

Økonomiplan 2013 - 2016

Rådmannens forslag

24. mai 2012

- *Korrigert utgave per 29.5.2012* -

Innhold

Rådmannens innledning og kommentarer	1	
1	Opplegg for budsjett og økonomiplan	2
1.1	Årsbudsjett og økonomiplan	2
1.2	Lørenskog kommunes rammestyringssystem	2
1.3	Verbale vedtak fra behandlingen av økonomiplan 2012 – 2015 og årsbudsjett 2012	3
2	Rammebetingelser	10
2.1	Kommunens økonomiske status	10
2.1.1	Driftsregnskapet	10
2.1.2	Investeringer	11
2.1.3	Likviditet og reserver	11
2.1.4	Renter og avdrag	11
2.1.5	Startlån/formidlingslån	12
2.2	Kommuneplan	12
2.2.1	Overordnede mål fra kommuneplanen	13
2.2.2	Revisjon av kommuneplanen	14
2.3	Boligbygging og befolkningsprognose	14
2.3.1	Befolknings- og levekårsdata	16
2.4	Føringer fra staten – Kommuneproposisjonen 2013	17
3	Viktige temaer	19
3.1	Skolestruktur	19
3.2	Samhandlingsreformen	21
3.3	Balansert målstyring (BMS)	22
3.4	Pensjonskostnader	24
3.5	Drift og vedlikehold av kommunale bygninger	25
3.6	Vedlikehold vei	28
4	Driftsbudsjettet	30
4.1	Kommunens inntekter	30
4.1.1	Kommunens frie inntekter – skatteinntekter og rammetilskudd	30
4.1.2	Andre statlige overføringer	31
4.1.3	Kommunal deflator – prisreguleringer	32
4.1.4	Salgs- og leieinntekter	33
4.2	Kommentarer til Sentraladministrasjonen og de enkelte sektorer	34
4.2.0	Omtale av de enkelte sektorer - gjennomgående forhold	34
4.2.1	Oppvekst og utdanning (OUS)	35
4.2.2	Helse og omsorg (HOS)	53
4.2.3	Kultur (KUL)	69
4.2.4	Teknisk (TEK)	79
4.2.5	Sentraladministrasjonen (SEN)	93
4.2.6	Tilleggsbevilgninger / nye bevilgninger	103
4.2.7	Renter og avdrag	103

4.3	Interkommunale selskaper mv.	104
4.3.1	Generelt om de interkommunale selskaper m.v.	104
4.3.2	Romerike Avfallsforedling IKS (ROAF)	104
4.3.3	Nedre Romerike Brann- og Redningsvesen – NRBR	105
4.3.4	AS Sentralreanseanlegget – RA-2	
	Nedre Romerike Vannverk AS – NRV AS	106
4.3.5	Nedre Romerike Avløpsselskap IKS – NRA	107
4.3.6	Nedre Romerike Vannverk IKS – NRV	107
4.3.7	Nedre Romerike Distriktsrevisjon - NRD	108
4.3.8	Forhold vedrørende de andre interkommunale selskaper	108
5	Investeringsbudsjettet	109
6	Årlig omprioritering av ressurser	112
7	Saldering	117
8	Forslag til vedtak – Økonomiplan 2013 - 2016	118

VEDLEGG

Vedlegg 1 – Rådmannens forslag – driftsdel økonomiplan 2013 - 2016

Rådmannens kommentar til økonomiplanen for 2013 - 2016

Gjeldende bestemmelser om økonomiplan og årsbudsjett finner en i kommunelovens kapittel 8.

I rådmannens forslag til økonomiplan for 2013-2016 legges det opp til tiltak for å sikre langsiktig trygg økonomiforvaltning for å sikre innbyggerne et stabilt tjenestetilbud over tid. Investeringene i Lørenskog har vært meget store, og i stor grad lånefinansierte de siste 10 årene. I den kommende fireårsperioden legges det opp til lavere vekst i investeringene enn tidligere år, dog slik at viktige investeringer som Ødegården skole kan gjennomføres. Avdragsbetalingene er økt vesentlig og innebærer at planlagte investeringer de neste årene i mye større grad enn tidligere finansieres ved sparing og ikke netto nytt låneopptak. Videre er det lagt opp til et offensivt grep med å trekke all merverdiavgiftskompensasjon for investeringer ut av driftsbudsjettet, og tillegge midlene til investeringsbudsjettet. Dette gjøres før det blir lovpålagt. I kommuneproposisjonen varsles det at kommunene vil få økte kostnader til pensjon i årene fremover, og det er gjort en årlig avsetning på 7 mill. kr for å møte en antatt økning.

For 2013 er det budsjettet med et overskudd på om lag 12 mill. kroner. Overskuddene de øvrige årene i økonomiplanperioden er også moderate. Lørenskog kommune har meget god kontroll på driftsutgiftene, samt fondsavsetninger for å møte svingninger. Det gjør at det kan forsvares å ha et så vidt lavt budsjettet overskudd. Driften kan i stor grad videreføres uten kutt, men det er vist forsiktighet med prioritering av nye tiltak. I den grad nye tiltak skal prioriteres anbefaler rådmannen at det samtidig gjøres kutt for å dekke inn kostnadene.

For 2013 er det budsjettet med 182 mill. kroner i investeringer. Planlagte nye investeringer i 4 - årsperioden inklusive tidligere bevilgninger på de ulike prosjektene er på over 1 mrd. kr. Dette er et høyt investeringsnivå, og kostnadene ved renter og avdrag er nå så vidt store at det anbefales en streng prioritering av hvilke investeringer som gjennomføres. Erfaringer fra de senere år er at det er vanskelig å anslå i forkant nøyaktig hva kostnadene ved investeringsprosjekter blir. Det er mange grunner til det, blant annet at det er høykonjunktur i byggebransjen. Rådmannen vil anbefale at en tilpasser fremdrift og omfang av investeringer til organisasjonens kapasitet og derved reduserer risikoen knyttet til prosjektgjennomføringen.

Økonomiplanen for 2013-2016 er basert på de forutsetninger som er satt i kommuneøkonomi-proposisjonen. Hvis forholdene skulle endres er det viktig at kommunen raskt vurderer om det er behov for å foreta endringer.

1 Oppllegg for budsjett og økonomiplan

1.1 Årsbudsjett og økonomiplan

Gjeldende bestemmelser om økonomiplan og årsbudsjett finner en i kommunelovens kapittel 8.

Kommunestyret bestemte i mars 2011 følgende:

- Økonomiplanen behandles i juni og årsbudsjettet i november.
- Hovedutvalgene behandler økonomiplanen om våren og detaljert budsjett i desember.
- Rådmannen arrangerer et seminar om kommuneøkonomi i tilknytning til fremleggelse av forslag til økonomiplan (før sommerferien).
- Rådmannen skal fremlegge forslag til saldert økonomiplan og årsbudsjett.
- Formannskapet orienteres om foreløpig/endelig regnskap som oversendes revisjonen innen utgangen av februar måned.
- Antall verbalvedtak bør reduseres. En bør i tilfelle finne andre arenaer som kan kompensere behovet for å ta opp/markere saker.
  - Dersom det under budsjettbehandlingen fremmes verbale forslag som har økonomiske konsekvenser, bør de økonomiske konsekvensene av forslaget være innarbeidet i budsjettforslaget fra forslagsstillerne.
  - Interpellasjoner bør kunne ta noe av behovet for verbale forslag, men man bør tilstrebe ikke å fremme interpellasjoner på møter der årsbudsjett og økonomiplan behandles.
- Flytende rente:
  - Kommunens gjeld og plasseringer i flytende rente bør i størst mulig grad balansere.
- Fast rente:
  - Øvrig gjeld skal bindes til fast rente som – så langt som mulig – ligger under den langsiktige faste rente etter Norges banks måltall. Rentebindingstiden (durasjonen) skal forutsetningsvis dekke økonomiplanperioden til enhver tid.
- Avdrag: kommunens lån skal avdras lineært i samsvar med avskrivningsperiodene som er fastsatt i forskrift om årsregnskap og årsberetning. I tillegg kan kommunen foreta avsetninger til disposisjonsfondet. Avsetninger til og bruk av disposisjonsfondet kan benyttes til å skjerme kommunens drift mot endringer i rentenivået. Disposisjonsfondet kan også benyttes til ekstraordinære nedbetalinger på kommunens gjeld.
- Årlig omprioritering av ressurser: for å synliggjøre politikernes handlingsrom for omprioritering av kommunens drift, utarbeider enhetene hvert år foran økonomiplanbehandlingen en oversikt over de lavest prioriterte av enhetens tjeneste tilsvarende 2 % av enhetens (netto) ramme.
- Ved utarbeidelse av fremtidige budsjettokument innarbeides budsjettutvalgets anbefalinger til oppbygging og fremstilling.

1.2 Lørenskog kommunes rammestyringssystem

Det er "*kommunestyret selv*" som vedtar budsjett (og økonomiplan). Ordet "*selv*" er en såkalt delegasjonssperre: ingen andre instanser enn kommunestyret kan fatte et gyldig vedtak. Det kan ikke delegeres til formannskap eller utvalg, verken helt eller delvis.

Men det er et viktig poeng at når "*kommunestyret selv*" fatter sitt vedtak, omfatter dette ***i lovens forstand*** kun ***nettorammen for den enkelte sektor***.

I budsjettet er nettorammen fordelt på ***ansvarsområder***. Kommunestyrets budsjettvedtak omfatter ikke disse i egenskap av ***vedtak***, kun som retningslinjer og føringer.

Forholdet mellom kommunestyret og utvalgene er en videreføring av forholdet mellom departementet og kommunen; kommunestyret delegerer videre nedover det ansvar og den myndighet som følger av kommunelovens krav om økonomiforvaltning:

1. Kommunestyret har ansvar og myndighet for kommunens økonomi – herunder budsjettene. Denne myndighet har kommunestyret delegert til hovedutvalgene når det gjelder å bestemme hvorledes de vedtatte budsjetttrammene skal fordeles innenfor den enkelte sektor.
2. Budsjettet skal være realistisk, fullstendig og i balanse – både totalt sett og når det gjelder den enkelte sektor.
3. Hovedutvalget skal under detaljeringen av den enkelte sektors budsjett se til at det avsettes reserver slik at man kan dekke uforutsette utgifter som måtte oppstå i løpet av året.
4. Dersom hovedutvalget ikke har sørget for nødvendige reserver i vedkommende sektors årsbudsjett, må utvalget være forberedt på å omprioritere innenfor enhetens rammer for å dekke inn uforutsette utgifter.

Hovedutvalgene har ansvaret for budsjettbalansen innenfor sitt ansvarsområde. Følgelig er det også hovedutvalgenes plikt å sørge for at eventuelle negative avvik som måtte oppstå i løpet av året umiddelbart korrigeres med mottiltak innenfor eget budsjett.

1.3 Verbale vedtak fra behandlingen av Økonomiplan 2012 - 2015 og Årsbudsjett 2012

Praksis er at verbalvedtak fattet ved kommunestyrets behandling av årsbudsjett/økonomiplan, skal besvares og kommenteres i førstkommende økonomiplan-/årsbudsjettfremlegg. I 2011 var det delt behandling av årsbudsjett og økonomiplan, jf. budsjettutvalgets sluttrapport. I dette dokument gis følgelig tilbakemelding om verbalvedtakene som ble fattet av kommunestyret i møte 22. juni 2011 ved behandling av sak 47/11 "Økonomiplan 2012-2015" og i møte 30. november 2011 ved behandling av sak 118/11 "Årsbudsjett 2012".

Ikke alle vedtakene er av en slik art at de har latt seg gjennomføre så langt i 2012. Imidlertid vil alle vedtakene være under arbeid, eller planer vil foreligge for hvorledes de skal håndteres.

Vedtakenes ordlyd og rådmannens behandling fremgår av etterfølgende oppstilling:

VERBALE VEDTAK FRA BEHANDLINGEN AV ØKONOMIPLAN 2012-2015:

D.1 Styrking av barneverntjenesten

I budsjett 2011 ble det lagt inn kr 400.000 til styrking av barneverntjenesten og i tillegg har tjenesten fått statlige midler til å opprette 2 ekstra stillinger. Det er også signalisert fra fylkesmannen at alle statlige midler ikke er fordelt og at det vil åpnes for en ekstra søknadsrunde. Kommunestyret ber om å få en sak før behandlingen av budsjett for 2012 som beskriver hvordan de tilførte midlene er disponert og status for tjenesten.

Saken er behandlet i kommunestyret ved behandlingen av "Årsbudsjett 2012". I "Årsbudsjett 2012, rådmannens forslag", under "Viktige temaer" (kapittel 3.2 Barnevern), er det beskrevet hvordan de tilførte midlene er disponert og status for tjenesten beskrevet.

D.2 Folkehelseplan

Arbeidet med en folkehelseplan for Lørenskog kommune startes og planen legges fram for politisk behandling i juni 2012. Det er viktig at planen involverer alle tjenesteområder i kommunen og at den forankres politisk, det oppnevnes derfor en tverrpolitisk styringsgruppe for arbeidet.

Behandlet i helse- og omsorgsutvalget 12.4.2012. Behandlet i kommunestyret 15.5.2012.

D.3 Løkenåsveien 45

Løkenåsveien 45 med dertil hørende kontorlokaler skal stilles midlertidig til rådighet for gründere og frivillige organisasjoner.

Det må sikres økonomiske tilretteleggingstiltak.

Administrasjonen bes om å utrede vilkår for utleie så snart som mulig.

Denne ble besvart i egen sak til formannskapet; FS-93/11, der det ble redegjort for at Løkenåsveien 45 ikke egner seg for utleie. Saken ble tatt til orientering.

D.4 Energieffektive kommunale bygg

Kommunale bygg skal bygges som passivhus eller lignende løsninger som sikrer god energieffektivitet.

I kommunale bygg blir det alltid vurdert energieffektive løsninger ved vedlikeholdsarbeider og ved nybygg, som for eksempel varmestyring, lavenergibelysning, bevegelsessensorer, bedre isolering, bedre U-verdi på dører/vinduer, samt utstyr som trenger mindre energi eller vann. Det jobbes også med å bedre energioppfølging og rutiner for dette.

Energieffektivitet blir vurdert på alle vedlikeholdstiltak samt at "TEK 10" (nye tekniske krav i plan- og bygningsloven) ivaretar dette på nye bygg. Lørenskog kommune har i dag ingen passivhus, men Hammer skole og Rasta barnehage blir oppført i samsvar med passivhus-krav.

D.5 Boligsosialt utviklingsprogram

Kommunestyret ber seg forelagt en sak innen budsjettbehandlingen høsten 2011 der det blir redegjort for de boligsosiale utfordringene, forslag til tiltak som kan innpasses i neste års budsjett og en handlingsplan for kommende økonomiplanperiode.

Sak om boligsosialt utviklingsprogram ble behandlet i kommunestyrets møte i desember 2011.

D.6 Flere benker langs veier som innbyggere kan bruke til gang- og turveier

Administrasjonen bes legge frem et forslag med hvordan en på en nøktern og praktisk måte raskt kan få flere benker/sitteplasser langs veier.

I sak TK-27/11 "Nye sammenhengende turveier i Lørenskog – anmodning om utredning" ble det i rådmannens vurdering anbefalt at det i forbindelse med planlegging av nye turveier foreslås plassering av benker og bord, med kostnadsoverslag for dette. Utplassering av benker langs eksisterende gang- og turveier vil bli prioritert, dersom budsjettet for etablering av turveier gir rom for dette.

D.7 Busstilbud

Administrasjonen bes fremlegge en oversikt over busstilbudet internt i kommunen og en vurdering av betydningen dette har for ulike brukergrupper i ulike områder av kommunen.

Følgende innspill bør vurderes i saken:

1. Bussen bør gå ofte og til langt på kvelden. Den bør dekke hele kommunen.
2. Samarbeid med næringslivet som for eksempel Metro og Triaden med flere vil kunne være nyttig.
3. Bussen vil kunne redusere bilbruken med å kjøre barn til og fra aktiviteter betydelig, og den vil således kunne bidra positivt til vårt miljøregnskap.
4. Ringbussen må ha svært lave billettpriser, og den bør kunne gå på miljøvennlig drivstoff.

5. Et prosjektsamarbeid med for eksempel Miljøverndepartementet, Akershus Fylkeskommune, Veivesenet og Ruter bør vurderes.

Sak er behandlet av kommunestyret i møte 31.8.2011 som sak 73/11. Det ble fattet slikt vedtak: "Saken tas til orientering". Lørenskog kommune og Ruter AS har igangsatt et samarbeid med den hensikt å foreta en helhetlig gjennomgang av dagens busstilbud og foreslå forbedringer av busstilbudet i Lørenskog kommune og nærliggende områder. Samarbeidet skal blant annet bidra til innholdet i en trafikkplan for Groruddalen og Nedre Romerike for perioden 2013-2019.

Ruter har fra og med 15. april foretatt forbedringer av busstilbudet på Nedre Romerike. Spesielt for Lørenskog har dette medført forbedringer på flere av rutene. Linjene 361, 401, 418 og 872 får alle økt frekvens.

I tillegg jobber Ruter med en langsiktig plan for trafikktilbudet i Groruddalen og på Nedre Romerike, "Trafikkplan nordøst", som skal gjelde fra 2013 eller 2014. Lørenskog kommune har deltatt i en referansegruppe i dette planarbeidet, og har spilt inn fremtidige utbyggingsplaner og ønsker for busstilbudet. Administrasjonen har i denne sammenheng vist til vedtak i kommunestyret 22. juni 2011 om busstilbudet internt i kommunen, og til ønsker som BUKs ungdomsråd har meldt inn.

Ruters foreløpige alternative rutetilbud ble presentert for referansegruppa i slutten av mars, og alle deltagende kommuner ble oppfordret til å komme med innspill innen 11. april 2012. Ruter har altså ikke gitt tilstrekkelig med tid til en politisk behandling i kommunene, men her i Lørenskog har vår tverrsektorielle samferdselsgruppe sett på de foreslåtte alternativene. Innspill fra denne gruppa ble videreformidlet til Ruter i forrige uke.

I all hovedsak vil endringene Ruter foreslår gi store forbedringer for Nedre Romerike og spesielt for Lørenskog. Ruter fokuserer blant annet på:

- *mating til tog*
- *kraftig styrking av hovedlinjer med høy frekvens størstedelen av driftsdøgnet*
- *styrking av forbindelsen Ahus – Grorud*
- *ekspressbuss som forgjenger til T-banen*
- *prioritering av bussterminalen i Lørenskog sentrum*

Derimot er det litt usikkert om behovet for styrking av interntilbud i Lørenskog blir godt nok ivaretatt, ikke minst på kveldstid og i helger. Lørenskog kommune har derfor bedt Ruter se spesielt på dette i deres videre arbeid med "Trafikkplan nordøst".

Egne billettpriser for ringbuss som en del av Ruters busstilbud vil ikke være aktuelt da det er en egen sonestruktur og priser for Akershus. Det vil heller ikke være aktuelt med krav til miljøvennlig drivstoff utover generelle oppfordringer overfor Ruter til å velge miljøvennlig drivstoff.

D.8 Tilbud til eldre i Lørenskog hus

Kommunestyret ber administrasjonen integrere tilbud til eldre i Lørenskog hus i større grad, tilbud som både fremmer sosialt samvær og er varierte.

Saken er ferdigbehandlet i helse- og omsorgsutvalget og kultur- og idrettsutvalget. Saken har også vært til uttalelse i rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne og elderrådet. Saken skal også legges frem for kommunestyret, trolig i junimøtet.

D.9 Voksenopplæringen i Lørenskog kommune

På bakgrunn av kravene som stilles til voksenopplæringen i kommunene og behovene som synes å være for et bedre voksenopplæringstilbud i Lørenskog, bes administrasjonen legge frem en sak for kommunestyret som redegjør for

- hvordan voksenopplæringen i Lørenskog drives
- hvilke krav myndighetene stiller til voksenopplæringen i kommunene
- hvordan voksenopplæringen bør organiseres (kvalitativt og kvantitativt) i Lørenskog kommune.

Tre saker om voksenopplæringen i Lørenskog kommune er behandlet politisk:

- *Oppvekst og utdanningsutvalget; 7.11.11 (sak 39/11) og 19.12.11 (sak 50/11)*
- *Kommunestyret 7.03.12 (sak 27/12).*

D.10 Hospice

I samarbeidet om gjennomføringen av samhandlingsreformen med andre kommuner på Romerike, ønsker kommunestyret at det blir lagt vekt på å utvikle en lindrende enhet og et hospice. Lørenskog kommune stiller gjerne opp som vertskommune for en slik enhet.

Temaet behandles sammen med de andre utfordringene knyttet til samhandlingsreformen i den interkommunale prosjektgruppen som utreder samhandling for Nedre Romerike og Rømskog.

D.11 Skiskytteranlegget

Kommunestyret viser til sitt flertallsvedtak om å få bygget et skiskytteranlegg i Losby og ønsker en tilbakemelding på hvor langt denne saken har kommet.

Kultur la frem en orienteringssak til kommunestyrets møte 30/11-2011, sak 126/11. I møtet ble det fattet følgende vedtak:

«Saken tas til orientering. Arbeidet med reguleringsplan for området starter etter at bevilgningen er vedtatt.»

Kultur fikk i forbindelse med behandlingen av årsbudsjettet for 2012 bevilget 612.000 kroner til reguleringsplan for anlegget.

D.12 Eldrebølgen

Lørenskog står foran en betydelig eldrebølge en del år fremover. Kommunestyret ber om at det i forbindelse med neste års budsjett blir redegjort for hvilken betydning eldrebølgen vil ha for Lørenskog kommune på noe sikt. Det er også ønskelig at en ser på hvilken prosess en bør legge opp til for å sikre at kommunen er forberedt på de utfordringer eldrebølgen vil medføre.

Kommunestyret behandlet i sitt møte 25. mai i sak 45/11 "Pleie- og omsorgsplan 2011- 2020 (2025)". Det ble fattet slikt vedtak: "Kommunestyret gir sin tilslutning til prinsipper og tiltak i pleie- og omsorgsplan 2011-2020 (2025). Konkret gjennomføring vil baseres på prioriteringer i økonomiplan- og budsjettprosessen.

Administrasjonen bes vurdere bruk av velferdsteknologi – fordeler og ulemper og relatere det til planen. Kommunestyret forutsetter at pleie- og omsorgstjenesten tilrettelegger for en flerkulturell befolkning."

Planen redegjør for omfanget og konsekvenser av økningen i antall eldre i Lørenskog kommune. I planen er bl.a. redegjort for hvordan bruken av omsorgsboliger med heldøgnsomsorg skal bidra til å redusere og utsette behovet for sykehjemsplasser.

De vurderinger som ligger i planen er fortsatt gyldige, og bør legges til grunn for det videre arbeide med eldreomsorgen i Lørenskog kommune.

VERBALE VEDTAK FRA BEHANDLINGEN AV ÅRSBUDSJETT 2012:

1. En oversikt over bruk av midlene i Samhandlingsreformen

Det skal utarbeides en oversikt over bruken av midlene i samhandlingsreformen. Oversikten skal vise fordelingen av kostnader relatert til medfinansieringsansvar for pasientbehandling og betaling for utskrivningsklare pasienter. Oversikten må også angi hvilke kommunale tiltak som er iverksatt for å redusere kostnader relatert til betaling for utskrivningsklare pasienter. Rapport legges fram for helse- og omsorgsutvalget og kommunestyret hvert halvår.

Sak som redegjør for bruken av midlene i samhandlingsreformen vil bli lagt fram etter 1. halvår.

I sak 14/12 behandlet i helse- og omsorgsutvalget 12.4.12 er det redegjort for pasientflyt mellom Ahus og Lørenskog kommune.

2. Salg av eiendom

Kommunestyret ber om at det i forkant av vårens økonomiplanbehandling legges fram en sak som beskriver hvilke eiendommer som er aktuelle for salg og deres inntekspotensiale.

Det arbeides med en sak om eiendommer som er aktuelle for salg med sikte på behandling i kommunestyret den 20.6.2012.

3. Lørenskogmodellen

Det skal utarbeides en sak for OU-utvalget og kommunestyret før økonomiplanbehandlingen i 2012 som belyser muligheten for å utvikle Lørenskogmodellen videre. Saken bør belyse administrativ plassering av koordinatorstilling, aktivitetstilbud og evt. mulighet for å inkludere kulturaktiviteter i samme modell samt samarbeidspartnere (f.eks. Idrettsrådet).

En sak om Lørenskogmodellen vil bli lagt frem for oppvekst- og utdanningsutvalget 12.6.12.

4. Hagasvingen 15 og 17

Kommunestyret ber om en sak som beskriver alternative tomter for å bygge et nytt botilbud for beboerne i Hagasvingen 15 og 17.»

Det pågår arbeid knyttet til tomtealternativer. Ikke ferdig utredet.

5. Invitere frivillige, lag og organisasjoner til et større samarbeid

I Lørenskog er vi heldige og har svært mange frivillige lag og organisasjoner som yter en stor innsats for kommunens innbyggere. Vi har også mange innbyggere som kunne tenke seg å gjøre en innsats for sitt lokalsamfunn. Kommunen bør i større grad enn i dag invitere frivillige, lag og organisasjoner til et samarbeid på flere områder. Aktuelle områder kan være kvalifisert leksehjelp, aktiviteter i pleie- og omsorgsinstitusjoner, aktiviteter i SFO, besøksordninger for eldre osv.

Kommunestyret ber om en sak som synliggjør hvordan kommunen kan legge til rette for at frivillige, lag og organisasjon som ønsker å bidra på ulike områder kan få gjøre dette.

Utredningsarbeidet har startet sammen med representanter for Helse og omsorg og Oppvekst og utdanning. Mål om å få saken opp for kommunestyret i september/oktober 2012.

6. Bygging av Ødegården skole/rehabilitering av Fjellhamar skole

Det har i den senere tid kommet frem nye opplysninger om den bygningstekniske tilstanden for Fjellhamar skole. Dette kan aksentuere behovet for mer omfattende vedlikeholdsarbeid/rehabilitering av skolen. Før behandlingen av økonomiplan 2013-2016 våren 2012, ber kommunestyret om at det fremlegges en sak for kommunestyret som gir en mer helhetlig analyse av den totale situasjon med hensyn til bygninger og elevtilgang for de geografiske områder som per dato sogner til Fjellhamar skole og nye Ødegården skole.

Saken skal belyse:

1. Antall barn som naturlig vil sokne til Fjellhamar skole og Ødegården skole i dag og ut fra den elevtallsøkning som normalt vil kunne forventes etter hvert som det bygges nye boliger i området?
2. Hvor omfattende vedlikehold/rehabilitering som kan bli nødvendig på Fjellhamar skole og en mulig framdriftsplan for dette arbeidet?
3. Hvordan vi kan holde Fjellhamar skole i drift under rehabiliteringen og Ødegården skoles eventuelle funksjon som avlastningsskole i denne perioden?
4. Hvordan velge ut hvilke elever som skal flyttes til Ødegården skole og hvordan man på en skånsom måte kan flytte en del elever tilbake til Fjellhamar når skolen er rehabilitert og Ødegården skole etter hvert får elever fra utbyggingsområdet på Ødegården?
5. Det bør også foretas en vurdering av hvor stor Fjellhamar skole bør være etter at Ødegården skole er fullt utbygget. I den forbindelse bes det også vurdert om det kan være aktuelt å rive en del av den nåværende bygningsmassen på Fjellhamar skole for å sikre større utearealer og om Ødegården skole bør bygges ut med 3 paralleller fra starten av.»

Spørsmålene ble besvart i SK-sak 11/12 "Bygging av Ødegården skole og rehabilitering av Fjellhamar skole" som ble behandlet i oppvekst og utdanningsutvalgets møte 16.4.12.

7. Renholdstjenesten

Kommunestyret ber om en sak som ser på mulighetene for å utvikle renholdstjenesten slik at de også kan utføre mindre reparasjoner/service mm i hjemmene. Dette har blitt innført i en del kommuner med stort hell og kommunestyret ber administrasjonen finne ut om dette kunne være noe for vår kommune.»

Renholdstjenesten i Lørenskog kommune utfører kun renhold i fellesarealene for helse- og omsorgssektoren, ikke i omsorgsboligene. Det vil derfor ikke være naturlig at renholdstjenesten tilbyr tilleggstjenester i hjemmene/omsorgsboligene. Det er hjemmetjenesten har renhold av blant annet omsorgsboligene. Hjemmehjelperne utfører enkle tilleggstjenester, som f.eks. skifte av lyspærer.

Innenfor den kapasitet som hjemmetjenesten har nå, vil det anbefales at det tilbys hjelp til andre oppgaver enn de som er knyttet til praktisk og personlig bistand – altså pleie- og omsorgsrelaterte oppgaver.

8. Alkoholpolitisk plan

Før behandling av alkoholpolitisk plan inviteres for eksempel Folkehelseinstituttet eller annen relevant aktør til en kunnskapsorientering for kommunestyret.

Alkoholpolitisk handlingsplan ble behandlet i helse- og omsorgsutvalget 12.4.12 og skal behandles i kommunestyret 20.6.12.

9. Helsesøsterressurser

Ved utarbeidelse av detaljbudsjettet for helse- og omsorg vurderes muligheten for å innarbeide tilstrekkelig helsesøsterressurs for å gjennomføre urinprøveprosjektet.

Eksterne midler fra KoRus Øst dekker utgifter til urinprøveprosjektet.

2 Rammebetingelser

2.1 Kommunens økonomiske status

2.1.1 Driftsregnskapet

Hovedtallene fra Lørenskog kommunes driftsregnskap for de siste år er som følger:

Tall i mill. kr (løpende priser)	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Regnskap 2010	Regnskap 2011	Budsjett 2012
Driftsinntekter	1 511,1	1 690,8	1 800,6	2 001,0	2 057,7
Driftsutgifter	-1 452,1	-1 606,6	- 1 720,4	- 1 859,8	- 1 993,5
Brutto driftsresultat	59,0	84,2	80,2	141,2	64,2
Netto renter	-148,6	-24,7	- 8,2	-93,6	- 73,8
Netto avdrag	-29,4	116,9	-47,3	-69,4	- 77,9
Sosialutlån, andre utlån	-0,2	-0,7	- 2,7	-0,2	- 0,1
+ Avskrivninger [1]	55,7	62,6	80,4	87,8	77,3
Netto driftsresultat	-63,5	238,3	102,4	65,8	- 10,3
+/- avsetninger	-59,3	-238,3	-100,9	-23,3	12,5
Kutt					6,1
"Overskudd/Underskudd"	4,2	0,0	1,5	42,5	8,3

[1] Avskrivninger foretas under den enkelte sektor og inngår derved som driftsutgift i "Brutto driftsresultat". Avskrivningene føres imidlertid til inntekt igjen før man kommer til netto driftsresultat, da avskrivninger ikke er utgifter og følgelig ikke skal påvirke kommunens "Netto driftsresultat".

Brutto driftsresultat viser forholdet mellom kommunens løpende inntekter og utgifter – eksklusive finanskapitlet og "årsoppgjørdisposisjoner".

Netto driftsresultat er "konsernet Lørenskog kommunes" resultat før "årsoppgjørdisposisjonene", altså avsetninger til og forbruk av fonds etc. I dette resultatet ligger også overskudd og underskudd fra selvkostregnskapene – men dette er penger som kommunen bare kan disponere innenfor selvkostregnskapene. At netto driftsresultat for 2009 økte 301,8 mill. kr, fra -63,5 mill. kr til 238,3 mill. kr, henger sammen med at kommunen i 2008 måtte skrive ned sine plasseringer med 73 mill. kr og i 2009 skrev opp verdiene med ca. 32 mill. kr og tilbakeførte feilposterte avdrag med 198 mill. kr. Fra 2010 er dette normalisert.

Overskudd/underskudd eller - som regnskapsforskriftene sier: "**regnskapsmessig mer-/mindreforbruk**" gir uttrykk for hva kommunen har til disposisjon i tillegg til det som var budsjettert. Her kan imidlertid kommunen ha budsjettert med et "overskudd" på driften, og dette kan være planlagt/-budsjettert ført over til kapitalbudsjettet. Da vil et "regnskapsmessig mindreforbruk" vise et overskudd i forhold til det overskuddet som allerede er budsjettert. Et "regnskapsmessig merforbruk" vil imidlertid vise at det overskuddet en hadde planlagt, ikke er realisert.

Etter fylkesmannens "normer" bør det være et overskudd på 3 - 5 % av driftsinntektene til overføring til investeringsregnskapet.

2.1.2 Investeringer

Tall fra kapitalregnskapet viser følgende utvikling for investeringene:

Tall i mill. kroner	Regnskap 2009	Regnskap 2010	Regnskap 2011	Budsjett 2012
Brutto investeringer	591,6	583,1	467,3	289,8
Finansiert slik:				
• Dekket av driftsmidler, fond	110,8	193,5	37,8	
• Dekket ved salg av aktiva	3,7	11,4	59,3	
• Dekket av tilskudd og refusjoner	5,5	16,8	29,0	18,2
• Lånefinansiert	471,6	361,4	343,0	271,6
<i>Finansiert ved egne midler, tilskudd og refusjoner</i>	<i>20 %</i>	<i>38 %</i>	<i>27 %</i>	<i>6 %</i>

Fylkesmannen anbefaler at minst 25 % av investeringene bør dekkes ved egenkapital. I perioden 2009 til 2011, er andelen mellom 20 og 38 %. For 2012 må bemerkes at andelen som dekkes av driftsmidler, vil øke på grunn av at en større andel av momskompensasjon overføres fra driftsregnskap til investeringsregnskap. Dette er ikke lagt inn i opprinnelig budsjett 2012. Lånefinansieringen vil bli redusert tilsvarende overføringen.

Kommunens økonomiske stilling er detaljert beskrevet i årsberetning for 2011.

2.1.3 Likviditet og reserver

Kommunens likviditetssituasjon har vært og er god.

Kommunens fonds fordeler seg slik:

Beskrivelse	31.12.2010	31.12.2011
Bundne driftsfond	32,2	38,8
Ubundne investeringsfond	6,6	7,0
Bundne investeringsfond	50,0	62,3
Disposisjonsfond inkl. tidl. avdragsfond	119,3	110,9
Ubrukte lånemidler - Husbanken	15,5	-14,9*
Ubrukte lånemidler - kommunelån	260,7	159,8
Til sammen	484,3	413,9

*På grunn av manglende bevilgning fra Husbanken "forskutterte" kommunen selv fra egne ubrukte lånemidler 14,9 mill. kr. til startlån. Midlene er tilbakeført etter at nye startlånemidler ble tildelt i 2012.

Uforutsette utgifter og svingninger i økonomien krever at kommunen har reserver. Reservene skal også bidra til redusere virkninger av større konjunktursvingninger. Kommunens disposisjonsfond var per 31.12.2011 på 110,9 mill. kr.

2.1.4 Renter og avdrag

Renteinntekter knyttet til vann-, avløps- og renovasjonsfondet ("VAR") og "tilfluktsromsfondet" avsettes til styrking av disse fondene.

Markedsrenten¹ ligger per 14.5.2011 på 1,91 %. Tilsvarende rente for ett år siden var 2,64 %. Lav rente for en kommune med høy gjeld er selvsagt gunstig. Bakgrunnen for den lave renten – en internasjonal finanskrise – er derimot langt fra gunstig.

Det er svært vanskelig å gi gode vurderinger av fremtidig rente, særlig i en situasjon hvor den økonomiske situasjon i Europa er vanskelig. Uansett vil det være både riktig og naturlig at renten etter hvert vil øke fordi den per dags dato ligger på et unaturlig lavt nivå. Når dette skjer, og hvor stor

¹ 1 måneds NIBOR (= den rente som brukes til handel mellom bankene)

økningen blir, er svært usikkert, men det er påregnelig at det i løpet av planperioden vil skje en markant økning av renten.

Utviklingen i kommunens netto lånegjeld har vært følgende siden 2000:

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012*
Beløp i mill. kr	199	422	464	811	998	1 073	1 034	1255	1 610	1 864	2 107	2 858	3 000
% økning		112	10	75	23	8	-4	21	28	16	13	36	5

*Forutsatt investeringer på 235 mill. kr og 85 mill. kr i avdrag

Rentene er på et historisk lavt nivå. Rådmannen har vanligvis brukt en langsiktige rente på 5 % i budsjettene – både for renteutgifter og renteinntekter. Nå er det imidlertid slik at kommunen har bundet ca. 70 % gjelden til faste renter med et gjennomsnitt på ca. 4 %, mens resten ligger til lave, flytende renter med ca. 3 %.

I følge kommunestyrets føringer, skal durasjonen (varigheten) for rentebinder minst være planperioden tidshorison, dvs. 4 år. Dette kravet er oppfylt. I tillegg har kommunestyret bestemt at man skal tilstrebe balanse mellom kommunens gjeld med flytende rente og kommunens plasseringer til flytende rente. En slik balanse vil føre til at kommunen er nøytral i forhold til effektene av rentendringer. Etter som kommunen normalt har en litt høyere rente på sine innskudd enn på sine lån, ligger det her en liten buffer mot uforutsette svingninger.

På grunn av at kommunen har faste renter på en så vidt stor del av gjelden, og den flytende del av gjelden har en motvekt i flytende rente på innskudd, vil kommunen isolert sett tåle en renteoppgang i slutten av planperioden uten dramatiske konsekvenser.

Rådmannen velger å legge til grunn renter på 3,9 % stigende til 4,25 % fra 2012 til og med 2016.

Minsteavdrag

Fra og med 2012 er "regnearkmodellen" lagt til grunn for beregning av minsteavdrag. Etter "regnearkmodellen" beregnes samlet veid levetid for alle anleggsmidler. En får da et uttrykk for samlet gjenstående levetid. Minsteavdrag fremkommer ved at samlet gjeld deles på samlet, veid levetid for anleggsmidler.

Basert på en gjeldsbyrde på ca. 3 mrd. kr og en veid levetid på anleggsmidler på 33,6 år, vil minsteavdrag for 2013 være ca. 85 mill. kr.

2.1.5 Startlån/formidlingslån

Kommunen har i mange år hatt et sterkt engasjement knyttet til startlån/formidlingslån. Dette videreføres i planperioden.

Det er svært lite tap på startlån, men rådmannen vil likevel i 2012 gjennomgå kommunens praksis hva gjelder startlån for å sikre at formidlingen skjer innenfor for en trygg ramme, slik at kommunens risiko minimaliseres.

2.2 Kommuneplan

Revidert kommuneplan med tidsperspektiv 2007-2018-2030 ble vedtatt av kommunestyret 9. mai 2007.

Det første året i valgperioden skal kommunestyret utarbeide en kommunal planstrategi som omhandler strategiske valg knyttet til utviklingen av kommunen og behovet for planer fremover. Det legges derfor opp til at neste revisjon blir formelt startet opp med behandling av kommunal planstrategi i juni 2012.

2.2.1 Overordnede mål fra kommuneplanen

Med hjemmel i plan- og bygningsloven § 20-4, jf. 20-5, vedtok Lørenskog kommunestyre i sitt møte den 9. mai 2007, sak nr. 028/07, ny kommuneplan for Lørenskog kommune 2007 – 2018 – 2030. Kommuneplanen er Lørenskogs langsiktige styringsdokument. Planen viser mål og strategier for utviklingen av Lørenskog som samfunn og hvordan arealbruken i kommunen skal nyttes de nærmeste årene.

Målene og strategiene i tjenstedelen i kommuneplanen har et tidsperspektiv frem til 2018. For arealdelen er tidsperspektivet 2030. Målene og strategiene skal danne grunnlag for kommunens årlige rullering av økonomiplanen. Selv om en i denne sammenheng kun velger å vise til mål og strategier for økonomisk handlingsrom, effektivisering og kvalitetsutvikling i kommunen, vil kommuneplanens mål og strategier - for alle kommunes tjenesteområder - være aktuelle i forbindelse med den årlige rulleringen av økonomiplanen.

I utviklingen av de kommunale tjenester setter kommuneplanen opp følgende hovedutfordringer de nærmeste årene:

- Yte tjenester av tilstrekkelig omfang og kvalitet, tilpasset brukernes behov – i en situasjon preget av relativt knappe økonomiske ressurser.
- Rekruttere og beholde et tilstrekkelig antall medarbeidere med nødvendig kompetanse – i et arbeidsmarked preget av økende konkurranse om arbeidskraften.

I følge kommuneplanen skal kommunen sette inn flere virkemidler for å møte disse utfordringene, og planen sier det vil bli satset på effektivisering og kvalitetsutvikling og en aktiv personal- og arbeidsgiverpolitikk.

Målet for utviklingen av kommunens økonomiske handlingsrom er:

“Lørenskog kommune skal arbeide for å utvikle kommunens økonomiske handlingsrom slik at innbyggerne kan betjenes på best måte”

For å oppnå dette målet, har planen satt opp følgende strategier:

- Det skal legges vekt på å få en balansert befolkningsutvikling, med en tilstrekkelig andel personer i yrkesaktiv alder. Valg av utbyggingsmønster for boliger skal bidra til dette ved at boligbyggingen skal baseres på et variert mønster av boliger for alle alders- og inntektsgrupper.
- Nye investeringer skal i størst mulig grad dekkes over driften.
- Et fornuftig vedlikehold av kommunens eiendomsmasse skal prioriteres og dekkes over driftsbudsjettet.
- Kommunens tjenester skal ytes best mulig innenfor de rammer som vedtas og med de personellressurser som er tilgjengelig, og det skal søkes samarbeid med aktuelle samarbeidspartnere.
- Formålet med kommunens deltakelse i interkommunale selskaper mv. skal være å sikre kommunens innbyggere tjenester med riktig kvalitet til lavest mulig kostnad.
- Stor grad av delegering og samordning av virkemidler på tvers av etatsgrenser skal benyttes for å få til en effektiv bruk av ressursene
- Kommuneøkonomien må innrettes slik at tjenesteproduksjonen blir forutsigbar og påregnelig, med en kvalitet som er i samsvar med hva som kan leveres over tid og med tilstrekkelige reserver til å dekke uforutsette svingninger i kommunens inntekter.

Målet for effektivisering og kvalitetsutvikling er:

Lørenskog kommune skal utvikle en effektiv organisasjon som:

- *Retter ressursbruken mot prioriterte målgrupper.*
- *Når de riktige brukerne i målgruppen.*
- *Tilfredsstiller brukernes behov.*
- *Frembringer tjenesten på en kostnadseffektiv måte.*

For å oppnå dette målet har kommuneplanen satt opp følgende strategier:

- Videreutvikle styrings- og rapporteringssystem basert på organisasjonens mål.
- Praktisere en målrettet bruk av KOSTRA-nøkkeltall, kvalitetsindikatorer og andre styringsdata.
- Etablere nettverkssamarbeid med andre kommuner for å avdekke forbedringsområder gjennom sammenligninger, og erfaringsutveksling for å lære av hverandre.
- Utvikle IKT i forvaltning og tjenesteyting (e-Tjenester, e-Handel, e-Saksbehandling, e-Læring, Internett/Intranett m.m.), med sikte på besparelser for tjenesteytingen og økt service for brukerne.
- Videreutvikle organisasjonsformer, arbeidsmåter og infrastruktur.

En vil med dette på den ene side fokusere på kommunens økonomiske handlingsrom, og på den annen side på den betydning det da har å foreta strenge prioriteringer og kunne frembringe kostnadseffektive og samtidig målrettede tjenester.

2.2.2 Revisjon av kommuneplanen

I juni 2012 vil kommunestyret ha behandlet kommunal planstrategi, som i hovedsak vil være politisk prioritering av planbehovet i kommunestyreperioden, og om kommunen helt eller delvis skal revidere kommuneplanen. Vedtatt planstrategi vil være retningsgivende for kommunens prioritering av planarbeidet.

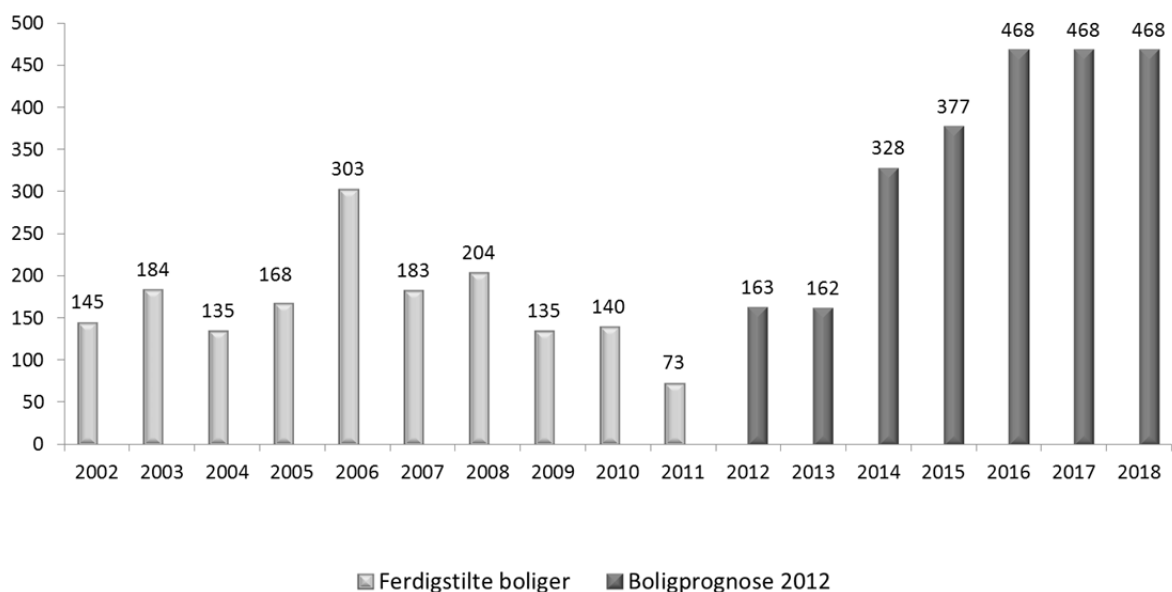
Det ser ut til at areal- og transportpolitikk, sentrumsutvikling, boligpolitikk, samferdselspolitikk og næringspolitikk vil bli sentrale temaer i forbindelse med revisjonen av kommuneplanen. Det legges opp til at kommunestyret kan gjøre et kommuneplanvedtak i løpet av 2013.

Kommuneplanens samfunnsdel skal være en hovedpremiss for senere vedtak for kommunens egen virksomhet og for statens og regionale myndigheters virksomhet i kommunen. Dette gjelder for så vel kommunens egne vedtak, som for statens og regionale myndigheters vedtak, i den virksomhet de har i kommunen. Kommuneplanen vil ha betydning for den videre politikktutforming, budsjettering, detaljert planlegging og tilrettelegging innenfor sektorene, og for avgjørelse av enkeltsaker på de forskjellige virksomhetsområdene, herunder enkeltsaker som gjelder innbyggerne. Også for privat virksomhet vil planen på forskjellige måter være et grunnlag for vedtak.

2.3 Boligbygging og befolkningsprognose

Vi har hatt bak oss en periode med liten boligbygging og en relativt høy befolkningsvekst. Dette har medført et oppdemmet boligbehov, og et etterslep i boligmarkedet. De siste statistikker viser en stadig mindre befolkningsvekst gjennom 2011. I 2011 var befolkningsveksten på 1,2 % (401 personer), som var den laveste i Akershus. I 4 kvartal var det en netto utflytting på 15 personer og en befolkningsvekst på 18 personer, som var den nest laveste i Akershus. I 2011 ble det ferdigstilt 73 boliger. Dette er dramatisk lavt. Vi ser imidlertid en økt aktivitet i planlegging og byggingen av nye boliger i Lørenskog, samtidig som vi ser en økt aktivitet hos utbyggere for å få realisert boligprosjekter i Lørenskog sentrum og på Skårer.

Boligtall 2002 - 2018

Diagrammet over viser boligbyggingen fram til og med 2011 samt prognosen fra 2012 til og med 2018.

Det er lagt til grunn at Lørenskog kommune vil ta sin andel av den økte veksten i Oslo og Akershus. Lørenskog kommune har en stor planreserve ved at det gjennom kommuneplanen er lagt til rette for betydelig boligbygging i Lørenskog sentrum, på Skårer og Skårerødegården. Slik befolkningsutviklingen nå er prognosert ligger det an til at denne reserven kan bli brukt opp raskere enn tidligere antatt.

Det tar vanligvis minimum 2 til 3 år fra man igangsetter reguleringsarbeidet til innflytting. På denne bakgrunn antas det at antallet ferdigstilte boliger i 2012 og 2013 vil ligge relativt lavt, mens man i 2014 vil se en kraftig økning i antallet ferdigstilte boliger. Forutsatte en stabil økonomisk vekst de nærmeste årene, samtidig med en forventet sterk befolkningsvekst i Oslo og Akershus, vil en kunne se en relativt kraftig vekst i boligbyggingen de kommende årene.

Befolkningsprognose

Folkemengde per 31/12 hvert år i perioden 2012 - 2025 - Tallene for 2011 er faktiske tall															
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
0 år	369	391	397	407	423	438	453	467	481	494	506	518	529	539	548
1-5 år	2 115	2 130	2 105	2 143	2 216	2 274	2 339	2 406	2 476	2 548	2 616	2 682	2 745	2 806	2 863
6-12 år	3 138	3 165	3 244	3 297	3 308	3 330	3 406	3 470	3 535	3 547	3 624	3 738	3 825	3 912	4 000
13-15 år	1 401	1 435	1 457	1 434	1 429	1 487	1 500	1 505	1 500	1 601	1 625	1 622	1 590	1 623	1 689
16-18 år	1 381	1 444	1 443	1 459	1 498	1 538	1 522	1 520	1 584	1 603	1 610	1 603	1 712	1 739	1 736
19-24 år	2 466	2 521	2 567	2 659	2 696	2 724	2 828	2 939	2 967	2 970	3 012	3 106	3 115	3 153	3 199
25-66 år	19 038	19 427	19 619	19 970	20 446	20 899	21 382	21 889	22 428	22 921	23 467	23 957	24 445	24 936	25 376
67-79 år	2 746	2 915	3 143	3 342	3 541	3 709	3 814	3 912	3 994	4 139	4 239	4 341	4 442	4 533	4 634
80-89 år	917	939	958	965	963	996	1 039	1 074	1 122	1 167	1 197	1 244	1 330	1 419	1 548
90 år +	138	165	175	191	204	219	223	226	233	241	253	260	264	265	264
Alle aldre	33 709	34 532	35 108	35 867	36 724	37 614	38 506	39 408	40 320	41 231	42 149	43 071	43 997	44 925	45 857
Abs. vekst	401	576	576	759	857	890	892	902	912	911	918	922	926	928	932
%-vis vekst	1,2 %	1,7 %	1,7 %	2,2 %	2,4 %	2,4 %	2,4 %	2,3 %	2,3 %	2,3 %	2,2 %	2,2 %	2,1 %	2,1 %	2,1 %

2.3.1 Befolknings- og levekårsdata

I oversikten nedenfor vises enkelte befolknings- og levekårsdata fra KOSTRA/SSB. I tillegg er det vist indeks for utgiftsbehov 2011 som er beregnet i forbindelse med statsbudsjettet 2011. Denne indikerer hvor lett-/tungdrevet den enkelte kommune er i forhold til gitte objektive kriterier som kommunene selv ikke kan påvirke.

	Lørenskog	Skedsmo	Rælingen	Nittedal	Oppegård	Gruppe 13	Landet
Antall innbyggere	33.709	49.698	16.170	21.454	25.520	-	-
Andel 0-5 år	7,4	7,6	8,3	7,9	7,6	7,5	7,4
Andel 6-15 år	13,5	13,0	12,3	15,0	13,8	12,8	12,7
Andel 67-79 år	8,1	8,6	8,0	8,2	9,2	8,8	9,0
Andel 80 år og over	3,1	3,6	2,5	2,5	4,0	4,3	4,5
Andel innvandrere Gruppe 1* (tidligere vestlige land)	6,1	5,9	5,9	5,9	5,1	-	5,5
Andel innvandrere Gruppe 2** (tidligere ikke-vestlige land)	15,2	14,7	12,1	6,9	6,9	-	7,7
Andel arbeidsledige 16-24 år	1,4	2,4	2,4	1,1	0,9	2,1	1,9
Andel arbeidsledige 25-66 år	2,1	2,1	1,6	1,2	1,4	2,0	1,8
Indeks – utgiftsbehov – 2011:	92,6	94,5	89,8	98,6	95,2	-	-

* Gruppe 1: EU/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand

** Gruppe 2: Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU/EØS

Forskjellen mellom landets kommuner er til dels store når det gjelder kostnadsstruktur, demografisk sammensetning med mer. Det medfører at det ofte er store variasjoner mellom kommunene hva angår innbyggernes behov for kommunale tjenester, og også store forskjeller i kommunenes kostnader ved å produsere en enhet av tjenestene. Målet med inntektssystemets utgiftsutjevning er å fange opp slike variasjoner. Det tas fra de relativt sett lettdrevne kommunene og gir til de relativt sett tungdrevne. Med lettdrevet/tungdrevet kommune menes en kommune som vurdert etter objektive kriterier er rimeligere/dyrere i drift enn gjennomsnittskommunen.

Objektive kriterier er forhold som kommunen i liten grad kan påvirke, for eksempel alderssammensetning og bosettingsmønster. Kostnadsnøkkel brukes sammen med kriteriedata til å lage indeks for beregnet utgiftsbehov for hver enkelt kommune. Er indeksen for en kommune 90, vil dette si at utgiften ved å drive kommunen er 10 % lavere enn gjennomsnittet. Er indeksen 107 betyr dette at utgiften ved å drive kommunen er 7 % høyere enn gjennomsnittet. Beregnet indeks for utgiftsbehov er hentet fra KS' prognosemodell i forbindelse med statsbudsjett for 2011. Av sammenligningskommunene har Lørenskog, Skedsmo og Rælingen en indeks under 95 – og Rælingen som eneste kommune en indeks under 90. Det vil si at disse anses å være av de mest lettdrevne – noe som gir direkte utslag i utmåling av for eksempel statstilskudd.

Sett i forhold til de kommuner vi sammenligner oss med, er Lørenskog den nest største hva angår antall innbyggere. I 2011 økte befolkningen med 401 personer i Lørenskog. Skedsmo kommune hadde i 2011 sterkest befolkningsvekst med 1,9 %, mens veksten i Lørenskog var på 1,2 %. Det kan ellers bemerkes at Lørenskog kommune er 24. største kommune i landet. I Akershus er kommunene Bærum, Asker og Skedsmo større enn Lørenskog. Lørenskog har for eksempel flere innbyggere enn byene Moss, Horten, Hamar, Gjøvik, Lillehammer, Molde og Kongsberg.

Andelen barn under 15 år er i Lørenskog kommune ca. 1 prosentpoeng høyere enn for landet som helhet. Lørenskog, Skedsmo og Rælingen har tilnærmet lik andel. Andelen er høyere enn i kommunegruppe 13 og landet, men lavere enn for Nittedal og Oppegård. I sammenligningsgrunnlaget har samtlige kommuner, gruppe 13 og landet hatt en nedgang i andelen barn 0-15 år sammenlignet med i fjor. Andelen barn under 15 år er lavest i Lørenskog og landet. I forhold til 2010 er andelen barn under 5 år redusert eller tilnærmet uforandret for hele sammenligningsutvalget.

Andelen barn i grunnskolealder (6-15 år) varierer noe mer. Andelen i Lørenskog er høyere enn Skedsmo, Rælingen, kommunegruppe 13 og landet. Av de utvalgte kommunene har Lørenskog lavere andel enn Nittedal og Oppegård. I forhold til 2010 er andelen barn 6-15 år redusert eller uforandret for hele sammenligningsutvalget.

Andelen eldre i Lørenskog er klart lavere enn i Skedsmo, Oppegård og gjennomsnittet for kommunegruppe 13 og landet. Dette enten en ser gruppen samlet eller fordelt på personer mellom 67 og 79 år og personer over 80 år. Lørenskog har likevel en større andel eldre enn Nittedal og Rælingen. I forhold til 2010 er andelen eldre 67-79 år økt med 4 prosent (0,3 prosentpoeng), mens andelen eldre over 80 år er uforandret i Lørenskog.

I Lørenskog er det en stor andel innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. I følge SSB var det per 1. januar 2012 totalt 7 198 innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Lørenskog, det vil si 21,4 % av befolkningen totalt. Dette er en økning på 527 personer fra 1. januar 2011. I 2011 var til sammenligning den totale befolkningsveksten i kommunen 401 personer. Når det gjelder andel innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre er det bare Oslo og Drammen som har en større prosentvis andel enn Lørenskog.

Andelen arbeidsledige i Lørenskog er lavere enn i Skedsmo. Lørenskog og Skedsmo har den høyeste arbeidsledigheten i gruppen 25-66 år av sammenligningsgrunnlaget. Tallene for hele sammenligningsgrunnlaget viser nedgang i forhold til fjoråret. Forskjeller i arbeidsledigheten, spesielt i gruppen 25-66 år, kan være med å forklare variasjoner i sosialhjelpsutgiftene mellom kommunene.

2.4 Føringer fra staten – Kommuneproposisjonen 2013

Kommuneproposisjonen 2013 – samt Revidert Nasjonalbudsjett for 2012 (RNB) ble lagt fram 15. mai 2012.

Fylkesmannen utarbeidet vanligvis en kortfattet oversikt over de viktigste momenter i forhold til kommuneopplegget for kommende år. Slik oversikt er foreløpig ikke utarbeidet denne gang. Dette da kommuneproposisjonen inneholder få store nyheter.

Det viktigste fra kommuneproposisjonen/RNB gjengis med korte *kommentarer*.

Økonomisk opplegg 2012

Kommunal deflator² er nedjustert fra 3,25 % til 3,0 %. På bakgrunn av de lønnsoppgjør som er ferdigforhandlet, er lønnsvekstanslaget for 2012 samlet sett nedjustert fra 4 % til 3,75 %. (Lønnsoppjøret for kommunal sektor er imidlertid gått til mekling.)

Skatteanslaget for 2012 er videre oppjustert med 2,3 mrd. kr. Økningen fordeles med knapt 1,9 mrd. kr på kommunene og vel 400 mill. kr på fylkeskommunene.

Veksten i samlede inntekter anslås nå til 5,1 mrd. kr, mens veksten i de frie inntekter anslås til 3,5 mrd. kr. Tilsvarende anslag i vedtatt statsbudsjett 2012 var henholdsvis 4 mrd. kr og 2,7 mrd. kr.

Økonomisk opplegg 2013

I kommuneproposisjonen for 2013 er det lagt opp til en reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter på mellom 5,25 og 6 mrd. kr. Av veksten i samlede inntekter legges det opp til at mellom 4,75 og 5 mrd. kr er frie inntekter. Av dette får fylkeskommunen 800 mill. kr.

---

² Deflator er en sammenveid indeks for prisvekst i kommunesektoren. Omfatter lønnsvekst og prisvekst på varer og tjenester, hvorav lønn teller ca. 2/3 i indeksen.

Veksten i kommunesektorens inntekter er regnet fra det oppjusterte inntektsnivå for 2012 som legges til grunn i RNB.

Rådmannens kommentarer: Av veksten i de frie inntekter gjelder 4,2 mrd. kr kommunene. Kommunesektorens merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen m.m. som må dekkes av de frie inntekter er av KS anslått til 4 mrd. kr. I tillegg kommer økte pensjonskostnader som også må dekkes av de frie inntekter. Veksten i de frie inntekter er anslått å utgjøre 27,4 mill. kr for Lørenskog kommune.

Rådmannens anslag for skatteinntekter og rammetilskudd er basert på ovennevnte anslag. Det er i tillegg under tilleggsbevilgninger/nye bevilgninger avsatt årlig 7 mill. kr til dekning av eventuelle økte pensjonskostnader.

Barnehager

Fra og med 2011 ble store deler av de øremerkede tilskuddene til barnehagene innlemmet i rammetilskuddet. Som kompensasjon for økt barnehageetterspørsel ved omlegging av kontantstøtteordningen fra 1. august 2012, ble rammetilskuddet til kommunene økt med vel 90 mill. kr. I Regjeringens forslag til RNB økes kompensasjonen til kommunene for endringer i kontantstøtten med vel 120 mill. kr. Helårsvirkningen i 2013 utgjør vel 290 mill. kr.

Rådmannens kommentarer: Endringer i rammetilskuddet som følge av endringer i kontantstøtten, er i sin helhet lagt som rammeøkning under Oppvekst og utdanning. Rådmannen forutsetter videre at nominell videreføring av foreldrebetaling i barnehagene og økt grad av økonomisk likebehandling mellom kommunale og ikke-kommunale barnehager videreføres, og at dette vil dekkes av tilsvarende økning i rammetilskuddet.

3 Viktige temaer

3.1 Skolestruktur og skoleutbygging

Den 20.6.2007 vedtok kommunestyret "Skolestruktur- og skoleutbyggingsplan 2006-2018" (jf. KS-058/07). I henhold til vedtaket skal planen rulleres hvert fjerde år av et tverrpolitisk utvalg. Dette rulleringsarbeidet startet våren 2011, men ferdigstillingen ble utsatt til etter kommunevalget høsten 2011.

I kultur- og oppvekstutvalget, KO-sak 50/05, "Skolestruktur og skoleutbygging i Lørenskog – oppnevning av utvalg med mandat" ble det vedtatt at det tverrpolitiske utvalget skal bestå av seks medlemmer: tre politikere, hvorav den ene er utvalgets leder, to rektorer - en fra barnetrinnet og en fra ungdomstrinnet - og en foreldrerepresentant fra det kommunale foreldrenes arbeidsutvalg (LFAU). Utvalget hadde sekretær fra administrasjonen.

Utvalget fikk ny sammensetning etter kommunevalget høsten 2012, med følgende politiske representanter: Leder Ragnhild Bergheim (Ap), Gøril Myhre (SV), og Mats Randmæl (H). LFAU valgte Ida Lau Borch som sin representant i utvalget. Skolesjefen oppnevnte rektorene Morten Hagen (Fjellhamar skole) og Aud Haaland (Løkenåsen skole) som representanter til utvalget. Anita B. Hykkerud har vært utvalgets sekretær.

Utvalget hadde sitt første møte 9. februar 2012 og har gjennomført fire møter.

Utvalget har ved denne rulleringen valgt å planlegge for den kommende økonomiplanperioden 2013-2016. En fullstendig langsiktig rullering burde, etter utvalgets mening, skje etter at ny kommuneplan blir vedtatt. Regulering, planlegging og bygging av nye skoler kan minst ta tre år. Utvalget tok høyde for forventet behov for utbygging frem til 2019. Kommunens befolkningsprognoser viser forventet utvikling i befolkningen frem til 2025.

Arbeidet med planen involverte flere sektorer i kommunen som bidro med informasjon og kostnadsestimater, kartmateriale, planer og prognoser. Videre bidro rektorene ved skolene der det var nødvendig med utfyllende informasjon.

I "Skolestruktur- og skoleutbyggingsplan 2013-2016 – Utredning, vurderinger og forslag" fremmet utvalget følgende forslag:

- Kommunen skal ha en skoleutbygging som ligger i forkant av elevtilveksten.
- Skolestruktur- og skoleutbyggingsplanen rulleres hvert fjerde år i etterkant av vedtatt kommuneplan. I tillegg utarbeides det årlig handlingsplaner i forkant av økonomiplanbehandlingen. Handlingsplanen skal angi endringer i forutsetninger og aktuelle tiltak i planperioden.
- Kommunen bør ha en samlet kapasitet for de ulike skoletypene (barneskolene og ungdomsskolene) som sikrer en maksimal oppfyllingsgrad på 85-90 %. Utvalgets oppfatning er at høy oppfyllingsgrad ikke er negativt så lenge skolene har tilstrekkelig med grupperom, spesialrom og personale. Høy oppfyllingsgrad er med på å sikre en rasjonell skoledrift for kommunen.
- Kapasitetsutnyttelse og ledig kapasitet på alle skoler presenteres årlig i sektorens årsmelding.
- Det opprettholdes en skolestruktur, som i dag, med rene barneskoler og ungdomsskoler. En ønsket skolestørrelse er for barnetrinnet to til fire paralleller. For ungdomstrinnet er det ønskelig med fire til seks paralleller.
- Kommunen kan bruke paviljonger i en midlertidig fase for å dekke akutte behov inntil elevtilfanget er stabilt og tilsier behov for utbygging.
- De veiledende inntaksområdene tas opp til vurdering når kapasiteten endres i de ulike områdene i kommunen. Den første justeringen vil komme ved etableringen av Ødegården skole.
- Tilbud til elever med store spesialpedagogiske behov skal fortsatt gis ved baser på skolene.

- Alle skoler skal over tid rustes opp til et akseptabelt nivå. Prioritert rekkefølge må vurderes i den årlige rulleringen av handlingsplanen. Utvalget peker på store behov for oppgradering av flere av skolenes ventilasjonsanlegg og elektriske anlegg som har store mangler etter dagens krav.
- Kommunen bør vurdere å inngå avtale med eier om opsjon på kjøp av skoletomt på Icopals tomt på Fjellhamar, samt å bygge en ny skole i rimelig nærhet til Lørenskogs nye sentrum når kommunen får bedre oversikt over den reelle elevveksten som følge av utbyggingene i kommunen. Den allerede avsatte skoletomten på Skårer vest må fortsatt holdes av til skoleformål.

Videre fremmet utvalget følgende forslag om utbygging og rehabilitering i planperioden:

- Hammer skole ferdigstilles med fire paralleller i 2013, med plass til 360 elever.
- Paviljongen på Rasta skole utvides med to klasserom med tilhørende grupperom og toaletter i 2014. Da får skolen kapasitet tilsvarende en tre-parallell skole, og elevene får tilbake spesialrom for kunst og håndverk.
- Innglassing og utbygging av Solheim skole utsettes inntil videre. Det gjøres imidlertid innvendige arbeider i 2013, som gir tilfredsstillende arealer til faget mat og helse, samt mer funksjonelle lokaler til skolens administrasjon.
- Ventilasjon og/eller elektriske anlegg rustes opp etter dagens krav ved Finstad, Fjellhamar, Kurland og Åsen skoler. Opprustingen foregår fortløpende. Teknisk sektor vurderer rekkefølge.
- Det bygges en tre-parallellers barneskole på Ødegården med ferdigstilling i 2014, med plass til 588 elever.
- Fjellhamar skole rehabiliteres etter ferdigstilling av Ødegården skole, i tråd med krav til en moderne skole med kapasitet til inntil fire paralleller.
- Rasta skole utbygges med plass til 588 elever (en tre-parallellers barneskole). Eksisterende skolebygg rehabiliteres i tråd med krav til en moderne skole. Leie av midlertidig paviljong opphører etter dette. Prosjektering av utvidelse og rehabilitering av skolen starter i 2014.
- Ved behov: Elevvekst tilknyttet utbygging av Lørenskog sentrum skal gå til Åsen skole. I vekstfasen kan paviljonger brukes som midlertidige løsninger.

“Skolestruktur- og skoleutbyggingsplan 2012-2016 - Utredning, vurderinger og forslag” ble behandlet i oppvekst- og utdanningsutvalget 16. april 2012, og det ble fattet følgende vedtak:

1. *Saken tas til orientering.*
2. *Saken sendes på høring til råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne før saken oversendes til videre behandling i formannskap og kommunestyre.*

Saken ble behandlet i råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne 8. mai 2012. De fattet følgende vedtak:

1. *Saken tas til orientering.*
2. *Særutskrift fra behandlingen i råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne oversendes formannskap og kommunestyre.*
3. *Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne viser til utvalgets forslag s.3 i saksfremlegget: “Tilbud til elever med store spesialpedagogiske behov skal fortsatt gis ved baser på skolene”. Rådet mener at det er viktig at hver elev vurderes individuelt og, alle finner ikke sin plass, eller kan passer ikke i disse basene. Det er og svært viktig at det er nok lærere og assistenter på disse basene, så alle får dekket sine behov.*

Rådet viser også til side 12 i selve planen angående spesialundervisning. Det er også her svært viktig at det settes inn nok ressurser for å dekke behovet.

Saken ble behandlet i kommunestyret 15. mai 2012 med følgende enstemmige vedtak:

“Planen legges til grunn som førende ved videre planlegging av skoleutbygging”.

3.2 Samhandlingsreformen

Reformens konsekvenser så langt og nye tiltak i 2013 og senere

Lørenskog kommune har for 2012 mottatt 35,1 mill. kr i statlig overføring for å håndtere utfordringene i forbindelse med samhandlingsreformen. Kommunestyret har i forbindelse med vedtak om årsbudsjett 2013 valgt å fordele disse midlene på sektorene etter følgende fordeling:

- Kultur 200 000 kr
- Oppvekst og utdanning 300 000 kr
- Teknisk 1 000 000 kr
- Helse og omsorg 33 600 000 kr

Av midlene til Helse og omsorg, er 30,7 mill. kr avsatt til medfinansiering ved innleggelse i sykehus, mens 2,9 mill. kr er avsatt til betaling for utskrivningsklare pasienter.

Samhandlingsreformen er en retningsreform, og resultatene skal vises over tid. Likevel er det stor fokus på kortsiktige problemstillinger, blant annet knyttet til å unngå at pasienter blir liggende i sykehus etter at de erklært utskrivningsklare. Siktemålet er imidlertid forebygging og iverksetting av tiltak som kan hindre unødvendige sykehusinnleggelser.

Av den andelen som helse- og omsorgssektoren disponerer, går 91 % direkte fra kommunen og ut til spesialisthelsetjenesten som kommunens medfinansieringsansvar (jf. nedenfor). Det som gjenstår etter dette er 2,9 mill. kr. Disse midlene er i utgangspunktet avsatt for betaling for eventuelle "overliggere" ved Ahus og/eller for håndtering av andre tiltak/konsekvenser av samhandlingsreformen.

Medfinansieringsansvaret

Fra 1.1.2012 betaler kommunene 20 % av kostnadene ved medisinske innleggelser i sykehus, begrenset oppad til 30 000 kr for et enkeltopphold. For 2012 er det beregnet at Lørenskog kommune skal betale 30,7 mill. kr. Til grunn for betalinger er datagrunnlaget som utarbeides av Norsk pasientregister (NPR). NPR mottar månedlig innrapportering av aktivitet fra sykehus og andre virksomheter i spesialisthelsetjenesten. Beløpet for 2012 er stipulert. Årsavregning for 2012 vil skje i 2013. Det er grunn til å tro at samlet beløp for 2012 blir høyere enn stipulert.

Betaling for utskrivningsklare pasienter

Lørenskog har til og med uke 18 klart å ta i mot alle utskrivningsklare pasienter i henhold til avtale. Dette innebærer at det hittil ikke er fakturert for utskrivningsklare pasienter fra sykehuset (4 000 kr per døgn). Det kan presenteres følgende statistikk når det gjelder sektorens (mottaks- og utredningskontorets) håndtering av utskrivningsklare pasienter fra Ahus til og med uke 18 d.å.:

○ A - skjema ¹	251
○ B - skjema ²	169
○ A + B skjema samme dag	106
○ Vedtak om institusjonsplass	86
○ Vedtak om hjemmesykepleie	49
○ Endringsmeldinger ³	177
○ Overliggerdøgn	0

¹ A-skjema er melding fra sykehuset om innleggelse av pasient som vurderes å trenge kommunale helse- og omsorgstjenester etter utskrivelse fra sykehus, samt antatt utskrivningsdato.

² B-skjema er melding fra sykehuset med beskrivelse av pasientens funksjonsnivå, samt bekreftelse på utskrivningsdato.

³ Endringsmelding er melding fra sykehuset med endret dato for utskrivelse og/eller endret funksjonsnivå.

Etablering av øyeblikkelig hjelp – døgntilbud i kommunene

En pasient trenger øyeblikkelig hjelp hvis vedkommende er i en tilstand eller situasjon der utredning eller behandling er påtrengende nødvendig. Tilstanden trenger ikke være kritisk eller livstruende, men pasienten har behov for utredning eller behandling uten unødvendig venting.

Kommunene kan tilrettelegge for slik tjeneste allerede fra 2012, men fra og med 2016 skal dette være et lovpålagt tilbud. Ordningen forutsettes fullfinansiert gjennom overføring av midler fra de regionale helseforetakenes basisbevilgninger. I innfasingsperioden vil kommunene få midler etter hvert som tilbudene blir etablert. Beregningen har tatt utgangspunkt i tidligere forbruk av øyeblikkelig hjelp-plasser. Det foreligger foreløpig ingen konkrete planer i Lørenskog for hvordan dette kan etableres.

Interkommunalt samarbeid

Kommunene på nedre Romerike og Rømskog har inngått partnerskap for å utrede ulike interkommunale løsninger for å møte samhandlingsreformen. Målene med dette er blant annet:

- Identifisere og utrede kostnadseffektive fellestiltak som bidrar til bedre helsetilbud til befolkningen
- Bidra til tettere samarbeid med Ahus
- Bidra til gode pasientforløp

I 2012 skal det utredes en rekke interkommunale tjenester som skal sikre innbyggerne et tilbud før, istedenfor eller etter sykehusbehandling. Disse lokalmedisinske tjenestene skal bidra til å redusere antall sykehusinnleggelses og sikre et tilbud til utskrivningsklare pasienter. Eksempler på slike tjenester er øyeblikkelig hjelp, rehabilitering og forebygging.

Det er så langt i 2012 definert 5 fokusområder:

- Interkommunal samhandlingsadministrasjon
- Akuttmedisinske tjenester
- Lindrende og forsterkede enheter
- Forebyggende og helsefremmende samarbeidstiltak
- Samhandling om IKT og elektronisk meldingsutveksling/meldingsløftet

Arbeidet er prosjektorganisert, og det er opprettet ett delprosjekt for hvert område. I tillegg er det opprettet støttegrupper innenfor informasjon (web), økonomi, koordinering, bygg/lokaler og IKT. Lørenskog kommune deltar med prosjektmedarbeidere på alle delprosjekt og i alle støttefunksjoner.

3.3 Balansert målstyring (BMS)

Lørenskog kommune er i ferd med å innføre balansert målstyring (BMS) som et lederverktøy og resultatstyringssystem. Hensikten med innføring av BMS er å tydeliggjøre kommunens målområder og synliggjøre oppnådde resultater som grunnlag for dialog om videreutvikling av kommunens drift og tjenestetilbud.

Kommunens overordnede måltavle ble utviklet i en bred prosess hvor ledere og andre ressurspersoner deltok. Fire fokusområder som er grunnlaget for tjenestetilbudet i kommunen er definert; Lokalsamfunn, innbyggere, medarbeidere og økonomi. Innenfor hvert av disse er det satt hovedmål med tilhørende indikatorer for måling av resultater. Hver sektor har i tillegg arbeidet med sektorvise måleindikatorer. Oppvekst- og utdanning har elevresultater på sin sektorvise måltavle. Kultursektoren og helse- og omsorgssektoren er hovedleverandør til måleindikatorene innenfor fokusområdet lokalsamfunn, og har ikke definert andre sektorspesifikke indikatorer utover dette. Teknisk sektor har i første fase definert sektorens styringsdata i den felles måltavla, og har ikke egne sektorvise måleindikatorer.

Balansert målstyring er valgt som styringssystem fordi dette systemet kombinerer helhetstenkning og prioritering av enkeltelementer på en god måte. BMS forutsetter at informasjon om måloppnåelse innhentes fra ulike kilder, både internt og eksternt. I BMS ivaretas mangfoldet i den kommunale virksomheten ved at det rettes oppmerksomhet både mot "harde" faktorer som økonomi og "myke" faktorer som innbyggernes opplevelse av tjenestetilbudet. Gjennom systematisk innhenting av relevante styringsdata, skaffes kunnskap om utvikling og forbedring som benyttes som styringsverktøy for politisk og administrativ ledelse.

2012 er et oppstartsår med fokus på etablering av BMS som styringssystem i hele organisasjonen i tillegg til innhenting av styringsdata. Det er gjennomført medarbeiderundersøkelse våren 2012, og det er planlagt en innbyggerundersøkelse om kultur- og fritidstilbudet høsten 2012. Innfasing av strukturen i BMS i kommunens plan- og rapporteringsdokumenter står også sentralt. Det er avsatt prosjektressurser til koordinering og utvikling av BMS-arbeidet og anskaffet IT-verktøy for visualisering og rapportering av resultater. I økonomiplanperioden vil fokuset bli dreiet mer i retning av analyse av resultater i dialog med innbyggere, ansatte og politisk nivå, i tillegg til aktiv bruk av resultatene til utvikling og prioritering i kommunens tjenesteproduksjon. Innføring av et nytt, helhetlig styringssystem vil utvikles over tid for å optimalisere prosesser for innhenting og oppfølging av styringsdata.

Måltavle for Lørenskog kommune

Fokusområde	Hovedmål	Måleindikator
Lokalsamfunn	Gode kultur- og fritidstilbud	<ul style="list-style-type: none"> • Opplevelse av gode kultur- og friluftstilbud • Opplevelse av gode møteplasser • Oppslutning om kultur- og fritidstilbud
	Enkel tilgang til natur- og friluftsområder	<ul style="list-style-type: none"> • Opplevd nærhet til natur- og friluftsområder
	Attraktiv sentrumsutvikling	<ul style="list-style-type: none"> • Befolkningsvekst i sentrum • Bruk av tjenestetilbud i sentrum
	God folkehelse	<ul style="list-style-type: none"> • Utvikling folkehelse
Innbyggere	Gode tjenester	<ul style="list-style-type: none"> • Opplevd tjenestekvalitet • Antall klager
	God og aktiv brukermedvirkning	<ul style="list-style-type: none"> • Tilfredshet med medvirkning
	God service og kommunikasjon	<ul style="list-style-type: none"> • Tilfredshet med service og kommunikasjon • Saksbehandlingstid • Tilgjengelighet - informasjon på hjemmeside
Medarbeidere	En attraktiv arbeidsplass	<ul style="list-style-type: none"> • Sykefravær • Tilfredshet med arbeidsmiljø • Tilfredshet med arbeidsverktøy
	God og tydelig ledelse	<ul style="list-style-type: none"> • Tilfredshet med nærmeste leder • Tilfredshet med overordnet ledelse • Inkluderende arbeidsplass • Medarbeidersamtale • Likestilling
	God informasjon og arbeidsorganisering	<ul style="list-style-type: none"> • Tilfredshet med informasjon og arbeidsorganisering
	Kompetente medarbeidere	<ul style="list-style-type: none"> • Kompetanseutvikling
	Et godt fysisk- og psykososialt arbeidsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> • Oppfølging av gjeldende HMS-rutiner
Økonomi	Effektiv tjenesteyting	<ul style="list-style-type: none"> • Kostnad per tjenesteområde
	God budsjettkontroll	<ul style="list-style-type: none"> • Budsjettavvik
	Bærekraftig økonomi	<ul style="list-style-type: none"> • Gjeld per innbygger • Gjeldsgradsutvikling • Driftsresultat i % av driftsinntekter

3.4 Pensjonskostnader

Kommuneproposisjonen 2013 trekker frem pensjon som et viktig tema i det økonomiske opplegget for 2013. Bakgrunnen er at det i 2012 forventes en særskilt vekst i pensjonspremiene som kommuner og fylkeskommuner skal betale inn til pensjonsordningene. Den forventede veksten i pensjonspremiene i 2012 har flere årsaker:

1. Finanstilsynet har med virkning fra 2012 satt ned beregningsrenten ("garantert avkastning") for ny pensjonsopptjening i livsforsikring til maksimalt 2,5 pst. Reduksjonen i beregningsrenten er foretatt av hensyn til solidariteten i pensjonsordningene, på bakgrunn av et lavt nivå på langsiktige renter. Dette bidrar til en betydelig økning i behovet for premieinnbetalinger til tjenestepensjonsordningene i 2012, sammenlignet med nivået i 2011.
2. Den finansielle uroen i 2011 ga svakere resultater i pensjonsordningene, og dermed en reduksjon i overskuddet som tilbakeføres til kommunene og fylkeskommunene. Det lavere overskuddet i 2011 forventes derfor å medføre økning i behovet for premieinnbetalinger i 2012 sammenlignet med 2011.
3. Nytt solvensregelverk (Solvens II-direktivet), som ikke er klart ennå, vil ventelig tre i kraft 1. januar 2014. Det vil innebære et høyere kapitalkrav for pensjonsordningene. De enkelte livselskapene og pensjonskassene har begynt arbeidet med å tilpasse seg nye kapitalkrav. Dette vil kunne bidra til at behovet for premieinnbetalinger i 2012 øker noe sammenlignet med 2011, avhengig av kapitalbehovet i den enkelte pensjonsordning og hvordan den enkelte pensjonsordning tilpasser seg.

Kommuneproposisjonen konkluderer dette temaet med at det antas at veksten i pensjonspremiene i 2012 vil bidra til en vekst i de regnskapsmessige pensjonskostnadene for kommunesektoren i 2013.

Lørenskog kommune benytter 3 pensjonsordninger; Lørenskog kommunale pensjonskasse (LKPK), Statens pensjonskasse og KLP. Fordelingen mellom ordningene var i 2011 følgende beregnet ut fra innbetalt pensjonspremie

	KLP	SPK	LKPK	Sum
Pensjonspremie 2011 ekskl. adm. kostnader	8 485	21 186	87 720	117 391
Andel av total kostnad	7 %	18 %	75 %	100 %

I budsjett 2012 er det lagt til grunn at alle poster under lønn mv. belastes med 32 % til dekning av arbeidsgiveravgift og pensjonstilskudd. Avsetningen dekker også personalforsikring, gruppe-livsforsikring og gebyr til pensjonskontoret mv.

I økonomiplan 2012-2015 ble avsetningens nivå drøftet. På grunn av en viss usikkerhet rundt de kostnadmessige effektene av egen pensjonskasse, valgte man å opprettholde samme nivå på avsetningen som for 2011.

De varslede kostnadsøkningene i pensjonspremier som følge av forholdene beskrevet ovenfor, gir grunnlag for å vurdere om avsetningen bør økes for økonomiplanperioden 2013-2016. Rådmannen foreslår at det settes av ytterligere 7 mill. kr årlig i økonomiplan 2013-16 for å møte en varslet økning i pensjonskostnadene. Midlene settes inntil videre på formannskaps disposisjonspost.

De konkrete årlige pensjonskostnadene beregnes i forbindelse med utarbeidelsen av årsbudsjett for 2013.

3.5 Drift og vedlikehold av kommunale bygninger

Dette tema skal bidra til å gi et inntrykk av det samlede behov for drift og vedlikehold av kommunale bygninger.

Normtall for FDV⁴ og Lørenskog kommune

Generelt

Etterfølgende tabell viser forskjellen mellom tilgjengelige midler til forvaltning, drift, og vedlikehold mellom Lørenskog kommune og landet forøvrig.

Med hensyn til nøkkeltall innom FDV er det viktig å understreke at Kostra er lite egnet for å få frem nøkkeltall for eiendomsforvaltning. Vi benytter, som øvrige aktører i bransjen, en oppdeling etter NS3454 Livssyklus kostnader for byggverk, prinsipper og struktur.

Tallverdier for FDV må betraktes som veiledende, dog påpekes følgende:

- Lang driftstid på store andeler av bygningsmassen i løpet av en uke (kvelds- og helgebruk) gir merutgifter til strøm, varme og renhold.
- Nøkkeltall på landsbasis omfatter ikke kostnader til administrasjon, drift på helg og kveldstid, mens Lørenskog kommunes tall er inkludert dette.

Nøkkeltall - Forvaltning, drift, og vedlikehold (FDV)

Bygningstype	Statistikk for landet			Lørenskog kommune		
	Lav	Normal	Høy	Regnskap 2010	Regnskap 2011	Budsjett 2012
Kontorer	729	1 083	1 603	689	748	816
Barnehager	995	1 435	2 041	1 279	1 101	1 149
Skoler	1 061	1 555	2 226	935	866	969
Sykehjem	679	1 027	1 640	777	753	734
Kultur		ukjent		904	610	643
Idrett	995	1 646	2 503	949	764	907
Teknisk		ukjent		349	211	698
Gjennomsnitt	892	1 338	1 985	893	846	914

I Lørenskog kommunes regnskap og budsjett for årene 2010 - 2012 er husleiekostnader- og inntekter trukket ut, samt avskrivninger, for å få sammenlignbare tall. Antall m² bygg med fullt FDV ansvar som er lagt til grunn er henholdsvis 164.385 m², 164.568 m² og 170.128 m². Statistikk for landet er hentet fra HolteProsjekt.

Forvaltning (F)

Forvaltningskostnadene viser kostnader til:

- Kommunale avgifter (renovasjon, vann og feiing).
- Forsikringer (bygning og løsøre)
- Husleier (inngår ikke i FDV-kostnader).

Kostnadene er faste og vil påløpe enten eiendommen er i bruk eller ikke. Det er små påvirkningsmuligheter for reduksjoner på kort og lang sikt.

Drift (D)

Kostnadene består av utgifter til blant annet:

- Lønninger, trygd og feriepenger til driftsoperatører, renholdere
- Rekvizita, materiell, og utstyr
- Skyss, kost og arbeidstøy
- Energi. (Olje/fjernvarme/strøm til oppvarming, ventilasjon og belysning.)
- Drift av utomhusanlegg (for eksempel brøyting, feiing og strøing)
- Drift av anlegg (for eksempel filterskift, enkelt småvedlikehold, ruteknusing, hærverk etc.)
- Serviceavtaler dvs. avtaler om intervallbundet inspeksjon av tekniske installasjoner i bygninger.

⁴ Forvaltning, drift og vedlikehold

Vedlikehold (V)

Kostnadene består av utgifter til:

- Løpende vedlikehold (Uforutsette utgifter til utbedringer).
- Periodisk eller intervallbundet vedlikehold.
- Utskiftninger som ikke innebærer standardheving.

Utviklingskostnader (U)

I henhold til norsk standard NS 3454 er utviklingskostnader(U) innført som et nytt begrep innen eiendomsforvaltningen. Utviklingskostnader er kostnader forbundet med:

- Mindre arbeider som fører til endrede planløsninger og arealbruk innenfor samme funksjon
- Offentlige krav og påbud
- Kostnader som må utføres for å tilfredsstille manglende funksjon eller tilfredsstillende formelle krav som har kommet etter den opprinnelige oppføring.
- Kostnader for kvalitetsheving av utendørsareal.
- Universell tilpasning av bygg og anlegg, medfører at det skal vurderes adkomst og bruk for HC-brukere, svaksynte og personer med behov for tilrettelegging av hverdagen.

Vedlikeholdsplanlegging

Teknisk sektor har valgt å fortsette vedlikeholdsplanleggingen med utgangspunkt i den metoden som ble beskrevet i forrige økonomiplan. Dette er en arbeidskrevende metode, men når den først er gjennomført, så har man et godt grunnlag for et godt forebyggende vedlikehold. Samtidig vil man kunne se konsekvensene hvis det ikke avsettes tilstrekkelig med midler til vedlikehold. Metoden bygger blant annet på tilstandsvurderinger, FDV- dokumentasjon, livssyklus på materialer og utstyr. Med utgangspunkt i en slik vedlikeholdsplan, kombinert med innrapporterte og registrerte feil og mangler, HMS- hovedrunder, og dialog med brukerne, så kan man hver høst utarbeide detaljerte planer for vedlikeholdet for det kommende året.

Ut fra de byggene som er gjennomgått, mener vi å kunne danne oss et godt bilde for den totale bygningsmassen. Som det fremgår av tallene, vil kostnadene til vedlikehold ligge i størrelsesorden 180-200 kroner per m². Selve vedlikeholdsplanen er bygget som et regneark med flere nivåer, slik at ved å gå "bakover" i systemet, så kan man finne ut hvilke tiltak som ligger til grunn for tallene som fremkommer i oversiktsplanen. Drift og vedlikeholdsseksjon vil fortsette sitt arbeide med planen, slik at alle byggene blir vurdert og gjennomgått. Det anses som en fordel at dette arbeidet gjøres med egne folk, for da vil den enkelte få et eierforhold til planen, samt en mye bedre helhetlig oversikt. Det jobbes med å få tilstandsvurdering på 20 bygg til i 2012.

Etterslep vedlikehold

Tidligere beregnet man etterslepet på basis av registrerte feil og mangler. Denne metoden var beheftet med store usikkerheter, blant annet usikkerheten om hvor godt registreringene var gjennomført, skjulte feil og mangler, osv. I tillegg tok man ikke hensyn til det vedlikeholdet som burde ha vært utført på bakgrunn av levetiden på materialer og utstyr. Den metoden som nå er benyttet for å følge opp vedlikeholdet, tar bedre hensyn til det intervall-bundne vedlikeholdet. De to første årene i planen, gjenspeiler det vedlikeholdet som burde vært utført med bakgrunn i intervaller, levetid etc. Således kan man si at summen av de to første årene er etterslepet.

I tillegg kommer kostnadene til ventilasjon i de byggene som ikke har tilfredsstillende inneklima. Disse kostnadene legges inn som investeringer når det er å anse som en oppgradering eller kvalitetsforbedringer. Etterslepet, beregnet til ca. 129 mill. kr kan tas igjen ved enten å bevilge et årlig ekstra beløp til vedlikeholdet på 12,9 mill. kr de neste 10 år, alternativt vente til disse eldre byggene må gjennomgå en større rehabilitering, eventuelt kombinert med økning av arealer eller ombygging av arealer for å tilpasse bygget til dagens situasjon.

Bygningsmassens alderssammensetning

Nedenfor er alder for bygningsmassen til Lørenskog kommune oppgitt.

	Alder på bygningsmassen 2012		Alder på bygningsmassen 2013	
	m2	%	m2	%
Bygningsmasse i m ² (0-10 år)	83 000	49	76 000	45
Bygningsmasse i m ² (11-20 år)	14 000	8	21 000	12
Bygningsmasse i m ² (21 år+)	72 000	43	72 000	43
Total bygningsmasse	169 000	100	169 000	100

Kjenn og Hammer ungdomsskoler er tatt med i grunnlaget for 2012 og 2013 som rehabilitert/ nybygg.

Lovpålagte oppgaver

Kommunen er pålagt en rekke oppgaver.

Internkontroll elektro

Teknisk sektor har løpende kontroll av kommunale bygg. Etter forskriftene skal det utføres kontroll hvert 5. år. Dette er kostnadsberegnet til kr 350.000,- per år, i tillegg vil utbedringskostnader for feil og mangler påløpe med ca. 400 000 kr per år.

Inneklimateknikk kommunale bygg

Denne oppgaven er basert på "Forskrift om miljørettet helsevern". En betydelig del av bygningsmassen for skoler og barnehager har gjennom nybygg og rehabiliteringer fått tilfredsstillende inneklimateknikk. Skoler som ikke har tilfredsstillende inneklimateknikk, antas å være på ca. 20 000m². Ut fra kostnaden til Åsen skole, vil totalbeløpet kunne estimeres til 24 mill. kr. Oppgradering og installering av nye ventilasjonsanlegg i eksisterende bygninger har så store bygningsmessige konsekvenser, at dette bør ses i sammenheng med andre større oppgraderinger/ombygginger.

Legionella

Teknisk sektor har økt kompetansen i forhold til "Forskrift for overføring av legionella via aerosoler (2009)" gjennom eksternt kurs og risikovurdering av 10 bygg som har dusjanlegg med felles berederanlegg. Disse skal enten gjennomspyles med vann som har høyere temperatur enn 70 °C eller tilsettes kjemikalier. Lørenskog kommune har ingen kjøletårn i sin bygningsportefølje.

Lekeplassutstyr

Når det gjelder lekeplassutstyr, har teknisk sektor et godt fungerende system med egen kontroll både av brukerne og teknisk sektors mannskap. I tillegg får sektoren årlig utarbeidet en rapport av et uavhengig konsulentfirma. Rapporten danner grunnlaget for de utbedringer og reparasjoner som gjøres kommende år. Årlige kostnader til kontroll og reparasjoner er kostnadsberegnet til 600 000 kr og er med i vedlikeholdsplanen for 2012.

Energimerking av bygninger og energivurdering av tekniske anlegg (energimerkeforskriften)

Dette gjelder i praksis alle Lørenskog kommunes bygninger over 500m². Rammeavtalepartner på energitekniske anlegg er engasjert for å forestå energimerkingen. Per dato er alle bygg med unntak av Lørenskog hus ferdigmerket. Energimerking av 26 bygg omfattet av forskriften er fullført i 2011.

Energimerkingen vil som oftest medføre forslag til fysiske tiltak for å forbedre energiattesten, dvs. redusere energiforbruket. Eksempelvis utskifting av vinduer, etterisolering og utbedring av ventilasjonsaggregater og varmeanlegg. Energimerkingen sier også noe om hvilken energibærer som benyttes, for eksempel vil et bygg med fjernvarme få et grønt merke uansett forbruk. Teknisk sektor er også godt i gang med å konvertere fra olje-/elfyrt anlegg til fjernvarme, noe som er i tråd med kommunedelplanen for klima og energi.

3.6 Vedlikehold vei

Teknisk sektor har ansvar for 78 km vei, 37 km gang-/sykkelvei, 9 km turveier og 8 km fortau, totalt 132 km veilengde i henhold til definisjon i Kostra. I tillegg kommer 13 private veier og 7 utfarts-parkeringer.

Generelt

De fleste veiene i Lørenskog er små boligveier med lav hastighet. Men sektoren har også ansvar for samleveier som etterhvert krever nytt dekke. De er dyre å asfaltere og vil ta store deler av budsjettet. Det som ødelegger de fleste veiene i Lørenskog er forvitring og dårlig opparbeidede veigrøfter. Grøfting av veier er ressurskrevende, det har derfor ikke vært prioritert innenfor tilgjengelige økonomiske rammer. Asfalteringsyklusen ligger på ca. 25-30 år.

Status veivedlikehold

Budsjettet for veivedlikehold, som i hovedsak har vært reasfaltering, har de senere år ligget på 2,0 mill. kr/år. Stort vintervedlikehold de tre siste årene har ført til redusert omfang av reasfaltering av veiene. Veikapitalen har ved dette blitt forringet og 44 km (av 132 km) er nå klassifisert som vei med "lav standard". Dersom det benyttes 2 mill. kr/år til reasfaltering vil strekning med "lav standard" bli redusert med ca. 1,1 km/år. Med et budsjett på 2,5 mill. kr/år vil reduksjonen økes til ca. 2,4 km/år, som tilsvarer at 27 km vei etter 7 år vil bli klassifisert med "lav standard".

Status i Lørenskog i forhold til andre kommuner er vist under. Tallene gjelder netto driftsutgifter i forhold til antall innbyggere og antall km veier.

- Netto vedlikeholdskostnad per innbygger:
  - Lørenskog: 448 kr/innbygger
  - Skedsmo: 763 kr/innbygger
  - Rælingen: 808 kr/innbygger
  - Oppegård: 638 kr/innbygger
  - Landsgjennomsnitt: 718 kr/innbygger
- Netto vedlikeholdskostnad per km:
  - Lørenskog: 231.096 kr/km
  - Skedsmo: 248.620 kr/km
  - Rælingen: 220.550 kr/km
  - Oppegård: 175.838 kr/km
  - Landsgjennomsnitt: 120.584 kr/km

Vedlikehold VA (vann/avløp)

Tilstandsvurdering av kommunale vann- og avløpsledninger, som Norsk vann utarbeider hvert år, kommer i juni. Tallene under er derfor ikke helt oppdaterte.

Alder og fornyingstakt

Det er ca. 110 km med vannledninger og ca. 100 km med avløpsledninger i Lørenskog. VA-ledningsnett er i hovedsak bygget i perioden 1940-2000 og gjennomsnittsalderen er hhv. 35 år (vann) og 34 år (avløp). Årlig budsjett for rehabilitering (8 mill. kr) og utskifting (8 mill. kr) av ledningsnett, fordelt med like stort beløp (4+4 mill. kr) for henholdsvis vann og avløp. Dette gir en utskiftingstakt på 0,9 % (vann) og 0,7 % (avløp), som innebærer at ledningsnett eldes med ca. 0,8 år hvert år. Om ca. 7 år vil dermed midlere alder på ledningsnett passere 40 år, som er den økonomiske levealderen (avskrivningstid) som ligger til grunn for VA-gebyrene.

I Lørenskog har man opplevd sammenbrudd i en avløpsledning allerede etter 5 år. Samtidig er det flere av de eldste rørledningene som fortsatt er i drift. Dersom en forutsetter at midlere levealder på en VA-ledning er 50 år, bør rehabiliterings- og utskiftingstakten være på 2,0 % per år. Det regnes imidlertid som god praksis i Norge at denne ligger på minimum 1,0 %, i hvert fall i kommuner med

relativt ungt ledningsnett, som i Lørenskog. Dette vil kreve et årlig budsjett på totalt ca. 20 mill. kr, som er 4 mill. kr mer enn i dag.

Tilstanden på ledningsnettet i Lørenskog tilsier også at utskiftingstakten bør økes noe. I løpet av 2012 blir tiltaksplan for avløp ferdig, og i 2013 skal hovedplan avløp revideres. Det vil da bli en bedre oversikt over hvor det bør investeres i årene fremover. Det investeres også i renseparker og fangdammer. Foreløpig er det bevilget nok midler, men det kan bli nødvendig med justering når planene er ferdige. Overvannsproblematikk blir også et satsningsområde fremover, noe som er spesielt viktig i forhold til kjelleroversvømmelser og andre lokale flomskader.

Innen vannforsyning er utfordringene å sikre nok vann med tilstrekkelig trykk også til de største forteftingsområdene i Lørenskog. I tillegg er det et mål å redusere tapt vann (først og fremst utlekking) fra 30 % til 20 %. Tiltaksplan for vann blir ferdig i 2012, hovedplanen blir ferdig i 2013.

“Planen legges til grunn som førende ved videre planlegging av skoleutbygging.

4 Driftsbudsjettet

4.1 Kommunens inntekter

4.1.1 Kommunens frie inntekter – skatteinntekter og rammetilskudd

Kommunens frie inntekter er definert som de inntekter kommunene har i form av skatteinntekter og rammetilskudd. Disse skal dekke netto enhetsrammer, renter og avdrag, egenfinansiering av investeringer og eventuelle avsetninger til fond.

Tall i 1.000 kr	R 2011 (2013-kr)	B 2012 (2013-kr)	Rådmannens forslag			
			2013	2014	2015	2016
Frie inntekter:						
Personskatt	873 263	885 870	912 000	922 000	940 500	962 100
Rammetilskudd	498 759	617 100	650 330	658 920	664 670	664 850
Inntektsutjevning		-56 100	-58 000	-58 000	-58 000	-58 000
Eiendomsskatt	63 504	58 140	59 000	59 000	59 000	59 000
<i>Sum frie inntekter</i>	<i>1 435 526</i>	<i>1 505 010</i>	<i>1 563 330</i>	<i>1 581 920</i>	<i>1 606 170</i>	<i>1 627 950</i>

Oversikten viser antatt utvikling i frie inntekter i perioden sammenlignet med regnskap 2011 og budsjett 2012.

Kommuneproposisjonen 2013 varsler en vekst i de frie inntekter på opp i mot 5 mrd. kr. Dette fordeles med 4,2 mrd. kr til kommunene og 0,8 mrd. kr til fylkeskommunene. Hvordan dette slår ut på personskatt og rammetilskudd, kan vanskelig tallfestes nøyaktig per dags dato. Dette vil avhenge av hvor mye av veksten som henføres til skatt og rammetilskudd. Dette vil avklares når statsbudsjettet for 2013 legges fram – og den kommunale skattøren fastsettes. I kommuneproposisjonen er veksten i de frie inntekter for Lørenskog kommune anslått til 27,4 mill. kr.

Skatteanslag

I kommuneproposisjonen er det lagt opp til en vekst i de frie inntekter på opp imot 4,2 mrd. kr for kommunene. Foreløpig er forutsatt at 2,1 mrd. kr kommer som økt skatteinntekt og 2,1 mrd. som økt rammetilskudd. Dette kan medføre at skatteandelen av de frie inntekter ikke lenger utgjør 40 % av kommunenes samlede inntekter. For å nå målsettingen må i tilfelle skattøren endres. Det er lagt opp til at skattøren fastsettes ved behandlingen av statsbudsjettet for 2013.

Ved beregning av skatteanslag for økonomiplanperioden, er skatteinntektene økt årlig tilsvarende forrige års økning i antall skatteyttere i henhold til utarbeidet befolkningsprognose. Videre er det for skatteanslaget i 2013 lagt inn en forventet lønnsvekst på 2,5 % og effekt av økt skattøre i 2011.

I tillegg er skattegrunnlaget for 2013 oppjustert fra 868, 5 mill. kr til 875 mill. kr. Dette som følge av utviklingen i skatteinngangen hittil i år og at skatteanslaget i 2012 i Revidert nasjonalbudsjett er oppjustert med 2,7 mrd. kr, hvorav 1,9 mrd. kr gjelder kommunene.

For økonomiplanperioden føres opp følgende skatteanslag (tall for 2013-2016 er ført opp i 2013-kr):

Faste priser 1.000 2013-kr (2013-2016)	2012	2013	2014	2015	2016
Skattegrunnlag	803 000	875 000	911 986	922 018	940 459
Lønnsvekst 2011-2012 (4 %)	32 120				
Lønnsvekst 2012-2013 (2,5 %)		21 875			
Effekt av økt skattøre 2012 - 5/6-del	18 442				
Effekt av økt skattøre 2012 - 1/6-del		3 688			
Økning antall skattytere 2 % årlig (1,75 % 2012)	14 937	11 423	10 032	18 440	21 631
Skatteanslag 2011	868 500	911 986	922 018	940 459	962 089
<i>Vekst skatteinnngang</i>	<i>8,16 %</i>	<i>4,23 %</i>	<i>1,10 %</i>	<i>2,00 %</i>	<i>2,30 %</i>

Rammetilskudd

Ved beregningen av rammetilskuddet er det benyttet KS' prognosemodell. I prognosemodellen er lagt inn befolkningsprognose for landet og for Lørenskog kommune. Beregnet rammetilskudd er lik innbyggertilskudd fratrukket utgiftsutjevning og korrigert for særskilte endringer. Kommunens tilskudd til skatteutjevningen er forutsatt å utgjøre 58 mill. kr årlig.

Eiendomsskatt

Fra 2005 er det innført eiendomsskatt for verker og bruk. I statsbudsjettet for 2011 ble det vedtatt at eiendomsskatt også kan utskrives på næring, og kommunestyret fattet slikt vedtak i årsbudsjettet for 2011. Skattesatsen ble satt til 7 promille, som også var gjeldende sats for verk og bruk. I 2012 er det budsjettet med inntekt av eiendomsskatt på 57 mill. kr. Dette basert på en skattesats på 7 promille.

Taksering knyttet til innføring av eiendomsskatt for næring er utført – og i 2011 ble det innbetalt vel 61 mill. kr (63,5 mill. kr i 2013-kr) i eiendomsskatt basert på utført taksering. På bakgrunn av klager/ nye opplysninger er det foretatt nytakseringer og endring av skattegrunnlaget. Dette har medført at det i 2012 er tilbakebetalt vel 2 mill. kr i for mye innbetalt eiendomsskatt i 2011. På bakgrunn av ny taksering anslås en årlig eiendomsskatt på 59 mill. kr.

4.1.2 Andre statlige overføringer

Innlemming av øremerkede tilskudd i rammetilskuddet er et av en rekke tiltak for angivelig å øke det kommunale selvstyre. Stortinget har sluttet seg til en plan for å redusere antallet og omfanget av øremerkede tilskudd til fylkeskommuner og kommuner.

I kommuneproposisjonen er det ikke varslet innlemming av tilskudd i 2013.

For økonomiplanperioden føres opp følgende anslag for statlige overføringer:

Tall i 1.000 kr	R 2011 (2013-kr)	B 2012 (2013-kr)	Rådmannens forslag			
			2013	2014	2015	2016
Andre statlige overføringer:						
Øvrige generelle statstilskudd	8 272	10 710	10 500	10 500	10 500	10 500
Statstilskudd flyktninger m.m.	19 720	14 072	14 100	14 100	14 100	14 100
Momskompensasjon	109 136	52 020	40 000	40 000	40 000	40 000
Sum andre statlige overføringer	137 128	76 802	64 600	64 600	64 600	64 600

Øvrige generelle statstilskudd inkl. kompensasjon for grunnskoleinvesteringer

Dette er tilskudd til dekning av kapitalkostnader i forbindelse med grunnskolereformen, kompensasjonstilskudd i forbindelse med omsorgsboliger/sykehjemsplasser og kompensasjon for grunnskoleinvesteringer. I hele perioden forutsettes 10,5 mill. kr årlig i slike tilskudd.

Tilskudd til flyktninger

Tilskudd til flyktninger (integreringstilskuddet) inntektsføres under fellesinntekter på samme måte som rammetilskudd, momskompensasjon og tilskudd til dekning av kapitalkostnader knyttet til grunnskolen, nye sykehjemsplasser og omsorgsboliger.

Det er ført opp et årlig tilskudd på 15,1 mill. kr. Dette tilsvarer budsjettet tilskudd i 2012.

I og med at det hvert år kommer nye flyktninger inn samtidig med at de som har vært her i 5 år ikke lenger medfører tilskudd, vil tilskuddet variere. Tilsvarende variasjon vil en også få hva angår utgiftssiden. I dette dokument er både inntekts- og utgiftssiden ført opp i samsvar med vedtatt budsjett 2012.

Momskompensasjon

Det er bestemt at momskompensasjon for investeringer gradvis skal inntektsføres i investeringsbudsjettet. Dette slik at for budsjett- og regnskapsåret 2011 ble minimum 40 % av momskompensasjonen fra investeringer overført til investeringsregnskapet. For 2012 skal minimum 60 % og for 2013 minimum 80 % overføres. Fra og med budsjettåret 2014 skal momskompensasjonen fra investeringer i sin helhet føres i investeringsregnskapet. Rådmannen legger i økonomiplanen opp til at all momskompensasjon knyttet til investeringer i sin helhet tilbakeføres til investeringsbudsjettet allerede fra 2013. (20 % av beregnet momskompensasjon knyttet til investeringer i 2013 utgjør ca. 5 mill. kr.)

I økonomiplanperioden er det forutsatt en årlig momskompensasjon for driftsutgifter på 40 mill. kr. Til sammenligning utgjorde denne i regnskap 2011 vel 37 mill. kr.

4.1.3 Kommunal deflator – prisreguleringer

På grunn av at kommunale kostnader inneholder er større komponent av lønnsutgifter enn hva ellers gjelder i samfunnet, må kommunene legge inn en større økning av sine priser for fullt ut å få kompensert sine kostnader. Staten kommer som regel med et anslag i mai måned, men ikke i år.

Kommunens egen beregning ser slik ut:

Andel lønn	Antatt økning	Vektet andel
63,5 %	2,5 %	1,59 %
36,5 %	1,2 %	0,44 %
Veiet gjennomsnitt		2,03 %

For 2013 foreslås derfor følgende tiltak:

- Prisene på kommunale tjenester økes generelt med 3 % fra 1. januar 2012.
- Det foretas avsetning til lønnsreserver på en felleskonto for kommunens generelle virksomhet.
- Enhetenes rammer økes generelt med 2 %. Resten av økningen dekkes av de generelle reserver.

4.1.4 Salgs- og leieinntekter

Kommunens salgs- og leieinntekter er viktige elementer i kommunens økonomi, og disse inntektene utgjør i Lørenskog mer enn i mange andre kommuner. For selvkosttjenestene søker Lørenskog å oppnå full kostnadsdekning.

Under nevnes de viktigste salgs- og leieinntekter, slik at en får et samlet bilde av denne delen av kommunens økonomi:

Sektor	Betalingsprinsipp	Merknader
<i>Oppvekst og utdanning:</i> Barnehagebetaling	Statlig regulerte satser	Kommunen følger statens pålegg hva angår foreldrebetaling.
<i>Oppvekst og utdanning:</i> SFO	Full selvkostdekning	Det søkes oppnådd full kostnadsdekning.
<i>Oppvekst og utdanning:</i> Lørenskog musikk- og kulturskole	Økt egendekning	Det er et mål å oppnå en egendekning på 35 - 40 %.
<i>Helse og omsorg:</i> Vaksinekontoret	Konkurransesatt	Satser vedtas av helse- og omsorgsutvalget i samsvar med føringer fra økonomiplanen
<i>Helse og omsorg:</i> Basseng Rolvsrudhjemmet	Konkurransesatt	Satser vedtas av helse- og omsorgsutvalget i samsvar med føringer fra økonomiplanen.
<i>Helse og omsorg:</i> Institusjonsopphold	Etter vederlagsforskriftens bestemmelser	For pasienter i institusjon (sykehjem) betales etter vederlagsforskriftens maksimalsatser. For korttidsopphold justeres beløpet i tråd med Stortingets årlige vedtak.
<i>Helse og omsorg:</i> Hjemmesykepleie, praktisk bistand (hjemmehjelp), personlig bistand/ opplæring i dagliglivets gjøremål	Inntektsgraderte betalingssatser for praktisk bistand (hjemmehjelp)	For praktisk bistand (hjemmehjelp) betales etter graderte satser, dog maksimum direkte kostnad + 10 %. Betalingsordningen gjelder ikke mennesker med utviklingshemning. Det kan ikke kreves betaling for hjemmesykepleie og bistand som har preg av personlig stell og egenomsorg. Det kan heller ikke tas egenbetaling for avlastningstiltak, støttekontakt eller omsorgslønn.
<i>Helse og omsorg:</i> Dagsenteropphold	Vedtas av helse- og omsorgsutvalget	Ulike betalingssatser med og uten transport, og det betales for maksimalt 15 dagopphold per måned.
<i>Helse og omsorg:</i> Levering/utkjøring av mat	Inntektsgraderte betalingssatser	Lavere betalingssats for brukere med netto inntekt for husstanden under 2G.
<i>Helse og omsorg:</i> Trygghetsalarmer	Ca. 70 % av kostnadene dekkes av brukerne	Kommunen bestemmer selv prisene.
<i>Helse og omsorg:</i> Husleier kommunale boliger	Kostnadsriktig husleie = et tilnærmet selvkostbegrep	Husleiene kan indeksreguleres hvert år, men bare justeres til gjengs leie hvert 3dje år. Kostnadsriktig leie har vært begrenset oppad til gjengs leie. Husbankens nye bostøtteordning har langt på vei gjort kommunens husleietilskudd overflødige. En gjennomgang av kommunens prinsipper for husleie er planlagt.
<i>Kultur:</i> Kjenn folkebad	Betalingsatsene settes slik at det blir god utnyttelse av kapasiteten	Kultur- og idrettsutvalget fastsetter satsene som indirekte bestemmes av markedet; er de for høye, brukes ikke badet og en taper inntekter. Er de for lave, blir det for fullt.
<i>Kultur:</i> Kinoene	Konkurransesatt	Med konkurrenter i Oslo og Lillestrøm avgjør markedet hvilken pris som kan tas.
<i>Teknisk:</i> Gravegebyr og forringelsesrefusjon	Full selvkostdekning fra 1.1.2011	Kommunestyret er veimyndighet og ansvarlig for fastsettelse av størrelse på gebyrer og refusjoner.
<i>Teknisk:</i> Vann Avløp Renovasjon Feiing	Full selvkostdekning	Kommunen har tidvis overskudd på selvkostområdene og har opparbeidet fonds. Selvkostområdene benyttes til å utjevne variasjoner i kostnader. Dette gjelder tjenester med full kostnadsdekning.
<i>Teknisk:</i> Byggesak Regulering Geodata	Delvis selvkostdekning	Selvkostandel byggesak: 100 % Selvkostandel regulering: 90 % Selvkostandel geodata: 70 %

4.2 Kommentarer til Sentraladministrasjonen og de enkelte sektorer

Årets økonomiplan er bygget opp i tråd med den nye organisasjonsmodellen som ble iverksatt 1.7.2011. I stedet for 8 enheter, er det nå 4 sektorer. I tillegg omtales også Sentraladministrasjonen. Folkevalgte organer, Økonomi- og planavdelingen, Organisasjonsavdelingen og Nav er omtalt som ansvarsområder under Sentraladministrasjonen.

4.2.0 Omtale av de enkelte sektorene – gjennomgående forhold

I det følgende kommenteres de enkelte sektorene, samt sentraladministrasjonen nærmere. Innholdet i beskrivelsen av sektorene er hovedsakelig hentet fra sektorenes forslag til økonomiplan behandlet i hovedutvalgene våren 2012.

Beskrivelsen vil ha følgende tema:

- Enhetens ansvarsområde, overordnede mål, utfordringer, enkelte nøkkeltall og utvikling av brutto driftsutgifter/-inntekter, herunder økonomisk situasjon per 1. kvartal 2012.
- Noen utvalgte kostra-tall presenteres, men kommenteres i liten grad (dette er kun foreløpige tall).
- Sektorenes budsjett fordelt på kostra-funksjoner, sortert etter fallende størrelse.
- Sektorenes forslag utenfor dagens nettoramme.
- Rådmannens tilrådninger og forslag til nettoramme de enkelte år.

Kommentarene vil hovedsakelig omfatte forhold som gjelder *driftsbudsjettet*, forslag til *investeringer* er behandlet i avsnitt 5.

4.2.1 Oppvekst og utdanning (OUS)

Leder

Kommunalsjef Oppvekst og utdanning Svein Ødegaard

Sektorens ansvarsområder

Barnehage

- Kommunale barnehager
- Ikke-kommunale barnehager
- Migrasjonspedagogisk sekretariat
- Veiledere for private familiebarnehager

Skole

- Grunnskole
- Skolefritidsordning (SFO)
- Alternativ pedagogisk opplæring i ungdomsskolen (APO-skolen)
- Voksenopplæring på grunnskolens område
- Språk og samfunnsopplæring (Rasta opplæringscenter)
- Lørenskog musikk- og kulturskole (LMK)

Tverrfaglig samarbeid (TFS)

- Tverrfaglig samarbeidssystem for barn og unge

Barnevern

- Barneverntjeneste
- Barnevernvakt
- Botiltak for enslige mindreårige flyktinger (EM)
- Utekontakt (oppsøkende forebyggende virksomhet for barn og unge)

Pedagogisk psykologisk kontor (PPK)

- Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)
- Logopedtjeneste
- Spesialpedagogisk hjelpetilbud til barn i førskolealder

Flyktning og innvandrere

- Flyktning- og innvandrertjeneste

Sektorens overordnede mål

Lørenskog kommune skal sikre barn og unge gode oppvekstsvilkår med vekt på læring og utvikling, tilhørighet og identitet, aktivitet og opplevelser, omsorg og trygghet, i samarbeid med barn og unge, foreldre, frivillige organisasjoner og andre samarbeidsparter. Det er et mål at alle barn og unge i kommunen skal føle forankring til nærmiljøet og oppleve Lørenskog som sitt hjem.

Sentrale utfordringer

- Utvikle barnehage tilbudet i samsvar med behov for nye barnehageplasser i kommunen.
- Utvikle en skolestruktur som sikrer at skolekapasiteten utvikles i forkant av elevtilveksten.
- Sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid med vekt på forebyggende tiltak.
- Organisere voksenopplæringstilbudet i Lørenskog kommune.
- Styrke arbeidet blant flyktinger og innvandrere.

Nøkkeltall for sektoren

	2009	2010	2011
Budsjetterte årsverk *)	898	908	921
Sykefravær i %	9,0	7,6	7,9
Elever i grunnskolen	4 390	4 403	4 392
Elever i voksenopplæringen	16	24	23
Elever som mottar spesialundervisning	294	307	303
Barn i barnehage	2 038	2 039	2 058
Barnehagedekning i %	96,2	94,5	95,8
Barn i skolefritidsordning	1 329	1 330	1 284
Antall som mottar tilbud fra musikk- og kulturskolen	2 850	3 150	3 150
Barnevern – meldinger	231	251	258
Barn som mottar hjelp gjennom året	203	189	201
Flyktninger – førstegangsbosatte	29	20	21

*) Statlig satsing på tidlig innsats gjennom forsterket opplæring i grunnskolen 1.- 4. årstrinn medførte økning av lærerårsverk fra 2009 til 2010. Økningen fra 2010 til 2011 skyldes statlige stillinger innen barnevern samt opprettelsen av ny bolig for enslige mindreårige flyktninger.

Bruttotall for sektoren totalt og per ansvarsområde

Tall i løpende priser (Regnskapstallene er eksklusiv finansutgifter og -inntekter)		Regnskap 2011	Budsjett 2012	Forslag 2013
Oppvekst og utdanning totalt	Utgift	736 712	739 945	765 225
	Inntekt	164 151	151 076	152 494
	Netto	572 561	588 869	612 731
<i>Administrasjon</i>	Utgift	14 405	14 866	15 088
	Inntekt	1 848	1 566	1 597
	Netto	12 557	13 300	13 491
<i>Grunnskole</i>	Utgift	348 581	341 152	353 207
	Inntekt	54 658	39 519	40 309
	Netto	293 923	301 633	312 898
<i>Barnehage</i>	Utgift	254 375	268 855	276 752
	Inntekt	61 511	57 388	58 536
	Netto	192 864	211 467	218 216
<i>Musikk- og kulturskolen</i>	Utgift	13 562	13 255	13 520
	Inntekt	5 701	5 732	5 847
	Netto	7 861	7 523	7 673
<i>Pedagogisk psykologisk kontor</i>	Utgift	15 331	14 857	15 154
	Inntekt	708	0	0
	Netto	14 623	14 857	15 154
<i>Rasta Opplæringscenter</i>	Utgift	8 398	8 995	10 540
	Inntekt	9 828	8 590	8 500
	Netto	-1 430	405	2 045
<i>Barnevern</i>	Utgift	66 552	66 972	69 382
	Inntekt	27 383	36 441	35 465
	Netto	39 169	30 531	33 917
<i>Flyktning- og innvandrere</i>	Utgift	15 508	10 993	11 576
	Inntekt	2 514	1 840	1 900
	Netto	12 994	9 153	9 336

Økning av nettoutgift for barnehage fra 2010 til 2011 skyldes at barnehagesektoren gikk fra å være finansiert med statlige tilskudd til å bli rammefinansiert. Økningen for barnevern fra 2010 til 2011 skyldes at en ny bolig for enslige mindreårige flyktninger ble etablert sommeren 2011.

Økonomisk situasjon pr 30.4.2012

Per 30. april 2012 har sektoren et merforbruk på 1,8 mill. kr. Ved flere grunnskoler er det merforbruk for vikarer som hovedsakelig skyldes ekstra ressurser for å ivareta spesielt ressurskrevende barn. Dette vil bli fulgt opp og eventuelle tiltak vil bli iverksatt.

Skolefritidsordningen viser et merforbruk på 0,5 mill. kr som følge av reduksjon i oppholdstiden. Nytt betalingsreglement som skal sikre budsjettbalanse er under utarbeidelse.

For barnehagesektoren er det usikkerhet knyttet til oppgjørsordningen med andre kommuner og private, men det forventes et positivt resultat for kommunen.

De største og viktigste avvikene er innen barnevern og flykningetjenesten. For barnevernet er merforbruket for betaling for institusjonsopphold og for utgifter til fosterhjem 0,5 mill. kr. Dette skyldes videreføring av trenden med flere plasseringer av barn utenfor hjemmet i 2011.

Rådmannen har vurdert det slik at man bør avvete noe før det iverksettes eventuelle tiltak.

Flykningetjenesten synes også å kunne ende opp med et merforbruk ved årets slutt. Dette skyldes et økende antall deltakere i introduksjonsordningen. Rådmannen har også her vurdert det slik at man bør avvete noe og eventuelt komme tilbake til nødvendige tiltak på et senere tidspunkt.

Funksjoner i sektoren

Funksjon	Beskrivelse	Budsjett 2012	Prosent av samlet budsjett
202	Grunnskoleundervisning	306 152	52,0
201	Ordinært barnehagetilbud	197 156	33,5
252	Barneverntiltak utenfor familien	16 514	2,8
211	Spesialpedagogiske tiltak	16 140	2,7
244	Barneverntjeneste	12 997	2,2
120	Administrasjon	7 452	1,3
383	Musikk- og kulturskoler	6 292	1,1
242	Råd, veiledning og sosialt forebygg.arbeid	6 277	1,1
275	Introduksjonsordningen	3 879	0,7
213	Voksenopplæring	2 969	0,5
223	Skoleskyss	2 964	0,5
221	Førskolelokaler og skyss	2 763	0,5
251	Barneverntiltak i familien	2 497	0,4
222	Skole- og fritidslokaler	2 352	0,4
214	Spesialscole	2 200	0,4
233	Annet forebyggende helsearbeid	1 087	0,2
231	Aktivitetstilbud barn og unge	832	0,1
880	Interne finansieringstransaksjoner	381	0,1
234	Aktivitetssenter funksjonshemmede	368	0,1
180	Diverse fellesutgifter	250	0
100	Politisk styring	243	0
215	Skolefritidstilbud	1	0
273	Kommunale sysselsettingstiltak	-333	-0,1
850	Gen. Statstilskudd vedr. flykninger	- 2 564	-0,4
	Sum	588 869	100

Sektorens forslag til driftstiltak utenfor dagens nettoramme

Nr.	Tall i 1000 kr	2013	2014	2015	2016
1	Leie paviljong Fjellhamar skole	500	500	500	500
2	Økte skyssutgifter som følge av flytting Hammer skole	400			
3	To ekstra klasser etablert skoleåret 2012/13 på Rasta og Kjenn	2 500	2 500	2 500	1 980
4	Finansiering av økt klassetall på Kjenn/Hammer skoler	520	1 770	3 020	3 750
5	Opprettholdelse av lærertetthet (endring i arbeidstidsavtaler)	1 800	1 800	1 800	1 800
6	Økte ressurser til barn med spesielle behov (barnehage)	1 000	1 000	1 000	1 000
7	Etablering av beredskapshjem i Lørenskog	500	500		
8	Økte utgifter til introduksjonsordningen for flyktninger	4 300	4 300	4 300	4 300
9	Økte utgifter til institusjonsplasser og fosterhjem	3 000	3 000	3 000	3 000
10	To nye saksbehandlerstillinger innen barnevern	1 200	1 200	1 200	1 200
11	To nye rådgiverstillinger innen PPK	1 200	1 200	1 200	1 200
12	Et årsverk ved barnehage- og skolekontoret	600	600	600	600
13	Buffer for akutte spesialpedagogiske behov	1 000	1 000	1 000	1 000
14	Rekrutteringstiltak (faglærte lærere)	1 000	1 000	1 000	1 000
15	Teknisk personell innen IKT for skoler og barnehager	2 300	2 300	2 300	2 300
16	Økt åpningstid for barnevernvakten	175	175	175	175
17	Nye baseplasser på ungdomstrinnet			1 200	2 900
	SUM	21 995	22 845	24 795	26 705

Kommunalsjefens kommentarer

- På grunn av mangel på spesialrom og klasserom har formannskapet vedtatt å etablere paviljong på Fjellhamar skole. De årlige leiekostnadene beløper seg til 0,5 mill. kr.
- Som følge av at elevene ved Hammer skole har flyttet inn i paviljong ved Løkenåsen skole i byggeperioden, har flere elever fått innvilget gratis skoleskyss. Kostnaden i 2013 er 0,4 mill. kr.
- Omfordeling av ressurser mellom skolene for å etablere nye klasser innebærer lavere lærerdekning ved de øvrige skolene. Kommunalsjefen mener at de ekstra klasseetableringene for skoleåret 2012/13 ikke bør gi permanent lavere lærertetthet, og at grunnskolen må tilføres ressurser for å kompensere for denne økningen med 2,5 mill. kr per år.
- På ungdomstrinnet er det gjennom utbygging av Kjenn og Hammer skoler kapasitet til å møte elevtallsøkningen i planperioden. Det er lagt inn økning med en klasse per år i planperioden på Kjenn/Hammer. Det kan bli nødvendig å justere behovet gjennom planperioden avhengig av den konkrete elevtallsutviklingen.
- KS har inngått ny arbeidstidsavtale for undervisningspersonalet med utdanningsorganisasjonene gjeldende fra 1.8.2012. De største endringene er utvidelse av antall planleggingsdager fra fem til seks dager og utvidelse av "tidsressurspotten" med ½ time til 2 timer pr. elev. Dersom økningen av tidsressursen i sin helhet går til redusert undervisning for lærere, mister Lørenskog re lærerårsverk eller tilsvarende 1,8 mill. kr.
- Det er registrert en økning av barn det søkes ekstra støtteassistenter til fra 2009 og til 2012 både i private og kommunale barnehager. For private barnehager er antall barn med økt ressursbehov økt fra 6 i 2009 til 10 i 2011 og 18 barn i 2012. For kommunale barnehager er økningen fra 38 i 2009 til 54 i 2011 og 68 barn i 2012. Økningen medfører behov for økte ressurser til støttepersonell med 1,0 mill. kr.
- Barneverntjenesten ønsker å bygge opp og utvikle det lokale tiltaksapparatet. Når barn ikke kan bo hjemme, men må plasseres i beredskapshjem for kortere eller lengre perioder, tas barna også ofte ut av barnehager, skoler og nettverk. Beredskapshjem er et ordinært hjem hvor en eller to voksne er ansatt på heltid for å ta i mot barn/unge på kort varsel for en avgrenset periode. Fordelene med et slikt lokalt tiltak er at barn/unge vil kunne opprettholde sin plass i barnehage og/eller skole, samt slippe atskillelse fra det sosiale nettverket i de tilfeller hvor akutt plasseringer ikke skjer med tvang. Tiltaket vil medføre etableringskostnader på 0,5 mill. kr. Når ett eller flere beredskapshjem er etablert, vil driftsutgiftene dekkes opp av reduksjon i kostnader man i dag har ved plassering av barn/unge i statlige tiltak.
- Det har de senere årene vært en sterk økning i utgiftene til introduksjonsstønad. Regnskapet 2011 viste samlede utgifter på 5,3 mill. kr. Det er ventet at bosettingen av enslig voksne minst vil holde seg på samme nivå i økonomiplanperioden. Et realistisk anslag gir 50 personer og utgifter på 6,5 mill. kr. Dette er en økning på 4,3 mill. kr i forhold til vedtatt budsjett 2012.

9. Det har fram til utgangen av 2011 vært stor økning i opphold og plassering i institusjoner/ fosterhjem og oppfølging etter fylte 18 år. En videreføring av kostnadene vil medføre merutgifter på henholdsvis 2 og 1 mill. kr. Kommunalsjefen fremmer derfor forslag om rammeøkning til disse formålene på i alt 3 mill. kr.
10. Det har vært en stor økning i antall saker til fylkesnemnda. Til tross for at barneverntjenesten ble styrket med to stillinger i forbindelse med regjeringens satsing på barnevernet, er det fortsatt behov for minimum to årsverk som saksbehandlere. Kommunalsjefen fremmer forslag på 1,2 mill. kr til to nye årsverk fra og med 2013.
11. Faggruppen for pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er under sterkt press som følge av økning i henvisninger og skjerpede krav til saksbehandlingen. Det har oppstått venteliste på barn som skal utredes for behov for spesialundervisning. Utdanningsdirektoratet krever at disse sakene behandles fortløpende uten opphold. For å kunne imøtekomme elevenes rettigheter i henhold til kravene, mener kommunalsjefen det nødvendig å styrke bemanningen med to nye pp-rådgiverstillinger.
12. Nye oppgaver har kommet til både på barnehage- og grunnskoleområdet, bl.a. nasjonalt kvalitetssystem for grunnskolen, oppgaver knyttet til etablering av full barnehagedekning, kvalitetsløftet i barnehagen og innføring av balansert målstyring. Det ble gjennomført kutt i administrasjonen i 2011 og 2012 for å skjerme tjenestetilbudet, noe som har ført til en krevende arbeidssituasjon. Bemanningen er på et kritisk lavt nivå og bør økes med ett årsverk.
13. Som følge av tilflyttinger, ulykker og uheldig utvikling i enkelte elevgrupper, oppstår det erfaringsmessig økte og akutte spesialpedagogiske behov i løpet av et budsjettår. Til og med 2010 var det avsatt en reserve på 1 mill. kr til slike påkommende tilfeller. I budsjett for 2011 ble denne kuttet. Konsekvensen er at skolene ikke lenger kan påregne ekstra ressurser ved akutte behov. Etter kommunalsjefens oppfatning er dette ikke en heldig situasjon og anbefaler derfor at det igjen etableres en buffer på 1 mill. kr.
14. Rektorene erfarer at det er vanskelig å rekruttere lærere med godkjent utdanning til ledige stillinger i grunnskolen. Det er derfor nedsatt en arbeidsgruppe som skal fremme forslag til aktuelle rekrutteringstiltak. Kommunalsjefen mener at det i første omgang bør avsettes 1 mill. kr til rekrutteringstiltak i planperioden.
15. I en utredning er det konkludert med at innhold, organisering og kvalitet i IKT-støtten både lokalt og sentralt bør vurderes. Det bør vurderes å prøve ut og organisere IKT-støtte i samarbeid mellom flere skoler for å øke mulighetene til å rekruttere spesialkompetanse og dimensjonere brukerstøtte. Per i dag utføres IKT-støtten ved skolene av lærere med interesse for IKT. Kommunalsjefen fremmer forslag om å bedre bruken av IKT i opplæringen. Forslaget innebærer en kostnad på omkring 2,3 mill. kr.
16. Barnevernvakten dekker lovpålagte tjenester for 12 kommuner på nedre Romerike. Tjenesten ivaretar akuttberedskap for kommunene på kvelds- og natt-tid ukedager og helger. Kostnadene fordeles mellom kommunene basert på antall innbyggere i den enkelte kommune. Tjenesten har i dag begrensede åpningstider og er blant annet stengt på dagtid i helger. Det arbeides for å kunne holde barnevernvakten delvis åpen på dagtid i helger. Dette vil tidligst kunne skje fra 2013. Kostnadene er beregnet til 175 000 kr for Lørenskogs del.
17. Etableringen av et spesialpedagogisk ressurscenter i kommunen for funksjonshemmede barn med omfattende hjelpebehov vil bli best ivare tatt gjennom videreutvikling av det eksisterende basetilbudet i kommunen. Kommunen mener å ha god oversikt over basebehovene de neste årene, og ser for seg en gradvis tilpasning av nye baser i takt med behovsutviklingen. Slik behovet ser ut i dag, synes basetilbudet på barnetrinnet å være tilstrekkelig i planperioden. På ungdomstrinnet vil det bli et behov for 4-6 nye baseplasser i 2015.

Rådmannens anbefalinger

Rådmannen gir sin tilslutning til tiltakene 2, 3, 5, 6, 7 (fra 2015), 9, 10 (delvis), 16, 17. Dette gjelder økte skyssutgifter som følge av flytting Hammer skole, to ekstra klasser etablert skoleåret 2012/2013, endring av arbeidstidsavtaler for lærere, økte ressurser til barn med spesielle behov, etablering av beredskapshjem (2015), økte utgifter til institusjonsplasser og fosterhjem, én ny saksbehandlerstilling i barneverntjenesten, økt åpningstid ved barnevernvakten og nye baseplasser (2015). I tillegg foreslås

det at kommunens utgifter til etablering og drift av Alternativ til vold dekkes over budsjettet til oppvekst og utdanning fra 2013.

Rådmannens forslag til nettorammer 2013 – 2016

Tall i 1.000 kr	Regnsk	Budsj	Rådmannens forslag			
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Regnskap 2011	572 561					
Vedtatt budsjett 2012		588 869				
Lønns-/prisstign. 2011-12	11 451					
Lønns-/prisstign. 2012-13	11 680	11 777				
Regnskap/budsjett (2013-kr)	595 692	600 646	600 646	600 646	600 646	600 646
<u>Endrede budsjettforutsetninger:</u>						
Ny klasse Kjenn skole - helt år			729	729	729	729
Klasse Fjelsrud utgår				-521	-1 250	-1 250
Husleie Skårersletta 50			-1 345	-2 690	-2 690	-2 690
Videreføre statlig fin. still. barnev.			0	0	0	0
Helårsvirkn. ungd.skolebase (Løkenåsen)			455	455	455	455
Midlertidige barnehageplasser			1 000	-2 000	-2 000	-2 000
<u>Tekniske justeringer:</u>						
Korr. kalk. avskrivninger						
Til SA - indirekte utg. barnehage			-450	-450	-450	-450
Til SA - sentralt arkiv			-519	-519	-519	-519
<u>Forskrift- og oppgaveendringer:</u>						
Valgfag ung.trinnet			980	1 960	2 532	2 532
Økt tilsk. ikke-komm. barneh.			1 500	5 000	8 000	8 000
Bet. barneh. nominelt uendret			530	530	530	530
Endring kontantstøtte - nye barneh.plasser			785	785	785	785
			604 312	603 926	606 769	606 769
<u>Driftskonsekvenser av nye invest.:</u>						
Ødegården skole				450	2 000	1 650
Ødegården barnehage						8 500
Paviljong Rasta skole				771	1 750	1 750
<u>Endringer vedtatt av k.st./f.sk.:</u>						
<u>Nye tiltak m.m.:</u>						
Midlertidig økte skyssutgifter - Hammer skole			400			
To ekstra klasser (Rasta og Kjenn skoler)			2 500	2 500	2 500	1 980
Opprettholde lærertetthet (endret arb.tids.avtale)			1 800	1 800	1 800	1 800
Økte ressurser - barn m/spesielle behov			500	500	1 000	1 000
Etablering av beredskapshjem					500	500
Institusjonsplasser/fosterhjem - barnevern			2 000	2 000	2 000	2 000
Saksbehandlertstilling barnevern			600	600	600	600
Økt åpningstid barnevernvakta			175	175	175	175
Base ungdomstrinnet					1 200	2 900
Alternativ til vold			444	444	444	444
Sum nettoramme			612 731	613 166	620 738	630 068

Forslag 2013 – 2016:

Kommentarer til de enkelte ansvarsområder

Administrasjon

Ansvarsområdet omfatter kommunalsjefens kontor med planlegging, utvikling og ledelse, resultatoppfølging, økonomi- og personaladministrasjon, utviklings- og opplæringstiltak, statistikk, dokumentasjon og sekretariatsfunksjoner.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	11 729	12 259	12 005	12 005	12 005	12 005
Andre utgifter	2 676	2 607	3 083	3 083	3 083	3 083
Sum driftsutgifter	14 405	14 866	15 088	15 088	15 088	15 088
Brukerbetaling	2	0	0	0	0	0
Andre inntekter	1 846	1 566	1 597	1 597	1 597	1 597
Sum driftsinntekter	1 848	1 566	1 597	1 597	1 597	1 597
Netto drift	12 557	13 300	13 491	13 491	13 491	13 491

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Grunnskole

Ansvarsområdet omfatter kommunens 11 grunnskoler, skolefritidsordningen (SFO), spesialundervisning for kommunens elever som bor/får undervisning i andre kommuner, et alternativt ungdomsskoletilbud til (APO-skolen) og baser for multifunksjonshemmede.

Skoleåret 2012/13 mottar 4.392 elever grunnskoleundervisning i kommunen. Av disse mottar 19 elever sterkt individualiserte "basetilbud" ved Benterud (4), Åsen (6), Rasta (3) og Løkenåsen skole (7). Samlet gir SFO plass til 1.284 barn. I tillegg mottar fem unge med funksjonshemming SFO-tilbud knyttet til oppvekstsenteret på Løkenåsen skole.

Antall elever som må gå i innføringsklassene ved Åsen og Løkenåsen skoler varierer fra år til år. Åsen skole har i dag 13 elever, mens det er 6 elever ved innføringsklassen på Løkenåsen skole.

Ansvarsområdet har til disposisjon 519 årsverk i 2012, herav 339,5 lærere.

Voksenopplæring på grunnskolens område gir tilbud til voksne med rettigheter i henhold til opplæringsloven. Tilbudet gis ved Pedagogisk kontor (PPK) og Løkenåsen skole. 25 voksne mottok voksenopplæring på grunnskolens område i 2011. Bemanningen var på til sammen 2,6 årsverk.

Utfordringer og rammebetingelser

Lærertetthet

Indikatoren "gjennomsnittlig gruppestørrelse" er beregnet på bakgrunn av forholdet mellom elevtimer og lærertimer og gir et teoretisk bilde av hvor mange elever som i gjennomsnitt befinner seg i undervisningssituasjonen til den enkelte lærer.

De samlede KOSTRA-tallene for 2011 over alle landets kommuner viser at gruppestørrelsene på mellomtrinnet i Lørenskog var lavest i landet, og på ungdomstrinnet hadde kun seks kommuner lavere lærertetthet enn Lørenskog.

I budsjett for 2012 ble grunnskolenes ramme økt med 5 mill. kr til økt lærertetthet på mellom- og ungdomstrinnet. Dette gav en økning på 5,4 årsverk på mellomtrinnet og 3,1 årsverk på ungdomstrinnet. Dette gir gjennomsnittlige gruppestørrelser på omkring 16,2 på mellomtrinnet og 17,5 på ungdomstrinnet, som er beregnet at mellomtrinnet ut over dette må tilføres omkring 8 undervisningsårsverk for å ligge på linje med gjennomsnittet for Akershus på lærertetthet, mens ungdomstrinnet må tilføres 5,5 undervisningsårsverk for å ha tilsvarende lærertetthet som gjennomsnittet for Akershus i 2011.

Høsten 2012 brukes imidlertid det meste av økningen til å dekke opp for endringer i lærernes arbeidstidsavtaler og økt klassetall i og med at KS har inngått ny arbeidstidsavtale for undervisningspersonalet med utdanningsorganisasjonene gjeldende fra 1.8.2012. De største endringene er utvidelse av antall planleggingsdager fra fem til seks dager og utvidelse av "tidsressurspottten" med ½ time til 2 klokketimer pr. elev. Som hovedregel skal denne ressursen brukes til reduksjon i undervisningstid for lærere med særlig krevende (byrdefull) arbeidssituasjon. Dette går ut over lærertettheten.

Høsten 2012 blir elevtallet på 8. trinn så høyt at det er nødvendig å etablere to nye klasser på dette trinnet. Grunnskolen ble gitt en rammeøkning på 0,51 mill. kr for å etablere én ny klasse ved Kjenn skole høsten 2012. Den andre klassen har derfor blitt finansiert gjennom omfordeling av ressurser mellom skolene i 2012.

Årskullet som skal begynne på skolen høsten 2012 er ikke spesielt stort. Men ved fordeling av elever i 1. klasse høsten 2012, viste det seg å være et særlig stort kull ved Rasta skole. For at alle 6-åringene tilhørende Rasta skoles veiledende inntaksområde skulle få plass ved skolen, var det nødvendig å etablere en ekstra klasse ved skolen. Også denne klasseetableringen er finansiert gjennom omfordeling av ressurser mellom skolene i 2012.

Omfordeling av ressurser mellom skolene for å etablere nye klasser innebærer lavere lærerdeknning ved de øvrige skolene.

Salderingen av budsjettene til grunnskolen er blant annet basert på overskudd på forventede sykepengerefusjoner. Det er beregnet at skolene i gjennomsnitt kan sette inn vikar i omkring 50 % av det refusjonsberettigede sykefraværet. Personalet blir utnyttet så langt det er mulig for at elevene skal få den undervisningen de har krav på. Med den stramme bemanningssituasjonen grunnskolen i Lørenskog har, kan det ikke unngås at enkelte klasser må slås sammen, eller ha tilsyn i stedet for undervisning når fraværet i perioder er høyt.

Innføring av valgfag i ungdomsskolen

Høsten 2012 innføres valgfag i ungdomsskolen. Valgfagene skal ha et omfang på gjennomsnittlig 1,5 time per uke i tre år (171 timer). Valgfagene innføres gradvis, og fra 1.8.2012 innføres valgfag på 8. trinn. Det forutsettes at innføring av valgfag er statlig finansiert og inngår i kommunens tilskudd i statsbudsjett for 2013.

Buffer for akutte behov

Som følge av tilflyttinger, ulykker og uheldig utvikling i enkelte elevgrupper, oppstår det erfaringsmessig økte og akutte spesialpedagogiske behov i løpet av et budsjettår. Til og med 2010 var det avsatt en reserve på 1 mill. kr til slike påkommende tilfeller. I budsjett for 2011 ble denne kuttet. Konsekvensen ble at skolene i all hovedsak ikke lenger kunne påregne ekstra ressurser ved akutte behov, men har blitt dekket inn via interne omprioriteringer.

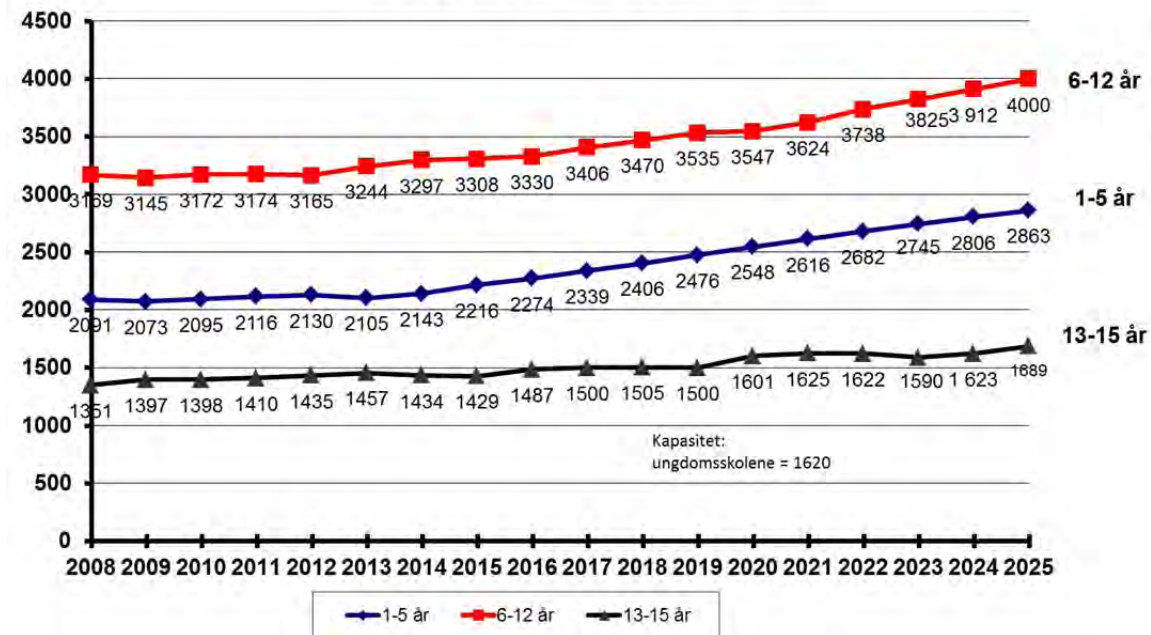
Forventet elevtallsutvikling

I 2010 utarbeidet kommunen ny befolkningsprognose for perioden 2008-2025. Prognosen viser alle barn bosatt i kommunen, inkludert barn som går i private skoler og på skole i andre kommuner.

I prognosen er det forventet at det samlede antall barn i alderen 6-12 år (barneskolealder) vil øke til omkring 4000 barn i 2025. Når det gjelder barn i ungdomsskolealder, er det forventet at antall barn/unge vil øke til i underkant av 1700 barn i 2025.

Prognosen tyder på at elevtallet på barnetrinnet vil stige jevnt fra 2013 og ut perioden. I løpet av den nærmeste 5-årsperioden (til 2018) må det etableres skolekapasitet som kan ta i mot en økning på om lag 300 elever.

Forventet utvikling i barnebefolkningen i Lørenskog 2010-2025
(Tall per 31.12., tall for 2008 og 2009 er reelle tall)

Når det gjelder ungdomsskolene er det forventet at antall barn/unge først vil ligge omkring på dagens nivå fram til 2015. Deretter er det forventet en økning på omkring 70 elever fram til 2019.

Skolekapasitet og skoleutbygging

Det er etablert et tverrpolitisk utvalg for å revidere "Skolestruktur- og skoleutbyggingsplan 2006-2018". Utvalget vil legge frem forslag til revidert plan for økonomiplanperioden for OU-utvalget, formannskapet og til kommunestyret våren 2012.

Utvalget foreslår blant annet:

- Hammer skole ferdigstilles med fire paralleller i 2013 med plass til 360 elever.
- Paviljongen på Rasta skole utvides med to klasserom med tilhørende grupperom og toaletter i 2014.
- Innglassing og utbygging av Solheim skole utsettes inntil videre. Det gjøres imidlertid innvendige arbeider i 2013.
- Ventilasjon og/eller elektriske anlegg rustes opp etter dagens krav ved Finstad, Fjellhamar, Kurland og Åsen skoler.
- Det bygges en tre-parallellers skole på Ødegården med ferdigstillelse i 2014, med plass til 588 elever.

Fjellhamar skole rehabiliteres etter ferdigstilling av Ødegården skole. Rasta skole utbygges med plass til 588 elever (en tre-parallellers barneskole). Eksisterende skolebygg rehabiliteres i tråd med krav til en moderne skole. Elevvekst tilknyttet utbygging av Lørenskog sentrum skal gå til Åsen skole.

Rådmannen har lagt til grunn at kapasiteten på barnetrinnet, med utvidelsen på Rasta skole, ligger innenfor forventet behov for skoleplasser i planperioden. Kapasiteten kan eventuelt raskt utvides ved paviljong på Åsen skole.

På ungdomstrinnet er det gjennom utbygging av Kjenn og Hammer skoler kapasitet til å møte elevtallsøkningen i planperioden. Det er lagt inn økning med en klasse per år i planperioden på Kjenn/Hammer. Det kan bli nødvendig å justere behovet gjennom planperioden avhengig av den konkrete elevtallsutviklingen.

Den ledige kapasiteten på barnetrinnet er relativt ujevnt fordelt mellom skoler og ulike trinn. Dette medfører at det er fullt på flere trinn på flere skoler. Konsekvensen er at elever som kommer flyttende ved enkelte tilfeller må tildeles plass på andre skoler enn den skolen de skulle tilhøre ifølge kommunens veiledende inntaksområder.

Leie av paviljong på Fjellhamar skole

På grunn av mangel på spesialrom og klasserom, vedtok formannskapet i sak 95/11 etablering av paviljong på Fjellhamar skole.

Paviljong Rasta

Skoleåret 2006/07 ble det tatt i bruk paviljonger for å møte kapasitetsbehovet ved Rasta skole. Siden den gang, har det vist seg nødvendig å opprettholde paviljongløsningen ved skolen. Skoleåret 2012/13 må spesialrom bli tatt i bruk til klasserom for å gi rom til en ekstra 1. klasse. I befolkningsprognosene for Rasta skoles veiledende inntaksområde er det forventet svak vekst i elevtilgangen frem til 2025. Med bakgrunn i prognosene, er det grunn til å tro at det vil bli nødvendig med enda et ekstra klasserom i 2014. Dette behovet anbefaler rådmannen blir løst gjennom å bygge på paviljongen med to klasserom.

Ballbinger

Ballbingen ved Fjellhamar skole måtte rives som følge av etablering av paviljong på skolen. Kommunens egenandel til ballbingen er beregnet til 0,8 mill. kr som blant annet inkluderer omfattende grunnarbeider. I og med den høye kostnaden, mener kommunalsjefen også alternative løsninger må vurderes før det settes opp en ny ballbinge. Kommunens egenandel for etablering av ballbinger på Benterud og Fjellsrud skoler er beregnet til 0,35 mill. kr på hver skole.

Skyssutgifter Hammer skole

Som følge av at elevene ved Hammer skole har flyttet inn i paviljong ved Løkenåsen skole i byggeperioden, har flere elever fått innvilget gratis skoleskyss.

Teknisk IKT-støtte

I en rapport etter gjennomgangen av grunnskolen i Lørenskog ble det konkludert blant annet med at innhold, organisering og kvalitet i IKT-støtten burde vurderes. Det ble anbefalt eventuelt å kjøpe IKT-støtte eksternt. Det ble videre påpekt på at det burde vurderes å organisere IKT-støtte i samarbeid mellom flere skoler for å øke mulighetene til å rekruttere spesialkompetanse og dimensjonere brukerstøtte i tråd med behovene på skolene. Per i dag utføres IKT-støtten ved skolene av lærere med interesse for IKT.

Spesialundervisning

Omkring 15 % av den samlede lærerressursen brukes skoleåret 2011/12 til spesialundervisning. Opplæringsloven gir elevene rett til spesialundervisning etter sakkyndig vurdering dersom de ikke har

tilfredsstillende læringsutbytte av den ordinære undervisningen. Når kvaliteten på den tilpassede undervisningen blir for svak, øker dermed behovet for spesialundervisning. Andelen elever som mottok spesialundervisning i Lørenskog i 2011 var på 7,1 % og er redusert med 0,2 prosentpoeng fra skoleåret 2010-2011.

Baser

Etter å ha utredet konsekvensene av å etablere et spesialpedagogisk ressurscenter i kommunen for funksjonshemmede barn med omfattende hjelpebehov, kom skole- og oppvekstsjefen i 2008 til at Lørenskog kommunes utfordringer på dette feltet best var ivaretatt gjennom videreutvikling av det eksisterende basetilbudet i kommunen. Skoleåret 2012/13 legges det ned en base på Åsen skole, mens kapasiteten ved ungdomstrinnsbasen på Løkenåsen utvides for å ta i mot elevene som kommer i fra den nedlagte barnetrinnsbasen. Dette er faglig sett en god modell som også har vist seg å være kostnadseffektiv. Slik behovet ser ut per i dag, synes basetilbudet på barnetrinnet å være tilstrekkelig i planperioden. På ungdomstrinnet vil det bli et behov for 4-6 nye baseplasser i 2015

Språklige minoriteter

Lørenskog kommune har en innvandrerbefolkning 0-16 år på ca. 20 % av samlet antall barn i aldersgruppen. Kommunen bruker omkring 7 % av det totale undervisningstimetallet på særskilt norskopplæring rettet mot minoritetsspråklige elever etter kartlegging og enkeltvedtak. Det er rådmannens oppfatning at det er avsatt tilstrekkelig med ressurser til dette formålet.

Mens nyankomne elever på 1. og 2. årstrinn begynner rett inn i ordinære klasser i grunnskolen, får nyankomne elever i 3.-10 årstrinn, uten norskspråklig kompetanse, skoletilbud ved innføringsklasser på Åsen eller Løkenåsen skole. Behovet for elevplasser varierer fra år til år. Med bakgrunn i behovet, mener rådmannen det er avsatt tilstrekkelig med ressurser til språklige minoriteter i 2012.

Sommerskole

Kommunestyret har vedtatt at det burde vurderes å innføre gratis sommerskole for elever i 1.-10. trinn. Kostnaden på tiltaket er beregnet til ca. 0,8 mill. kr per år. I økonomiplan for 2012-2015 ble tiltaket vedtatt innført med iverksettelse sommeren 2013 med to uker i juni og to uker i august. Med bakgrunn i kommunens økonomiske situasjon, vil ikke rådmannen anbefale tiltaket igangsatt, men i stedet prioritere tilstrekkelig med lærere til de lovpålagte tilbudene i grunnskolen.

Lørenskogmodellen

Lørenskogmodellen ligger i budsjettet med en nettokostnad på 0,76 mill. kr. Modellen er et frivillig tilbud om fysisk aktivitet om morgenen, frokost og leksehjelp. I løpet av våren 2012 vil det bli fremmet politisk sak om utvikling/endring av modellen.

Rekruttering av faglærte lærere

Det er ofte vanskelig å rekruttere lærere med godkjent utdanning til ledige stillinger i grunnskolen. Kompetente lærere er en av de viktigste faktorene for elevenes læringsutbytte på skolen. Det er derfor nedsatt en arbeidsgruppe, med representasjon fra administrasjonen, rektorene og utdanningsforbundet, som skal fremme forslag til aktuelle rekrutteringstiltak. Hvilke tiltak som bør gjennomføres er det ikke mulig å skissere før arbeidsgruppen har levert sine forslag sammen med kostnadsoverslag.

Skolefritidsordning (SFO)

Samlet gir SFO plass til omkring 1.280 barn. Alle som søker SFO-plass får plass. I tillegg mottar fem unge med funksjonshemning SFO-tilbud knyttet til oppvekstcenteret på Løkenåsen skole. For å sikre tilstrekkelige rammer og forutsigbar drift vil forslag til nytt betalingsreglement bli lagt frem for politisk behandling i OU-utvalget og kommunestyret.

Godkjenningskravet for skoler

Godkjenningskravet for skoler og barnehager ble innført i 1995. Godkjenningsordningen har i en del kommuner, inkludert Lørenskog, vært praktisert slik at det har vært gitt midlertidig godkjenning eller godkjenning med vilkår om at ett eller flere konkrete krav i forskriften skulle oppfylles på et senere tidspunkt.

I et nytt rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet, datert 25. januar 2012, presiserer nå departementet at praksisen med å gi midlertidig godkjenning eller godkjenning på vilkår ikke er i tråd med lov og forskrift. Etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler § 6 skal virksomheter være godkjent av kommunestyret og da skal alle krav i forskriften være oppfylt.

Som en følge av presiseringen fra departementet, vil rådmannen anbefale gjennomgang av godkjenningen av kommunens skolebygg i forhold til dagens lovkrav.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	309 822	304 137	314 552	316 232	319 804	321 134
Andre utgifter	38 759	37 015	38 655	38 255	38 255	37 755
<i>Sum driftsutgifter</i>	<i>348 581</i>	<i>341 152</i>	<i>353 207</i>	<i>354 487</i>	<i>358 059</i>	<i>358 889</i>
Brukerbetaling	29 365	29 831	30 428	30 428	30 428	30 428
Andre inntekter	25 293	9 688	9 882	9 882	9 882	9 882
<i>Sum driftsinntekter</i>	<i>54 658</i>	<i>39 519</i>	<i>40 309</i>	<i>40 309</i>	<i>40 309</i>	<i>40 309</i>
<i>Netto drift</i>	<i>293 923</i>	<i>301 633</i>	<i>312 898</i>	<i>314 178</i>	<i>317 750</i>	<i>318 580</i>

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser

Situasjonen i 2013-2016:

I tillegg til lønns- og prisstigning på 2 % er følgende tiltak lagt inn i økonomiplanen:

Tiltak	2013	2014	2015	2016
Økte skyssutgifter som følge av flytting Hammer skole	400			
To ekstra klasser etablert skoleåret 2012/13 på Rasta og Kjenn	2 500	2 500	2 500	1 980
Opprettholdelse av lærertetthet (endring i arbeidstidsavtaler)	1 800	1 800	1 800	1 800
Nye baseplasser på ungdomstrinnet			1 200	2 900

Barnehage

Ansvarsområdet omfatter driften av 19 kommunale ordinære barnehager, 1 kommunal åpen barnehage, tilsyn med 12 private barnehager, 15 private familiebarnehager og 5 statlige barnehager. Ansvarsområdet har til disposisjon 280 årsverk i 2012.

Utfordringer og rammebetingelser

Tilskudd til ikke-kommunale barnehager

Fra 1. 1. 2011 ble barnehagesektoren innlemmet i rammefinansieringen til kommunen. I henhold til barnehageloven § 14 skal kommunen yte tilskudd til ordinær drift av alle godkjente ikke-kommunale barnehager i kommunen. Godkjente ikke-kommunale barnehager skal behandles likeverdig med kommunale barnehager. Det samlede offentlige tilskuddet til ikke-kommunale barnehager skal utgjøre minimum 91 % av det som tilsvarende kommunale barnehager i gjennomsnitt mottar i offentlig finansiering. Fra 1. august 2012 vil minimumssatsen være 92 %. Det er fra regjeringens side et mål om videre opptrapping og at ikke-kommunale barnehager fra år 2015 skal finansieres 100 %.

Dersom kommunen endrer bevilgningen til ordinær drift i kommunale barnehager, eller regnskapet for året viser avvik fra det som lå til grunn for fastsettelsen av tilskuddssatsene, skal kommunen fatte vedtak om etterjustering av tilskudd til ikke-kommunale barnehager. Kommunen ønsker å skape forutsigbare driftsforhold for alle barnehager, og vil i tiden fremover søke å få til gode lokale retningslinjer og avtaler med ikke-kommunal barnehager.

Faktureringsordning for barnehageplasser mellom kommuner

Lørenskog kommune fakturerer andre kommuner for barn med barnehageplass i Lørenskog. Tilsvarende fakturerer andre kommuner Lørenskog for barn bosatt i Lørenskog som har barnehageplass i deres kommune. Samlet sett medførte dette en mindretgift for Lørenskog kommune. Det er usikkert hvorvidt dette vil holde seg i planperioden.

Barnehagekapasitet

Kommunen har i dag 2.049 barn i kommunale og private barnehager. I tillegg er det 20 barn tilknyttet åpen barnehage. Barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes om barnehageplass, har rett til å få plass i barnehage fra august. Erfaringer fra opptaket viser at kommunen vil ha tilstrekkelig med plasser til alle barn som har rett på plass. Befolkningsprognosen viser en økning av barn i alder 1-5 år på totalt ca. 140 barn frem til år 2016. Denne forventede veksten i barnetallet, samt den noe knappe kapasiteten som er per i dag, tilsier at flere barnehageplasser må etableres i økonomiplanperioden. Den nye barnehagen på tomten ved siden av Rasta barnehage vil etter planen være ferdigstilt barnehageåret 2012/2013. Da den er en erstatningsbarnehage for Skårersletta barnehage, vil den ikke medføre en reell kapasitetsøkning. Det foreslås derfor at det bygges en barnehage på Ødegården samtidig med skoleetableringen i 2015, og en barnehage i Lørenskog sentrum i 2016.

Når det gjelder behov for kapasitetsøkning før ferdigstilling av de nye barnehagene, kunne leie av eventuell ledig kapasitet ved Ahus barnehager være en mulighet. Kommunen har fått et foreløpig svar fra at de i første omgang ikke ønsker å leie til kommunen.

Det arbeides med å få til en midlertidig etablering ved å sette opp en paviljong ved siden av Fjellhamar barnehage. Etableringen skal sikre at kommunen har tilstrekkelig med barnehageplasser og gi flere barn mulighet til plass. De driftsmessige konsekvensene av denne etableringen beløper seg til 1,7 mill. kr pluss FDV-kostnader på 0,15 mill. kr per år. Paviljongen planlegges å være i drift frem til 31.12.2014 da det etter planen skal stå ferdig ny permanent barnehage på Ødegården.

Ressurser til barn med spesielle behov

Det er registrert en økning av barn det søkes ekstra støtteassistenter til fra år 2009 frem til år 2012 både i private og kommunale barnehager. For private barnehager er antall barn med økt ressursbehov økt fra 6 barn i 2009 til 10 barn i 2011 og 18 barn i 2012. For kommunale barnehager er økningen fra 38 barn i 2009 til 54 barn i 2011 og 68 barn i 2012. Dette er en merkbar økning som medfører behov for økte ressurser til støttepersonell..

Kvalitet i barnehage

Det er en målsetning både sentralt og lokalt at kvaliteten på det pedagogiske tilbudet i barnehagene opprettholdes og videreutvikles. Regjeringen legger vekt på å fullføre barnehageutbyggingen uten å senke kravet til kvalitet i tilbudet. Det er tre hovedmål: å sikre likeverdig og høy kvalitet, å styrke barnehagen som læringsarena og at alle barn skal få delta aktivt i et inkluderende fellesskap. Det foreligger en NOU-utredning med forslag til ny barnehagelov. Forslaget tydeliggjør at kvaliteten i barnehagene må opprettholdes og utvikles.

Det er i dag svært knappe ressurser til å holde kvaliteten på inventar og utstyr i barnehagene på et akseptabelt nivå. Spesielt er det viktig å opprettholde omfang og kvalitet på IKT-utstyr. Utskiftninger gjør at driftsbudsjettene blir knappe. Det satses på miljøsertifisering gjennom Grønt Flagg i kommunen. Det er et mål at alle barnehager skal bli sertifisert innen 2013. Dette medfører en årlig kostnad på ca. kr. 30.000.

Kompetanseutvikling er et viktig tiltak for å øke kvaliteten i bemanningen og er den enkeltfaktoren som har størst betydning for den pedagogiske kvaliteten i barnehagen. Det arbeides mye med kompetanse-

utvikling og videreutdanning i barnehagesektoren, men det er også behov for økte ressurser til en større og bredere satsing.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	143 908	144 833	150 015	149 015	147 515	154 015
Andre utgifter	110 467	124 022	126 737	126 892	131 892	133 892
<i>Sum driftsutgifter</i>	<i>254 375</i>	<i>268 855</i>	<i>276 752</i>	<i>275 907</i>	<i>279 407</i>	<i>287 907</i>
Brukerbetaling	29 139	29 103	29 685	29 685	29 685	29 685
Andre inntekter	32 372	28 285	28 851	28 851	28 851	28 851
<i>Sum driftsinntekter</i>	<i>61 511</i>	<i>57 388</i>	<i>58 536</i>	<i>58 536</i>	<i>58 536</i>	<i>58 536</i>
<i>Netto drift</i>	<i>192 864</i>	<i>211 467</i>	<i>218 216</i>	<i>217 371</i>	<i>220 871</i>	<i>229 371</i>

Beløp i 2013 – 2016 er ført opp i faste 2013-priser.

Situasjonen i 2013-2016:

I tillegg til lønns- og prisstigning på 2 % er følgende tiltak lagt inn i økonomiplanen:

Tiltak	2013	2014	2015	2016
Økte ressurser til barn med spesielle behov	1 000	1 000	1 000	1 000

Musikk- og kulturskolen

Ansvarsområdet omfatter Lørenskog musikk- og kulturskole (LMK) og har til disposisjon 21 årsverk i 2012.

Utfordringer og rammebetingelser

Opplæringsloven fastslår at kommunen skal ha en musikk- og kulturskole, men det er opp til kommunen selv å bestemme omfanget. Utfordringen er å bli et ressurscenter der alle barn som ønsker det skal få plass til en rimelig pris. LMK tilbyr undervisning i en rekke kunstarter og organiserer tilbudet positivt skolemiljø til alle kommunens grunnskoler, samt tidsavgrensede kurs i SFO ved alle skolene i dans og visuell kunst. LMK organiserer all instrumentalundervisning i skolekorpene, er arbeidsgiver for dirigentene, driver med barnekor, musikkterapeutiske tjenester for barn og eldre, strykeorkester, samt tilbud til barnehager. I tillegg har LMK koordinatorfunksjon for Den kulturelle skolesekken sammen med kultursektoren. Totalt gir LMK et ukentlig undervisnings-tilbud til omlag 2.650 barn, unge og voksne. I tillegg kommer omkring 500 elever som deltar i femukers SFO-kurs i visuell kunst og dans i løpet av skoleåret. 882 elever er registrert i undervisning i de ulike kunstfag.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	12 559	12 374	12 621	12 621	12 621	12 621
Andre utgifter	1 003	881	899	899	899	899
<i>Sum driftsutgifter</i>	<i>13 562</i>	<i>13 255</i>	<i>13 520</i>	<i>13 520</i>	<i>13 520</i>	<i>13 520</i>
Brukerbetaling	2 379	5 502	5 612	5 612	5 612	5 612
Andre inntekter	3 322	230	235	235	235	235
<i>Sum driftsinntekter</i>	<i>5 701</i>	<i>5 732</i>	<i>5 847</i>	<i>5 847</i>	<i>5 847</i>	<i>5 847</i>
<i>Netto drift</i>	<i>7 861</i>	<i>7 523</i>	<i>7 673</i>	<i>7 673</i>	<i>7 673</i>	<i>7 673</i>

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Pedagogisk psykologisk kontor PPK

Ansvarsområdet omfatter pedagogisk-psykologisk tjeneste, spesialpedagogisk team for førskolebarn, logoped og voksenopplæring på grunnskolens område. PPK arbeider særlig med spesialundervisning og sakkyndig vurdering.

Ansvarsområdet har til disposisjon 22,2 årsverk i 2012.

Utfordringer og rammebetingelser

Faggruppen for pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er under sterkt press. Dette skyldes økning i henvisninger og skjerpede krav til saksbehandlingen. Som følge av dette, har det oppstått en venteliste på barn som skal utredes for behov for spesialundervisning. Utdanningsdirektoratets nye veilederkrever at disse sakene behandles fortløpende uten opphold. For å kunne imøtekomme elevenes rettigheter i henhold til Utdanningsdirektoratets krav, fremmer kommunalsjefen forslag om å styrke bemanningen med to nye pp-rådgiverstillinger.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	14 159	14 202	14 486	14 486	14 486	14 486
Andre utgifter	1 172	655	668	668	668	668
Sum driftsutgifter	15 331	14 857	15 154	15 154	15 154	15 154
Brukerbetaling	30	0	0	0	0	0
Andre inntekter	678	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	708	0	0	0	0	0
Netto drift	14 623	14 857	15 154	15 154	15 154	15 154

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Rasta opplæringscenter

Rasta opplæringscenterets hovedoppgaver er å gi opplæring i norsk for voksne innvandrere, samt å gjennomføre et introduksjonsprogram for de deltakerne som har rett og plikt til det.

Ansvarsområdet har til disposisjon 10,6 årsverk i 2012.

Utfordringer og rammebetingelser

I henhold til vedtak i KS-sak 027/12 – Nytt voksenopplæringscenter - Lørenskog lærings- og kvalifiseringssenter, skal Rasta opplæringscenter overta ansvaret for å gi grunnskoletilbud til voksne, med unntak av voksne med rett til spesialundervisning som fortsatt skal foregå på PPK. Ressursene til voksenopplæring er derfor overført til Rasta opplæringscenter fra 2013 (1,6 mill. kr).

For å få plass til grunnskoletilbudet, er det planlagt å utvide lokalene med 200 kvm (paviljong). Dette medfører at husleiekostnader, øvrige driftsutgifter og utgifter til utstyr vil øke. Økte husleiekostnader for midlertidige paviljonger, vil bli dekket innenfor ansvarsområdets rammer.

KS-saken legger til grunn at opplæringscenteret skal flytte inn i nye lokaler i 2014. På bakgrunn av kommunestyrets vedtak, har rådmannen startet arbeid med nye framtidige lokaler, bl.a. gjennom å ta kontakt med utleiere. Samtidig vurderes det om senteret kan etableres på en kommunal tomt og om det kan samlokaliseres med andre kommunale virksomheter. Det er allerede planlagt samlokalisering med flyktning- og innvandrertjenesten. Det forutsettes at eventuelle økte husleieutgifter dekkes innenfor Rasta opplæringscenterets rammer.

Rasta opplæringscenter har de seneste årene hatt relativt store merinntekter, bl.a. som følge av økt elevtall. Det er derfor tidligere blitt avsatt midler til nye lokaler. Forventete framtidige problemer med å

finansiere dette, medførte at oppvekst- og utdanningsutvalget i sak 005/12 ba rådmannen om å vurdere mulighetene for å kunne opprette et fond ved Rasta opplæringscenter. Fondet er ment benyttet i forbindelse med anskaffelse og oppstart av undervisning i nye lokaler. Før eventuelle avsetninger i regnskapet for 2011, er det avsatt 0,9 mill. kr i fond.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	6 268	7 259	8 424	8 424	8 424	8 424
Andre utgifter	2 130	1 736	2 121	2 121	2 121	2 121
<i>Sum driftsutgifter</i>	<i>8 398</i>	<i>8 995</i>	<i>10 545</i>	<i>10 545</i>	<i>10 545</i>	<i>10 545</i>
Brukerbetaling	593	450	450	450	450	450
Andre inntekter	9 235	8 140	8 050	8 050	8 050	8 050
<i>Sum driftsinntekter</i>	<i>9 828</i>	<i>8 590</i>	<i>8 500</i>	<i>8 500</i>	<i>8 500</i>	<i>8 500</i>
<i>Netto drift</i>	<i>-1 430</i>	<i>405</i>	<i>2 045</i>	<i>2 045</i>	<i>2 045</i>	<i>2 045</i>

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Barnevern

Barnevern omfatter barneverntjenesten, botiltak enslige mindreårige, barnevernvakten og uteteamet. Tjenesten har ansvaret for barnevernundersøkelse, hjelpetiltak i hjemmet, barn plassert utenfor hjemmet, oppfølging av enslige mindreårige flykninger, akuttberedskap for 12 kommuner på Romerike på kveld, natt og helger og oppsøkende virksomhet blant barn og unge, herunder rusforebyggende arbeid.

Ansvarsområdet har 54,8 årsverk til disposisjon 2012.

Utfordringer og rammebetingelser

Barneverntjenesten

Barneverntjenesten utfører i dag kun lovpålagte oppgaver. Det kommunale/statlige barnevernet er under utredning, noe som sannsynligvis vil føre til endringer i særlov og ansvarsfordelingen mellom stat og kommune. Signaler tilsier at utviklingen vil medføre økt ansvar for kommunene, både når det gjelder kostnader, ansvar for å opprette/kjøre tiltak for barn i/utenfor familien og å utvikle kommunale tiltak som per i dag kan kjøpes av det statlige barnevernet

Det har fram til utgangen av 2011 vært stor økning i opphold og plassering i institusjoner/ fosterhjem og oppfølging etter fylte 18 år. Tiltakene kan være fosterhjem, institusjon, livsopphold/husleie til egen bopel etc. For særdeles hjelpetrengende ungdom vil tiltakene også kunne omhandle innleie av eksterne aktører for tunge miljøterapeutiske tiltak. En videreføring av kostnadene for opphold i institusjoner og oppfølging etter fylte 18 år, vil medføre merutgifter på henholdsvis 2 og 1 mill. kr. Barneverntjenesten ønsker å bygge opp og utvikle det lokale tiltaksapparatet. Når barn ikke kan bo hjemme, men må plasseres i beredskapshjem for kortere eller lengre perioder, tas barna også ofte ut av barnehager, skoler og nettverk. Beredskapshjem er et ordinært hjem hvor en eller to voksne er ansatt på heltid for å ta i mot barn/unge på kort varsel for en avgrenset periode. Fordelene er at barn/unge vil kunne opprettholde sin plass i barnehage og/eller skole, samt slippe atskillelse fra det sosiale nettverket i de tilfeller hvor akutt plasseringer ikke skjer med tvang. Tiltaket vil medføre etableringskostnader på 0,5 mill. kr. Når ett eller flere beredskapshjem er etablert, vil driftsutgiftene dekkes av reduksjon i kostnader man i dag har ved plassering av barn/unge i statlige tiltak.

Det har vært en stor økning i antall saker til fylkesnemnda. Til tross for at tjenesten ble styrket med to stillinger i forbindelse med regjeringens satsing på barnevernet, er det fortsatt behov for minimum to årsverk som saksbehandlere.

Boligtiltak enslige mindreårige flyktninger

Budsjettet dekker kostnader til drift av tre boliger for enslige mindreårige flyktninger med fratrekk av kommunal egenandel. Utgiftene omfatter bl.a. bokostnader, klær, utstyr og lommepenger. Det statlige tilskuddet dekkes av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). I tillegg kommer integrerings-tilskudd fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) som skal dekke kommunenes ekstra-kostnader ved mottak av flyktninger.

Botiltakets ungdommer vil gradvis flytte ut av bokollektivene fra 2013. Boligene vil bli tilført nye ungdommer parallelt med utflyttingen. Ungdommene som flytter ut vil i mange tilfeller kunne få vanskeligheter med å skaffe seg egen hybel eller leilighet, noe som vil kunne medføre merkostnader for kommunen. Det er forutsatt at utflyttingene ikke skal påføre kommunen kostnader.

Barnevernvakten

Barnevernvakten dekker lovpålagte tjenester for 12 kommuner på nedre Romerike. Tjenesten ivaretar akuttberedskap for kommunene på kvelds- og natt-tid ukedager og helger. Kostnadene fordeles mellom kommunene basert på antall innbyggere i den enkelte kommune. Barnevernvakten har begrenset åpningstider, og er blant annet stengt på dagtid i helger. Det arbeides for å kunne holde barnevernvakten delvis åpen på dagtid i helger. Dette vil tidligst kunne skje fra 1. januar 2013.

Utekontakten

Utekontakten er en oppsøkende virksomhet hvor målgruppen er unge i alderen 12–18. Tjenesten arbeider på de arenaer hvor ungdom er å treffe i skoler, fritidsklubber, idrettsanlegg og kjøpesenter. Utekontakten er en del av kommunens tverrfaglige samarbeid for barn og unge, og fungerer som kommunens forlengende arm ut i ungdomsmiljøene.

Utekontakten er en viktig brikke i kommunens tverrfaglige og forebyggende arbeid. Tjenesten følger bl.a. opp kommunens urinprøveprogram sammen med politi og helsesøster for ungdom.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	40 600	48 314	47 680	47 680	48 180	48 180
Andre utgifter	25 952	18 658	21 702	21 702	21 702	21 702
<i>Sum driftsutgifter</i>	<i>66 552</i>	<i>66 972</i>	<i>69 382</i>	<i>69 382</i>	<i>69 882</i>	<i>69 882</i>
Salgsinntekter	398	100	100	100	100	100
Andre inntekter	26 985	36 341	35 365	35 365	35 365	35 365
<i>Sum driftsinntekter</i>	<i>27 383</i>	<i>36 441</i>	<i>35 465</i>	<i>35 465</i>	<i>35 465</i>	<i>35 465</i>
<i>Netto drift</i>	<i>39 169</i>	<i>30 531</i>	<i>33 917</i>	<i>33 917</i>	<i>34 417</i>	<i>34 417</i>

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser

Situasjonen i 2013-2016:

I tillegg til lønns- og prisstigning på 2 % foreslår rådmannen følgende tiltak innarbeidet i økonomiplanen:

Tiltak	2013	2014	2015	2016
Etablering av beredskapshjem i Lørenskog			500	500
Økte utgifter til institusjonsplasser og fosterhjem	2 000	2 000	2-3 000	2-3 000
En ny saksbehandlerstilling innen barnevern	600	600	600	600
Økt åpningstid for barnevernvakten	175	175	175	175

Flyktning- og innvandrer-tjenesten

Flyktning- og innvandrer-tjenesten har ansvar for å førstegangsbosette flyktninger etter avtale med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) i henhold til gjeldende kommunestyrevedtak, innhente statlig integreringstilskudd som flyktningene og familieegjenforente samt sekundærbosatte, utløser etter gjeldende regelverk. Tjenesten skal gi helhetlig oppfølging til og veiledning om bolig, skole,

barnehage, helse, økonomi, jobb og utdanning og som i størst mulig grad legger til rette for økonomisk selvstendighet og deltakelse i storsamfunnet og drifte kommunens introduksjonsordning etter lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere.

Ansvarsområdet har til disposisjon 10,6 årsverk i 2012.

Utfordringer og rammebetingelser

Introduksjonsordningen er en lovpålagt tjeneste hvor målsettingen er å få deltakerne kvalifisert for arbeid eller ordinært utdanningsløp etter endt 2-årig introduksjonsprogram. Deltakelse i introduksjonsprogram genererer introduksjonsstønad tilsvarende 2 G per år (kr 160 000/år). Deltakere under 25 år utløser stønad tilsvarende 2/3 av 2 G.

Det har de senere årene vært en sterk økning i utgiftene til introduksjonsstønad. Regnskapet 2011 viste samlede utgifter på 5,3 mill. kr. Det er ventet at bosettingen av enslig voksne minst vil holde seg på dagens nivå i økonomiplanperioden. Et realistisk anslag gir 50 personer og utgifter på 6,5 mill. kr. Dette er en økning på 4,3 mill. kr i forhold til vedtatt budsjett 2012. Kommunalsjefen fremmer derfor tilleggsforslag på 4,3 mill. kr i 2013 for å dekke opp forventede utbetalinger av introduksjonsstønad.

Tjenesten disponerer ca. 30 gjennomgangseiligheter som er disponible for alle flyktninger og familiegjenforente. Fra 2008 og frem til mars 2012 har tjenesten måtte skaffe leiligheter til 108 førstegangsbosatte flyktninger og familiegjenforente. De langt fleste som er blitt bosatt de siste fire årene har vært enslige, mens de kommunale leilighetene i all hoved består av tre- til fireroms leiligheter. utfordringen er midlertidig løst ved å opprette bofelleskap med inntil fire enslige i hver leilighet.

For å møte boligutfordringene ser tjenesten for seg to parallelle løp at bosettingsarbeidet får større forankring hos politisk ledelse i kommunen og at det ikke fattes kommunestyrevedtak om bosetting av flyktninger uten at dette følges opp med avsatte midler til å framskaffe boliger

Lavterskeltiltak – Mange flyktninger har spesielle hjelpebehov og utfordringer. Disse er etter endt introduksjonsprogram så dårlig fungerende og har så dårlige norskkunnskaper at de hverken er aktuelle for språk- og arbeidspraksis i ordinære virksomheter, jobb eller kurs og tiltak gjennom NAV. Det er et stort behov for å etablere tilbud til denne gruppen. Et lavterskeltiltak vil gi deltakerne enkle og tilrettelagte arbeidsoppgaver, tilpasset og yrkesrettet norskopplæring og arbeidstrening etter behov. Rådmannen mener at dette er et ønsket tiltak, men kan ut i fra en streng prioritering ikke anbefale økte rammer til dette. Det pågår imidlertid arbeid med å søke ekstern finansiering.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	12 340	8 463	9 111	9 111	9 111	9 111
Andre utgifter	3 168	2 530	2 465	2 465	2 465	2 465
<i>Sum driftsutgifter</i>	<i>15 508</i>	<i>10 993</i>	<i>11 576</i>	<i>11 576</i>	<i>11 576</i>	<i>11 576</i>
Salgsinntekter	150	0	340	340	340	340
Andre inntekter	2 364	1 840	1 900	1 900	1 900	1 900
<i>Sum driftsinntekter</i>	<i>2 514</i>	<i>1 840</i>	<i>2 240</i>	<i>2 240</i>	<i>2 240</i>	<i>2 240</i>
<i>Netto drift</i>	<i>12 994</i>	<i>9 153</i>	<i>9 336</i>	<i>9 336</i>	<i>9 336</i>	<i>9 336</i>

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

4.2.2 Helse og omsorg (HOS)

Leder

Kommunalsjef Petra Turet Olsen

Sektorens ansvarsområder

Sykehjem

- Lørenskog sykehjem inkludert dagsenter
- Rolvsrudhjemmet

Hjemmetjeneste

- Hjemmesykepleie
- Hjemmehjelp
- Brukerstyrt personlig assistanse
- Tiltak for mennesker med psykiske helseplager
- Dovre bo- og servicesenter

Behandlende og forebyggende tjenester

- Fastleger
- Legevakt
- Helsestasjon og skolehelsetjeneste
- Ergoterapi- og fysioterapitjenester
- Psykisk helse
- Helseopplysning
- Smittevern og miljørettet helsevern
- Psykologtjenester

Bo- og omsorgstjenester

- Avlastningstjenester
- Støttekontakt
- Omsorgslønn
- Boliger med fast personale som yter praktisk og personlig bistand og opplæring i dagliglivets gjøremål
- Rolvsrud aktivitetssenter

Boligkontor

- Forvaltning og drift av kommunens boliger
- Forvaltning av Husbankens virkemidler

Rus- og avhengighetstjenesten

- Oppfølging av rusmiddelavhengige
- Kontroll av salgs- og skjenkesteder
- Vallerud bosenter

Mottaks- og utredningskontoret

- Tildeling av tjenester etter gjeldende lovverk
- Lindrende enhet
- Spesialisert korttidsenhet

Sektorens hovedmål og utfordringer

- Ut fra gitte rammer bidra til å skape best mulige helse- og omsorgstjenester for Lørenskog kommunes befolkning. Dette gjøres gjennom å sette fokus på kompetanse, tilgjengelighet, samhandling, trygghet og mestring.
- Sektorens målsettinger skal implementeres under en felles grunntanke om at alle innbyggere skal møtes med respekt, og hvor verdighet og identitet skal ivaretas uansett forutsetninger.

Sentrale utfordringer

- *Økende eldrebefolkning/eldrebølgen.*
- *Økende antall utviklingshemmede.* Kartlegging i aldersgruppen 0-18 år viser økende behov for boliger og omsorgstjenester.
- *Samhandlingsreformen.* Stiller krav til mer fleksible og helhetlige løsninger på alle områder innenfor helse- og omsorgssektoren.
- *Psykisk helse.* Økende psykiske helseproblemer i befolkningen gir behov for flere tjenester.

En sterk økning i antallet eldre i kombinasjon med samhandlingsreformen gir sektoren betydelige utfordringer.

Det betyr at flere vil trenge særlig tilrettelegging, lavterskeltilbud, forebyggende innsats for å holde seg mest mulig friske og selvhjulpne, og mange flere eldre vil også trenge pleie, tilsyn og omsorg.

Tabellen nedenfor viser prognose for antall eldre over 67 år, fordelt på tre grupper:

Prognose for antall eldre over 67 år i tre kategorier							Økning i antall	Økning i prosent
	2010	2012	2014	2016	2018	2020	2010-2020	2010-2020
67-79 år	2 610	2 915	3 342	3 709	3 912	4 139	1 529	59 %
80-89 år	894	939	965	996	1 074	1 167	273	31 %
90 år +	120	165	191	219	226	241	121	101 %

Forekomsten av demens forventes å øke i takt med økt levealder og økningen i antallet eldre. Tall fra Nasjonalforeningen for folkehelsen viser at antatt forekomst av demens er som følger:

- 67 - 79 år: forekomst av demens på ca. 5 %
- 80 - 90 år: forekomst av demens på ca. 25 %
- Over 90 år: forekomst av demens på ca. 41 %

Ut fra ovennevnte forutsetninger kan antallet eldre med demens forventes å øke med 275 personer fram mot 2020.

Framskrivningen for tjenestemottakere over 67 år gir en samlet økning på 448 tjenestemottakere i perioden fram til 2020.

Nøkkeltall for sektoren

	2009	2010	2011
Fast ansatte	583,0	583,0	632,0 ¹
Årsverk faste stillinger	432,4	430,7	480,2
Årsverk vikar	41,1	58,6	66,0
Sykefravær i prosent – tidligere pleie/omsorg	9,8	9,2	9,0
Sykefravær i prosent – tidligere helsetjenesten	4,5	5,2	5,5
Sykehjemsplasser	209	209	223 ²
Dødsfall institusjon	93	79	94
Belegg ³ , Lørenskog sykehjem	99,6	96,4	92,4
Belegg, Rolvsrudhjemmet	108,3	105,7	96,4
Hjemmesykepleie, brukere	585	502	526
Hjemmehjelp, brukere	440	470	568
Trygghetsalarmer	374	356	362
Avlastningstiltak	68	84	79
Omsorgslønn	51	47	47
Støttekontakt	126	123	136
Konsultasjoner helsestasjon	10 283	10 242	8 396
Konsultasjoner skolehelsetjenesten	7 079	7 595	6 257
Gitte vaksiner, vaksinekontoret	9 349	3 243	2 254

Tabellen nedenfor viser nøkkeltall fra siste to års regnskap og budsjett for 2012. Tallene for regnskap for 2010 og 2011 er omregnede tall i samsvar med ny organisasjonsstruktur. På grunn av dette, kan det forekomme noen unøyaktigheter i tallgrunnet.

¹ Andelen deltidsstillinger er 345. Dette utgjør 40,2 % av faste stillinger.

² Inkludert en plass ved Lindrende enhet i Skedsmo og fire plasser ved spesialisert korttidsenhet på Nordbyhagen.

³ Prosentandel av senger som til enhver tid er belagt av pasient.

Nøkkeltall for sektoren og de enkelte ansvarsområder

Tall i løpende priser

(Regnskapstallene er eksklusiv finansutgifter og -inntekter)

		Regnskap 2011	Budsjett 2012	Forslag 2012
	Utgift	529 868 000	555 164 000	572 857 000
	Inntekt	-147 103 000	-132 842 000	-135 499 000
	Netto	382 765 000	422 322 000	437 358 000
<i>Helse- og omsorgskontoret</i>	Utgift	19 924 198	19 084 130	16 290 000
	Inntekt	-4 817 094	-5 735 366	-3 764 000
	Netto	15 107 104	13 348 764	12 526 000
<i>PHBUV</i>	Utgift	23 029 000	16 290 000	16 757 000
	Inntekt	-6 091 000	-3 764 000	-3 839 000
	Netto	16 938 000	12 526 000	12 918 000
<i>Helsefremmende og forebygg</i>	Utgift	14 948 000	15 685 000	16 129 000
	Inntekt	-2 853 000	-1 945 000	-1 984 000
	Netto	12 095 000	13 740 000	14 145 000
<i>Fysioterapi og ergoterapi</i>	Utgift	20 081 000	22 479 000	23 489 000
	Inntekt	-3 203 000	-2 522 000	-2 572 000
	Netto	16 878 000	19 957 000	20 917 000
<i>Kurative tjenester</i>	Utgift	24 198 000	25 380 000	24 116 000
	Inntekt	-1 170 000	-2 258 000	-2 303 000
	Netto	23 028 000	23 122 000	21 813 000
<i>Psykisk helse</i>	Utgift	23 744 000	13 938 000	14 177 000
	Inntekt	-1 456 000	-116 000	-118 000
	Netto	22 288 000	13 822 000	14 059 000
<i>Lørenskog sykehjem</i>	Utgift	127 741 000	127 512 000	130 062 000
	Inntekt	-26 892 000	-26 732 000	-27 267 000
	Netto	100 849 000	100 780 000	102 795 000
<i>Rolvsrudhjemmet</i>	Utgift	58 724 000	56 921 000	63 059 000
	Inntekt	-12 268 000	-11 720 000	-11 954 000
	Netto	46 456 000	45 201 000	51 105 000
<i>Hjemmetjenesten</i>	Utgift	78 501 000	80 801 000	84 677 000
	Inntekt	-25 490 000	-17 728 000	-18 083 000
	Netto	53 011 000	63 073 000	66 594 000
<i>Bo- og omsorgstjenesten</i>	Utgift	94 935 000	92 081 000	94 273 000
	Inntekt	-5 964 000	-17 986 000	-18 346 000
	Netto	88 971 000	74 095 000	75 927 000
<i>Mottaks- og utredningskontor</i>	Utgift	36 577 000	70 849 000	72 226 000
	Inntekt	-22 863 000	-7 032 000	-7 173 000
	Netto	13 714 000	63 817 000	65 053 000
<i>Rus- og avhengighet</i>	Utgift	11 410 000	10 756 000	10 971 000
	Inntekt	-3 872 000	-500 000	-510 000
	Netto	7 538 000	10 256 000	10 461 000
<i>Boligkontoret</i>	Utgift	15 980 000	22 472 000	22 921 000
	Inntekt	-34 981 000	-40 539 000	-41 350 000
	Netto	-19 001 000	-18 067 000	-18 429 000

Økonomisk situasjon per 1. kvartal 2012

Regnskap per 1. kvartal 2012 viser et mindreforbruk på om lag 1 mill. kr. Det legges til grunn at det ikke vil være merforbruk i sektoren ved utgangen av 2012. Det tas forbehold om at de økonomiske effekter av samhandlingsreformen er usikre.

Funksjoner i sektoren

Helse- og omsorgssektoren disponerer i 2012 en nettoramme på 422,2 mill. kr til drift. Tabellen nedenfor viser hvordan utgiftene (netto) fordeler seg på funksjoner i KOSTRA.

Funksjon	Beskrivelse	Budsjett 2012	Prosent av samlet budsjett
253	Pleie, omsorg, hjelp i institusjon	154 153	36,5 %
254	Pleie, omsorg, hjelp til hjemmeboende	151 455	35,9 %
241	Diagnose, behandling, rehabilitering	50 556	12,0 %
255	Medfinansiering somatiske tjenester	30 700	7,3 %
232	Forebygging – skole- og helsestasjon	13 710	3,2 %
234	Aktivisering eldre og funksjonshemmede	13 555	3,2 %
273	Kommunale sysselsettingstiltak	11 717	2,8 %
120	Administrasjon	5 765	1,4 %
243	Tilbud til personer med rusproblemer	4 498	1,1 %
100	Politisk styring	219	0,1 %
265	Kommunalt disponerte boliger	-14 145	-3,4 %
	Sum	422 183	100

Sektorens forslag til nye driftstiltak og endringer i aktivitetsnivå

Forslag til nye driftstiltak

Prioritet	Tiltak som er vedtatt og/eller allerede i drift	2013	2014	2015	2016
1	Rolvstrud bokollektiv	3 000	3 000	3 000	3 000
2	Økning i datalicenser etc.	100	100	100	100
3	Samarbeidsavtalemiljørettet helsevern	110	110	110	110
4	Styrking av bemanningen Rugdeveien B	1 350	1 350	1 350	1 350
5	Mobilt røntgen	300	300	300	300
6	Inntektssvikt ved sykehjemmene	1 500	1 500	1 500	1 500
7	Merutgifter til AFP-ordningen	1 500	1 500	1 500	1 500
8	Økt dagtilbud – funksjonshemmede brukere (5)	2 700	2 700	2 700	2 700
9	Styrking av mottaks- og utredningskontoret	1 300	1 950	2 600	3 250
10	Personell/drift ved hjelpemiddellageret	600	600	600	600
11	Styrking av natt tjenesten i hjemmetjenesten	1 300	3 900	3 900	3 900
12	Oppbygging av døgnbemannet team (netto utgift)	1 700	1 700	1 700	1 700
13	Frisklivsentral	1 050	1 350	2 000	2 000
14	Nye helsesøsterstillinger i skolehelsetjenesten	600	1 200	1 800	1 800
15	Styrking av Maisenteret	320	640	640	640
16	Styrking av bemanning til booppfølging i rustjenesten	650	1 300	1 950	2 600
17	Boligskole	1 000	3 000	4 500	4 500
18	Etablering av barnebolig/avlastningsbolig			16 000	16 000
19	Etablering av nytt bofelleskap (foreldreinitiert)	3 450	10 350	10 350	
	Sum	22 530	36 550	54 900	47 550

Kommunalsjefens kommentarer

1. I gjeldende økonomiplan er driftskostnadene til Rolvstrud bokollektiv oppgitt til 9 mill. kr fra 2013. For at beboere med mer krevende pleie- og omsorgsbehov kan bo der, søkes bemanningen økt. Dette innebærer at årlig drift av de nye omsorgsboligene er beregnet til 12 mill. kr årlig.
2. Det er merutgifter til lisenser for journalprogrammene i helsesøstertjenesten. Videre er det behov

for en direktekobling mot sentralt folkeregister. Sentralt folkeregister er nødvendig for å kunne jobbe funksjonelt og effektivt i journalprogrammet.

3. Lørenskog kommune har inngått avtale med Skedsmo kommune om kjøp av kompetanse innen miljørettet helsevern, da kommunen ikke besitter nødvendig kompetanse. Tilbudet er det beste og rimeligste for å opprettholde et kvalitativt høyt nok nivå. Avtalen koster kommunen 110.000 kr per år.
4. Rugdeveien B har over tid fått brukere som krever mer oppfølging og tilbringer mer tid i boligen. Det er behov for en økning i bemanningsressurser for å ivareta brukernes behov på en bedre måte og følge opp vedtak om bruk av tvang. Flere av brukerne har behov for mer oppfølging på natt, og hvilende nattevakt har i økende grad aktive timer som utløser overtid. Det er behov for å omgjøre hvilende nattevakt til våken. Dette vil koste 1,35 mill. kr per år.
5. Lørenskog kommune har forpliktet seg til å delta i interkommunalt samarbeid om mobilt røntgen.
6. Inntektssvikten er oppstått delvis som følge av samhandlingsreformen og behovet for flere korttidsplasser og delvis som endrede rammeforutsetninger. Avdeling Furulund ved Lørenskog sykehjem hadde som mål i 2011 og gradvis endre struktur fra korttids- til langtidsplasser. Dette har ikke latt seg gjennomføre, da samhandlingsreformen har medføre behov for flere korttidsplasser.
7. For ca. 10 år siden ble enhetene tilført budsjettmidler til å håndtere egne AFP-pensjonister. Ressursbehovet er økt betydelig siden den gang, uten at rammene er justert tilsvarende. Det mangler 1,5 mill. kr for å dekke forventede utgifter i 2012.
8. Det er 5 unge funksjonshemmede brukere fra videregående skole som trenger dagtilbud. Tre kan gjøre seg nytte av tilbudet fra Nitor, mens to trenger mer spesialtilpasset tilbud.
9. Samhandlingsreformen har gitt mottaks- og utredningskontoret en ny og mer omfattende rolle. For å kunne ivareta denne nye rollen, ønskes bemanningen økt med bemanningen med to stillinger fra 2013, og deretter 1 ny stilling årlig.
10. NAV-hjelpemiddelsentralen i Oslo og Akershus overfører oppgaver til kommunene. Etter samhandlingsreformens iverksetting er hjelpemiddelområdet et særdeles sårbart område, men samtidig et nøkkelområde. Det kreves at kommunene til enhver tid har en god lagerbeholdning av tekniske hjelpemidler. På grunn av lang leveringstid på hjelpemidler til varig utlån fra NAV, tilbyr NAV etablering av lager for NAV-hjelpemidler lokalt. Dette krever økt lagerplass, økt transportkapasitet og økt bemanning.
11. Natttjenesten i hjemmetjenesten har i flere år kun vært bemannet med en hjelpepleier, men har hatt et samarbeid med natttjenesten på Rolvsrudhjemmet. Dette samarbeidet er nå avsluttet. Dersom man ønsker å tilby eldre og funksjonshemmede å kunne bo lengst mulig i eget hjem, vil det å kunne tilby hjelp sent på kveld, natt og tidlig morgen være avgjørende. Minimumsbemanning ute på natt må være 2. Dette må også sees i sammenheng med utfordringene i forbindelse med samhandlingsreformen med flere og mer pleiekrevende brukere. Fra 2014 foreslås en økning med ytterligere ett natt-team til.
12. Hjemmetjenesten er i ferd med å bygge opp teambasert kompetanse til bruk ved ressurskrevende og langvarige tjenester. Det er behov for en stabil og kompetent personalgruppe rundt enkeltbrukere. De ansatte vil ha egen turnus, og de skal ikke følge opp andre brukere i tjenesten. Teamet vil på sikt bygge opp en unik kompetanse på denne typen brukere.
13. Helsedirektoratet anbefaler frisklivssentraler i alle landets kommuner. Frisklivssentraler skal hjelpe og støtte innbyggere som ønsker å endre levevaner knyttet til fysisk aktivitet, kosthold eller tobakk. Frisklivssentral i Lørenskog ble etablert 1.1.12 som en ren videreføring av *Aktiv i Lørenskog*, men med struktur som kreves fra sentrale myndigheter. Innenfor dagens rammer vil ikke kommunen kunne oppfylle myndighetenes intensjoner med frisklivssentraler.
14. På bakgrunn av nye nasjonale forskrifter og veiledere for helsestasjons- og skolehelsetjenesten har Helsedirektoratet har utarbeidet en anbefaling for minimumsbemanning for tjenesten. Sammenlignet med antall helsesøstre i skolehelsetjenesten i Lørenskog med gitte anbefalinger fra Helsedirektoratet, så ligger Lørenskog 13,8 helsesøsterstillinger lavere.. En styrking vil gi muligheter til å gå inn med tiltak eksempelvis for barn med psykiske plager, mobbing, samtalegrupper for barn med to hjem.

15. Maisenteret er svært virksomt og kostnadseffektivt. Senteret gir et mangfold av tilbud som har høy kvalitet til mange. Senteret har stor pågang og kan ikke lenger klare å ta imot tilstrømmingen av innbyggere som trenger tilbudet. Senteret har marginal bemanning og er ikke styrket på 7 år til tross for en tredobling av bruk. Senteret må bedre tilbudet til innbyggere som har flerkulturell bakgrunn og til unge voksne.
Kommunestyret har gjennom sitt vedtak om BOSO vedtatt å bruke 5,1 mill. kr til å kjøpe ekstra leiligheter til bostedsløse årlig i perioden. Dette forutsetter at det finnes rom for dette innenfor tilgjengelige ressurser, og gid prioritet.
16. Til styrking av oppfølgingen av klienter som er knyttet til rustjenesten, foreslås en årlig opptrapping av tilbudet.
17. Det er ønskelig med etablering av boligskole. Dette er et tiltak som er kommet opp i forbindelse med boligsosialt utviklingsprogram (BOSO). Det anslås at skolen vil kreve to ny stillinger hvert år fram til og med 2015 (til sammen 6 årsverk). I tillegg til dette kommer husleie, strøm osv. Det legges til grunn en gradvis oppbygging av tilbudet.
18. Fire av barna som i dag har avlastningstilbud på Bårilskogen avlastning er så ressurskrevende at de vanskelig kan nyttiggjøre seg av eksisterende tilbud. Etablering av nytt tjeneste tilbud vil innbefatte 20 årsverk.
19. En foreldregruppe med totalt 6 ungdommer, der alle nå er over 18 år og bor i Lørenskog, har hatt kontakt med kommunen over lengre tid vedr. ønske/behov om og etablere ett eget botilbud for disse ungdommene. Per i dag bor alle disse ungdommene hjemme hos sine foreldre.
Kommunens utgifter vil være knyttet til tjenester for hver enkelt beboer. Beregninger viser lønnskostnader for 12,5 årsverk tilsvarende 10 mill. kr og andre driftsutgifter 350 000 kr.

I tillegg til ovennevnte kommer økte driftskostnadene i forbindelse med utbyggingen av Dovre. Dette er inne i gjeldende økonomiplan med 10 mill. kr fra 2013, økende til 20 mill. kr fra 2014. I tråd med forslaget om å utsette dette ett år vil disse merutgiftene først komme med 10 mill. kr i 2014, deretter 20 mill. kr i 2015 og videre utover. Det skal imidlertid bemerkes at både bygnings- og driftsløsninger er under utredning, og det tas derfor forbehold om endrede driftsforutsetninger når forprosjektet er ferdigstilt. Dette vil man komme tilbake til i forbindelse med økonomiplanen for 2014-2017.

Rådmannens anbefalinger

Rådmannen gir sin tilslutning til punktene 2, 3, 5, 10, og 12, og delvis tilslutning til punktene 1, 8 og 11.

Tiltakene som gjelder økning i datalisenser, samarbeidsavtale miljørettet helsevern og mobilt røntgen er kostnader som er en konsekvens av tidligere investeringer, og legges derfor inn i konsekvensjustert budsjett.

Rådmannen forutsetter en gradvis opptrapping av driften ved Rolvsrud bokollektiv. Det foreslås avsatt 5 mill. kr i 2013, og deretter 10 mill. kr i årlige driftsutgifter.

Til dagtilbud for funksjonshemmede anbefaler rådmannen at det årlig avsettes kr 350 000.

Til styrking av nattjenesten foreslås bevilget 1,3 mill. kr i 2013 og 2014, deretter 3,9 mill. kr i 2015 og 2016.

Rådmannens forslag til nettorammer 2013 – 2016

Tall i 1.000 kr	Regnsk	Budsj	Rådmannens forslag			
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Regnskap 2011	382 765					
Vedtatt budsjett 2012		422 322				
Lønns-/prisstign. 2011-12	7 655					
Lønns-/prisstign. 2012-13	7 808	8 446				
Regnskap/budsjett (2013-kr)	398 229	430 768	430 768	430 768	430 768	430 768
<u>Endrede budsjettforutsetninger:</u>						
Rolvrsrud bokollektiv - 20 plasser			5 000	10 000	10 000	10 000
Fastlegeordningen			228	452	710	1 024
Datalisenser etc.			100	100	100	100
Nødnett					100	100
Legevakt			-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Miljørettet helsevern			110	110	110	110
Mobilt røntgen			300	300	300	300
<u>Tekniske justeringer:</u>						
Korr. kalk. avskrivninger						
Til SA - sentralt arkiv			-159	-159	-159	-159
Til KS - resepsjon Lørenskog hus			-240	-240	-240	-240
<u>Forskrift- og oppgaveendringer:</u>						
- ingen						
Konsekvensjustert budsjett			434 108	439 331	439 690	440 003
<u>Driftskonsekvenser av nye invest.:</u>						
Om- og utbygging av Dovre bolig- og serv.senter						10 000
<u>Endringer vedtatt av k.st./f.sk.:</u>						
- ingen						
<u>Nye tiltak m.m.:</u>						
Økt dagtilbud - funksj.h. brukere			350	350	350	350
Personell/drift hjelpemiddellageret			600	600	600	600
Styrking nattjenesten - hjemmetjenesten			1 300	1 300	3 900	3 900
Oppbygging av døgnbemannet team			1 000			
Sum nettoramme			437 358	441 581	444 540	454 853

Forslag 2013 – 2016:

Kommentarer til de enkelte ansvarsområder

Helse- og omsorgskontoret

Kommunalsjefen har det overordnede og helhetlige ansvar for helse- og omsorgstjenester som tilbys og at disse ytes i henhold til innbyggernes behov, utviklingen i kommunen generelt og i samsvar med lover, forskrifter og retningslinjer. Kommunalsjefens stab skal sørge for tjenesteutvikling, faglig standard og kvalitet, samt organisering, ledelse og styring innenfor vedtatte budsjettammer.

Kontoret har en bemanning på 9 årsverk.

Utfordringer og rammebetingelser

Hovedutfordringene er en sterk økning i antallet eldre, behov for tjenester til andre og til dels nye brukergrupper og iverksettingen av samhandlingsreformen.

Samhandlingsreformen har en målsetting om færre sykehusinnleggelser og færre liggedøgn på sykehus. Dette innebærer at kommunen må ha beredskap og fleksibilitet i sine løsninger, slik at utskrivningsklare pasienter kan tas i mot uten forsinkelse. Videre blir forebyggende virksomhet for å unngå fremtidige innleggelser en viktig oppgave, samtidig som det forutsettes at kommunen har et tilbud for pasienter som trenger øyeblikkelig hjelp fra senest 2016.

Sektoren har også vesentlige utfordringer knyttet til utviklingshemmede brukere. Brukere som bor i kommunale boliger blir eldre og krever økt behov for bistand. Videre er det nye brukere som trenger avlastningstjenester og nye bo- og omsorgstilbud.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	13 973	11 120	11 183	11 183	11 183	11 183
Andre utgifter	9 056	5 170	5 573	5 573	5 573	5 573
Sum driftsutgifter	23 029	16 290	16 757	16 757	16 757	16 757
Andre inntekter	-6 091	-3 764	-3 839	-3 839	-3 839	-3 839
Sum driftsinntekter	-6 091	-3 764	-3 839	-3 839	-3 839	-3 839
Netto utgift	16 938	12 526	12 918	12 918	12 918	12 918

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser.

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Sykehjem

Lørenskog sykehjem består av 7 sykehjemsavdelinger med til sammen 156 plasser i enerom og to dagsenter. Sykehjemmet har to somatiske langtidsavdelinger, tre avdelinger som er spesielt tilrettelagte for demente, en rehabiliteringsavdeling og fra 2011 en ny avdeling Granheim med en kapasitet på 15 korttidsplasser.

Rolvsrudhjemmet har 60 rom organisert i to avdelinger med fire bogrupper. Seks bogrupper disponeres til langtidsopphold for somatiske pasienter. En bogruppe disponeres til demente med skjermingsbehov og en til rehabilitering. Rolvsrudhjemmet har til sammen 243 årsverk i 2012.

Utfordringer og rammebetingelser

Avdeling Granheim startet opp i april 2011, med en kapasitet på 15 korttidsplasser. Avdelingen fungerer godt, og bidrar til kommunen har unngått "overliggere" av utskrivningsklare pasienter i første kvartal av 2012.

Budsjett 2011 hadde et inntektsanslag med 12 langtidsplasser på avdeling Granheim. Helse- og sosialutvalget vedtok i desember 2010 at avdeling Furulund skulle omgjøre tilsvarende antall plasser til langtidsplasser. Det vil bli en økende inntektssvikt grunnet en forventet reduksjon i antall langtidsplasser ved Lørenskog sykehjem.

Dagsenterkapasiteten ved alle dagsentrene er sprengt og eventuell aktivitetsøkning forutsetter nye stillinger.

Begge sykehjemmene har utslitte telefoni- og sykesignalanlegg.

Økonomiske rammer

Lørenskog sykehjem

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	110 387	114 111	116 393	116 393	116 393	116 393
Andre utgifter	17 354	13 401	13 669	13 669	13 669	13 669
Sum driftsutgifter	127 741	127 512	130 062	130 062	130 062	130 062
Brukerbetaling	-20 013	-23 224	-23 688	-23 688	-23 688	-23 688
Andre inntekter	-6 879	-3 508	-3 578	-3 578	-3 578	-3 578
Sum driftsinntekter	-26 892	-26 732	-27 267	-27 266	-27 266	-27 266
Netto utgift	100 849	100 780	102 796	102 796	102 796	102 796

Rolvsrudhjemmet

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	51 593	51 164	57 187	62 187	62 187	62 187
Andre utgifter	7 130	5 757	5 872	5 872	5 872	5 872
Sum driftsutgifter	58 723	56 921	63 059	68 059	68 059	68 059
Brukerbetaling	-8 629	-9 210	-9 394	-9 394	-9 394	-9 394
Andre inntekter	-3 639	-2 510	-2 560	-2 560	-2 560	-2 560
Sum driftsinntekter	-12 268	-11 720	-11 954	-11 954	-11 954	-11 954
Netto utgift	46 455	45 201	51 105	56 105	56 105	56 105

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser.

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Hjemmetjenesten

Virksomheten yter tjenester til mennesker som trenger hjemmesykepleie og hjemmehjelp og til mennesker med psykiske lidelser.

Hjemmetjenesten har driftsansvar for Dovre bolig- og servicesenter. Tilbudet er et viktig tilbud innenfor forebygging og aktivisering.

Hjemmetjenesten har 84,2 årsverk i 2012. Dette er uten spesialisert korttidsenhet på 13,9 årsverk.

Utfordringer og rammebetingelser

Dagens samlede omfang av tjenester til mennesker med psykiske helseplager er nå så stor at kapasiteten i tjenesten er tilnærmet uttømt. I tillegg til hjelp og bistand, legges det stor vekt på forebyggende tiltak og tiltak som skal bidra til mestring og fysisk aktivitet. På grunn av stort antall brukere og få ressurser er det utfordrende å gi brukerne tjenester på et nivå som samsvarer med brukernes reelle behov. Dette fører til at man bruker lang tid på å avslutte tjenester til enkelte brukere.

For å håndtere utfordringene i samhandlingsreformen, vil det være nødvendig å styrke hjemmetjenesten. Det er imidlertid ønskelig først å gjennomgå og vurdere en omstrukturering av dagens bemanning og arbeidsmetodikk. Det legges opp til at det gjennomføres et slikt prosjekt i 2013, basert på midler innen egen ramme.

Hjemmetjenesten er i ferd med å bygge opp teambasert kompetanse til bruk ved ressurskrevende og langvarige tjenester. Det vil være behov for en stabil og kompetent personalgruppe rundt enkeltbrukere. De ansatte vil ha egen turnus, og de skal ikke følge opp andre brukere i tjenesten.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	61 254	63 149	66 672	65 672	68 272	78 272
Andre utgifter	17 247	17 652	18 005	18 005	18 005	18 005
Sum driftsutgifter	78 501	80 801	84 677	83 677	86 277	96 277
Brukerbetaling	-2 023	-1 755	-1 790	-1 790	-1 790	-1 790
Andre inntekter	-23 467	-15 973	-16 292	-16 292	-16 292	-16 292
Sum driftsinntekter	-25 490	-17 728	-18 083	-18 082	-18 082	-18 082
Netto utgift	53 011	63 073	66 594	65 595	68 195	78 195

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser.

Situasjonen i 2013-2016:

I tillegg til lønns- og prisstigning på 2 % er følgende endringer innarbeidet i konsekvensjustert budsjett:

Tiltak	2013	2014	2015	2016
Rolvrsrud bokollektiv	9 000	9 000	9 000	9 000

Bo- og omsorgstjenesten

Bo- og omsorgstjenesten yter tjenester til mennesker med utviklingshemning og andre med liknende hjelpebehov. Virksomheten yter tjenester i omsorgsboliger, bofellesskap, avlastningsbolig og aktivitetssenter.

Tjenesten har 114 årsverk i 2012.

Utfordringer og rammebetingelser

Innbyggerne som får tjenester fra bo- og omsorgstjenesten er hovedsakelig mennesker med utviklingshemning, eller andre utviklingsforstyrrelser som skaper til dels store hjelpebehov. De har forskjellige behov som krever særlig individuelle tilrettelegging, og har i noen tilfeller svært omfattende bemanning rundt seg.

Kommunalsjefen mener at beboerne i størst mulig utstrekning skal bo i egen bolig også når de blir gamle. Dette betinger imidlertid en bemanningsendring i takt med de økende behovene hos aldrende beboerne. Dette har i første omgang gitt seg utslag i behov for bemanningsøkning i boligen i Rugdeveien B.

I pleie- og omsorgsplanen fremkommer at det er store behov hos barn og unge som i relativ nær fremtid vil etterspørre mer tjenester, ikke minst avlastning og etter hvert også permanente bo- og omsorgstilbud.

Det er økende etterspørsel etter avlastningstjenester, og i noen tilfeller gjelder avlastningen barn og ungdom med svært krevende atferd. Flere brukere med fremmedkulturell bakgrunn gjør kravet til tilpassede tjenester enda mer krevende.

En foreldregruppe med totalt 6 ungdommer har hatt kontakt med kommunen angående ønske/behov om og etablere ett eget botilbud for disse ungdommene. Foreldregruppen ønsker å etablere et botilbud à la "Tangerudbakken". Kommunens driftsutgifter på dette tiltaket vil være knyttet til tjenester for den enkelte beboer. Det er lagt til grunn en bemanning med 12,5 årsverk tilsvarende 10 mill. kr og andre driftsutgifter 350 000 kr.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	85 912	84 584	86 626	86 626	86 626	86 626
Andre utgifter	9 023	7 497	7 647	7 647	7 647	7 647
Sum driftsutgifter	94 935	92 081	94 273	94 273	94 273	94 273
Andre inntekter	-100 899	-17 986	-18 346	-18 346	-18 346	-18 346
Sum driftsinntekter	-5 964	-17 986	-18 346	-18 346	-18 346	-18 346
Netto utgift	88 971	74 095	75 927	75 927	75 927	75 927

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser.

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Mottaks- og utredningskontoret

Mottaks- og utredningskontoret har ansvar for informasjon, råd og veiledning til de som søker tjenester, mottak av søknader fra alle som henvender seg, saksbehandling av disse og tildeling av eller avslag på tjenester etter gjeldende lovverk.

Samhandlingsreformen og ny lovgivning medfører at mottaks- og utredningskontoret får en nøkkelrolle i sektoren. Mottaks- og utredningskontoret har 9,5 årsverk i 2012. I tillegg kommer koordinerende enhet med 2 årsverk. Det er omdisponert 2 stillinger fra bo- og omsorgstjenesten for å ivareta dette.

Fra mars 2012 har kontoret også overtatt det administrative og faglige ansvaret for spesialisert korttidsenhet på Nordbyhagen. Enheten har 13,9 årsverk.

Utfordringer og rammebetingelser

Samhandlingsreformen

Rutiner og arbeidsmetodikken ved kontoret er betydelig endret etter introduksjonen av samhandlingsreformen. En viktig oppgave er å finne riktige løsninger for utskrivningsklare pasienter på kort varsel. Dette forutsetter en fleksibilitet i tjenesteapparatet, samtidig som det betinger at man har gode rutiner og beredskapsløsninger. Det er behov for oppjustering av bemanningen for å løse disse oppgavene.

Arbeidstiltak funksjonshemmede

Sysselsettingstilbudet ved Nitor er økt noe i 2012 etter at kommunestyret vedtok å styrke dette formålet i økonomiplanen for 2012-2015. Videre er det gitt en bevilgning til dagtilbud for eldre funksjonshemmede gjennom eldremilliarden i 2012-2014.

Det er et udekket behov for dagtilbud til 5 unge utviklingshemmede som kommer fra videregående skole. 3 av disse kan passe for tilbud ved NITOR, mens 2 bør gis annet tilbud.

Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)

Stortinget har vedtatt å rettighetsfeste BPA. Det er foreløpig ikke kjent hvilke konsekvenser dette vil få, men det er nærliggende å anta at det blir flere vedtak i perioden.

Koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering

Lovpålagt fra 1.1.12 og tillagt et utvidet mottaks- og utredningskontoret fra samme tidspunkt. Koordinerende enhet har fått to personer overført fra bo- og omsorgstjenesten. Området er stort og favner om alle tjenesteområder.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	5 511	6 702	6 836	6 836	6 836	6 836
Andre utgifter	31 066	64 147	65 390	65 390	65 390	65 390
Sum driftsutgifter	36 577	70 849	72 226	72 226	72 226	72 226
Brukerbetaling	-809	-932	-951	-951	-951	-951
Andre inntekter	-22 054	-6 100	-6 222	-6 222	-6 222	-6 222
Sum driftsinntekter	-22 863	-7 032	-7 173	-7 173	-7 173	-7 173
Netto utgift	13 714	63 817	65 053	65 053	65 053	65 053

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser.

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

PHBUV⁴ og psykisk helse

PHBUV gir tilbud om psykologisk helsehjelp til om lag 120 voksne og om lag 500 barn med milde/moderate psykiske lidelser årlig. Det er et lavterskel- og forebyggende behandlingstilbud, det er gratis og uten henvisning. Det jobbes nært med blant annet fastlegene.

Psykisk helse har ansvar for koordinering, utvikling og rapportering fra hele området psykisk helse og psykisk helsearbeid i alle kommunale tjenester. Den har også driftsansvar for publikumsrettede tjenester i egne virksomheter. Den skal påse at statlige og kommunale føringer blir ivaretatt.

Maisenteret gir tilbud til om lag 230 voksne innbyggere (9 000 besøk årlig) som har psykiske lidelser. Det er åpent alle hverdager mellom kl. 10.00 – 15.30, i høytider og etter avtale i helger og kvelder. Det er "terskelløst" og kan benyttes ubegrenset utfra eget ønske.

Psykisk helse kjøper kunnskapsbasert tilrettelegging fra bedriften Nitor knyttet til det å få og være i arbeid for innbyggere som har psykiske helseplager.

Tjenesteområdet består av 11,9 årsverk i 2012 (ekskl. psykiske helsearbeid som utføres i andre virksomheter).

Utfordringer og rammebetingelser

- Kommunen må opparbeide sterkere og mer kunnskapsbaserte lavterskel-, forebyggings- og rehabiliteringsvirksomheter. Det fordrer systematisk satsning på å redusere befolkningens lidelser tidlig i et sykdomsforløp, holde disse i arbeid eller aktivitet og bistå slik at de kan gjenvinne ferdigheter som reduserer behovet for andre kommunale tjenester.
- Angst, depresjon og søvnproblemer er av de store folkehelsesykdommer. Det rammer mange og kan føre til langvarig sykdom og uførhet i ung alder om den ikke behandles tidlig. Det bør fokuseres både på en generell kapasitetsøkning og styrking rettet mot den eldre befolkning og innbyggere som har andre funksjonshemninger og deres familier.
- Maisenteret har stor pågang og kan ikke lenger klare å ta imot tilstrømmingen. Senteret har marginal bemanning og er ikke styrket på 7 år til tross for en tredobling av brukere.
- Mange innbyggere som har psykiske lidelser som helt eller delvis er ute av arbeidslivet, ønsker hjelp til rehabilitering. Variasjon og kapasitet er utfordringen. Kjøp av plasser ved NITOR er ikke styrket på 7 år.
- Psykiske lidelser blant eldre er underkommunisert og tilbudet er underdimensjonert.
- Sikre kapasitet til å bistå mange innbyggere med å stoppe et sykdomsforløp.

---

⁴ Psykisk helse for barn, unge og voksne

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	9 485	10 226	10 431	10 431	10 431	10 431
Andre utgifter	14 259	3 712	3 746	3 746	3 746	3 746
Sum driftsutgifter	23 744	13 938	14 177	14 177	14 177	14 177
Brukerbetaling	-1	-50	-51	-51	-51	-51
Andre inntekter	-1 455	-66	-67	-67	-67	-67
Sum driftsinntekter	-1 456	-116	-118	-118	-118	-118
Netto utgift	22 288	13 822	14 058	14 059	14 059	14 059

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser.

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Helsefremmende og forebyggende tjenester

Helsefremmende og forebyggende tjeneste består av helsestasjons- og skolehelsetjeneste, inkludert svangerskapskontroll, vaksinasjonskontor, smittevern og miljørettet helsevern. Tjenesten har en sentral rolle i kommunens folkehelsearbeid og arbeider helsefremmende og forebyggende, både med psykisk og fysisk helse, samt sosiale forhold. Helsefremmende og forebyggende tjeneste er et viktig tiltak for å fremme befolkningens helse. Gjennom kontakten med nær alle familier, barn og unge sikrer tjenesten hele befolkningen tilbud om vaksiner, helseundersøkelser og informasjon om hvordan forebygge sykdom og skader, samt støtte til mestring og positiv utvikling.

I tillegg består området består av privatpraktiserende leger under fastlegeordningen, turnusleger, samt legevakt. Det er per dags dato 28 fastlegehjemler i drift, inkl. økningen siste år.

Tjenesten har 23,9 årsverk i 2012.

Utfordringer og rammebetingelser

- På bakgrunn av nye nasjonale forskrifter og veiledere for helsestasjons- og skolehelsetjenesten har Helsedirektoratet utarbeidet en anbefaling for minimumsbemanning for tjenesten. Hvis man sammenligner antall helsesøstre i skolehelsetjenesten i Lørenskog med de gitte anbefalinger fra Helsedirektoratet, mangler til sammen 13,8 helsesøstertstillinger i skolehelsetjenesten. Lørenskog kommune har en stor satsing for å hjelpe barn av psykisk syke, voldelige og/eller rusmisbrukende foreldre. For å komme inn så tidlig som mulig, er det behov for å kunne kartlegge de gravide helt i begynnelsen av svangerskapet.
- Etter fødsel skrives mor og barn ut fra sykehuset kort tid etter fødselen. Intensjonen er at kommunen skal ta seg av disse, men per i dag er det ikke tilstrekkelig med jordmorressurser til dette. Helsesøster har kapasitet til å se til barnet og dets velbefinnende, men mor har også behov for oppfølging etter fødselen, en oppfølging som bare jordmødre kan gi.
- I samarbeid med oppvekst- og utdanningssektoren og politiet, driver helsestasjon for ungdom et systematisk rusforebyggende arbeid med hovedvekt på rustesting av ungdom, samt oppfølgings-samtaler både med den unge og foreldrene. Til dette arbeidet har vi for 2012 fått 100 000 kr fra Kompetansesenter Rus Øst og dette brukes til en 20 % helsesøstertstilling.
- Lørenskog kommune har inngått avtale med Skedsmo kommune om kjøp av ekspertise innen miljørettet helsevern fordi kommunen ikke har nødvendig kompetanse.
- I 2012 er det inngått ny avtale om legevakt. Ny avtale med Skedsmo kommune antas for 2012 å gi en innsparing på om lag 2 mill. kr i forhold til tidligere avtale med Ahus.

Økonomiske rammer

Helsefremmende og forebyggende tjenester

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	12 620	13 264	13 449	13 449	13 449	13 449
Andre utgifter	2 327	2 421	2 679	2 679	2 679	2 679
Sum driftsutgifter	14 947	15 685	16 129	16 129	16 129	16 129
Brukerbetaling	-1 242	-1 375	-1 403	-1 403	-1 403	-1 403
Andre inntekter	-1 610	-570	-581	-581	-581	-581
Sum driftsinntekter	-2 852	-1 945	-1 984	-1 984	-1 984	-1 984
Netto utgift	12 095	13 740	14 145	14 145	14 145	14 145

Lege og legevakt

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	1 292	1 230	1 483	1 707	1 965	2 279
Andre utgifter	22 905	24 150	22 633	22 633	22 733	22 733
Sum driftsutgifter	24 197	25 380	24 116	24 340	24 698	25 012
Brukerbetaling	-414	-320	-326	-326	-326	-326
Andre inntekter	-755	-1 938	-1 977	-1 977	-1 977	-1 977
Sum driftsinntekter	-1 169	-2 258	-2 303	-2 303	-2 303	-2 303
Netto utgift	23 028	23 122	21 812	22 037	22 395	22 709

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser.

I tillegg til lønns- og prisstigning på 2 % er følgende endringer innarbeidet i henhold til konsekvensjustert budsjett:

Tiltak	2013	2014	2015	2016
Fastlegeordningen	228	452	710	1 024
Nødnett	100	100	100	100

Fysioterapi- og ergoterapitjenester

Fysioterapi- og ergoterapitjenesten gir tilbud til innbyggere i alle aldre i form av behandling, trening, rehabilitering, rådgivning, veiledning for å mestre dagliglivet og formidling av tekniske hjelpemidler. Tjenester gis i barnehager, helsestasjoner, skoler, private hjem, sykehjem, rehabiliteringssenter og basseng.

Tjenesten har 24,4 årsverk.

Utfordringer og rammebetingelser

- Nav, hjelpemiddelsentralen i Oslo og Akershus overfører fortsatt flere oppgaver til kommunene. Etter samhandlingsreformens iverksetting er hjelpemiddelområdet et særdeles sårbart område. Det er behov for større lagerkapasitet for kommunens hjelpemidler, lagerplass for NAV-hjelpemidler og økt transportkapasitet.
- Fysioterapibemanningen for barn og unge er lavere enn anbefalt minimumsbemanning fra Helsedirektoratet og Utviklingsstrategi for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Dagens ventetid på seks til åtte uker for undersøkelse og behandling gir ikke rom for anbefalt primærforebyggende innsats.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	12 976	14 203	15 047	15 047	15 047	15 047
Andre utgifter	7 105	8 276	8 442	8 442	8 442	8 442
Sum driftsutgifter	20 081	22 479	23 489	23 489	23 489	23 489
Brukerbetaling	-469	-383	-391	-391	-391	-391
Andre inntekter	-2 734	-2 139	-2 182	-2 182	-2 182	-2 182
Sum driftsinntekter	-3 203	-2 522	-2 572	-2 573	-2 573	-2 573
Netto utgift	16 878	19 957	20 916	20 916	20 916	20 916

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser.

Situasjonen i 2013 - 2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Rus- og avhengighetstjenesten

Tjenesten utfører individuelt tilpasset oppfølging av rusmiddelavhengige over 18 år med fokus på forebygging, motivering, rehabilitering, skadereduksjon og ettervern. Klientene henvises til tverrfaglig spesialisert rusbehandling; avrusning, poliklinisk behandling og langtidsbehandling, enten i institusjon eller legemiddelassistert rehabilitering (LAR). Tjenesten tilbyr brukere med behov for et koordinert tjenestetilbud individuell plan, det gis oppfølging/botrening gjennom boligtiltak og Vallerud bosenter, og det gis råd og veiledning til pårørende.

Utover dette har tjenesten det administrative ansvar for salgs- og skjenkekontrollene i kommunen, og uttaler seg på vegne av kommunalsjefen i bevillingssaker. Arbeid med alkoholpolitisk handlingsplan ligger også til tjenestens arbeidsområde.

Det er 18,7 årsverk i tjenesten. Deler av dette er finansiert av eksterne midler.

Utfordringer og rammebetingelser

- Arbeide for å være en tilgjengelig og fleksibel tjeneste for å sikre at brukere får god informasjon, mulighet til å påvirke tjenestetilbudet og rett oppfølging til rett tid.
- Tilbudet skal være et dekkende botilbud for både rusmiddelavhengige som ønsker rehabilitering og de med behov for skadereduksjon gjennom et lavterskeltilbud.
- Fortsette arbeidet med å heve kvaliteten og forbedre rutiner for booppfølging av rusmiddelavhengige ved Vallerud bosenter, Hammerveien 30 og oppfølging i kommunal gjennomgangsbolig.
- Fortsette arbeidet med nye retningslinjer for LAR-pasienter, samt fokusere på rehabiliteringsdelen av LAR og samarbeid med LAR Øst, fastleger og andre aktuelle samarbeidspartnere.
- Sørge for at brukere av tjenesten får informasjon om og tilbud om individuell plan.
- Videreutvikle og kvalitetssikre gode samarbeidsrutiner for personer med psykiske lidelser og/eller alvorlige rusproblemer.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter		9 379	9 567	9 567	9 567	9 567
Andre utgifter		1 377	1 405	1 405	1 405	1 405
Sum driftsutgifter	11 410	10 756	10 971	10 972	10 972	10 972
Brukerbetaling		-115	-117	-117	-117	-117
Andre inntekter		-385	-393	-393	-393	-393
Sum driftsinntekter	-3 872	-500	-510	-510	-510	-510
Netto utgift	7 538	10 256	10 461	10 462	10 462	10 462

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser.

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Boligkontoret

Boligkontoret har ansvaret for forvaltning, drift og vedlikehold av totalt 451 utleieboliger fordelt på trygdeboliger, omsorgsboliger, gjennomgangsboliger (herunder boliger til flyktninger) og presteboliger.

Kontoret har tett samarbeid med NAV, rustjenesten, flyktningkontoret og mottaks- og utredningskontoret, slik at riktig leietaker bosettes i riktig bolig.

Boligkontoret disponerer 7,6 årsverk inkludert 2 prosjektstillinger som er delvis finansiert av eksterne midler.

Utfordringer og rammebetingelser

- Samarbeidsavtalen med Husbanken innenfor boligsosialt utviklingsprogram går foreløpig til mai 2013, med muligheter for forlengelse ut 2014. Program- og aktivitetsplanen som ble vedtatt i kommunestyret 14.12.2011 skal sørge for at det etableres en godt forankret og fremtidsrettet boligpolitikk i Lørenskog kommune. I denne planen skisseres det 5 hovedmål som skal gjøre kommunen bedre i stand til å iverksette gode tiltak for å løse boligsosiale utfordringer.
- Det ble besluttet å tilbakeføre boligkonsulenten som arbeider med startlån og tilskudd fra NAV til kommunen høsten 2011. Bostøtten vil også bli tilbakeført til boligkontoret i 2012, slik at alle Husbankens virkemidler blir samlet ett sted.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter		4 752	4 847	4 847	4 847	4 847
Andre utgifter		17 720	18 074	18 074	18 074	18 074
Sum driftsutgifter	15 980	22 472	22 921	22 921	22 921	22 921
Brukerbetaling		-35 399	-36 107	-36 107	-36 107	-36 107
Andre inntekter		-5 140	-5 243	-5 243	-5 243	-5 243
Sum driftsinntekter	-34 981	-40 539	-41 350	-41 350	-41 350	-41 350
Netto utgift	-19 001	-18 067	-18 428	-18 429	-18 429	-18 429

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser.

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

4.2.3 Kultur (KUL)

Leder

Kommunalsjef Torkel H. Sveinhaug

Sektorens ansvarsområder

Kommunalsjefens kontor

- Kulturvern og museum
- Kunst
- Den kulturelle skolesekken

Bibliotek

Kulturhus

Idrett og friluftsliv

- Folkebad
- Anlegg og områder for idrett og friluftsliv
- Ungdoms- og motorsenter

Kultur og fritid

- Fritidsklubber
- Aktivitetshus
- Frivilligsentral
- Kulturstøtte

Livssyn

Kino

Tolketjenesten

Sektorens overordnede mål

- Økt livskvalitet ved å legge til rette for et samfunn hvor innbyggerne trives og kan utvikle sine evner og anlegg i et rikt og trygt miljø.
- Stimulere til skaperglede og personlig utfoldelse og gi mulighet for aktivitet, rekreasjon og mellommenneskelig kontakt.
- Gi mulighet for opplevelse, kunnskap og innsikt.
- Sikre mangfold og kvalitet, tradisjon og fornyelse i kulturarbeidet.
- Styrke toleranse og demokrati.

Utfordringer

- Å skape et velfungerende kulturhus i overensstemmelse med vedtatte planer.
- Lørenskog kino. Kinoen skal gjøres attraktiv og synlig for publikum i nærområdet.
- Sikre en fornuftig betjening av bibliotekets tre etasjer i Lørenskog hus.
- Ligge i forkant og etablere gode miljøer og aktivitetstilbud for ungdom.
- Kulturlivet skal reflektere kommunens befolkningssammensetning
- Lage gode, attraktive anlegg for ungdom og utvikle mosjonsanlegg knyttet til de ulike boligområdene i kommunen.
- Rekruttere kvalifiserte tolkekandidater. Øke brukernes kunnskap om å kommunisere gjennom tolk.

Sektoren har til sammen 59,4 årsverk i 2012.

Nøkkeltall for enheten

	2009	2010	2011
Ansatte	62	61	78
Årsverk	41,4	43,8	54
Sykefravær i prosent	6,1	4,6	5,5
Tilskudd til organisasjoner i kr	1 044 030	1 171 630	1 403 860
"Gratisprinsippet" – Gratis/subsidiert	70/23	70/19	70/14
Antall organisasjoner som mottar driftstilskudd	81	76	77
Utstedte ledsagerbevis	32	29	44
Besøk kino	63 754	46 020	71 902
Besøk Kjenn folkebad	58 300	53 215	50 032
Besøk i fritidsklubb	8 350	6 600	7 027
Utlån bibliotek – alle medier	187 959	193 039	123 866*
Antall egne arrangement kulturhus	16	26	39
Tilskudd til tros- og livssynssamfunn i kr	1 185 338	1 326 472	1 584 077
Antall tolkeoppdrag	17 289	15 884	17 385

* Biblioteket holdt stengt januar-mars på grunn av flytting. I tillegg er Fjellhamar barnebibliotek overført til sektor for Oppvekst og utdanning.

Bruttotall for sektoren og per ansvarsområde

Tall i løpende priser

(Regnskapstallene er eksklusiv finansutgifter og -inntekter)

		Regnskap 2011	Budsjett 2012	Forslag 2013
Kultur totalt	Utgift	60 361 000	71 758 000	74 342 000
	Inntekt	14 919 409	27 009 000	27 194 000
	Netto	45 442 013	44 749 000	47 148 000
<i>Kommunalsjefens kontor</i>	Utgift	3 433 021	6 376 000	6 103 000
	Inntekt	31 058	577 000	589 000
	Netto	3 401 963	5 799 000	5 514 000
<i>Bibliotek</i>	Utgift	7 551 829	7 807 000	8 053 000
	Inntekt	507 708	286 000	292 000
	Netto	7 044 121	7 521 000	7 761 000
<i>Kulturhus</i>	Utgift	8 673 703	7 710 000	8 454 000
	Inntekt	3 109 780	3 085 000	3 147 000
	Netto	5 563 923	4 625 000	5 307 000
<i>Kultur og fritid</i>	Utgift	7 382 552	9 009 000	9 444 000
	Inntekt	1 519 398	1 433 000	1 462 000
	Netto	5 863 154	7 576 000	7 983 000
<i>Allmenn kultur</i>	Utgift	4 787 164	0	0
	Inntekt	1 179 050	0	0
	Netto	3 608 114	0	0
<i>Idrett og friluftsliv</i>	Utgift	9 325 114	11 536 000	12 087 000
	Inntekt	2 146 173	2 235 000	2 280 000
	Netto	7 178 941	9 301 000	9 807 000
<i>Livssyn</i>	Utgift	12 602 835	11 638 000	12 521 000
	Inntekt	0	0	0
	Netto	12 602 835	11 638 000	12 521 000
<i>Kino</i>	Utgift	6 597 140	9 963 000	10 162 000
	Inntekt	6 418 854	11 674 000	11 907 000
	Netto	178 286	-1 711 000	-1 745 000
<i>Tolketjenesten</i>	Utgift	8 047 745	7 719 000	7 873 000
	Inntekt	7 477 710	7 719 000	7 873 000
	Netto	570 034	0	0

Utvalgte kostra-tall 2011

	Lørenskog	Skedsmo	Rælingen	Oppegård	Gruppe 13	Akershus	Landet
Nto. dr.utg. kr pr innb. til bibliotek.	203	170	119	279	244	238	259
Nto. dr.utg. kr idrett per innbygger	412	11	192	194	215	149	186
Nto. dr.utg aktivitets-tilb kr pr innb 6-18 år	1 141	1 323	701	1 580	1 015	955	1 185
Komm driftstils til lag og foreninger pr lag	16 437	15 621	31 902	15 500	37 236	43 349	28 675
Nto dr.utg. kr kommunale kulturbygg per innb	331	459	48	178	169	174	161
Nto dr.utg. kr andre kulturakt pr innb	181	68	144	143	192	146	246
Nto dr.utg. kr pr innb Den norske kirke, kirkegårder m.m.	335	273	316	389	441	382	487

Økonomisk situasjon per 1. kvartal 2012

Per 30. april 2012 har sektoren et merforbruk på 3,7 mill. kr. Kulturhuset viser en merutgift på 0,6 mill. kr pga. forsinkelse i føringen av 0,5 mill. kr som er utestående for perioden. Idrett og friluftsliv har et merforbruk på 0,5 mill. kr. Dette skyldes at overføringen til Fjellhamar fotballklubb for drift og tilsyn av Fjellhamar stadion og Torshovbanen er overført i sin helhet, mens beløpet tidligere har vært delt i to.

Kinoen har et merforbruk på 0,6 mill. kr pga. lavere besøk enn budsjettet. Dette oppveies delvis av utestående inntekter. Endelig har tolketjenesten regnskapsførte mindreinntekter på ca. 2 mill. kr. Refusjonskrav vil bli sendt i mai og budsjettet vil da vise balanse.

Rådmannen vurderer det slik at sektoren vil være i balanse ved årets slutt.

Funksjoner i sektoren

Funksjon	Beskrivelse	Budsjett 2012	Prosent av samlet budsjett
370	Bibliotek	7 868	17,6
390	Den norske kirke	7 750	17,3
380	Idrett	7 288	16,3
231	Aktivitetstilbud barn og unge	6 785	15,2
385	Andre kulturaktiviteter	4 548	10,2
120	Administrasjon	4 179	9,3
393	Kirkegårder, gravlunder, krematorier	2 516	5,6
360	Naturforvaltning og friluftsliv	1 731	3,9
392	Andre religiøse formål	1 372	3,1
377	Kunstformidling	956	2,1
234	Aktivering eldre og funksjonshemmete	570	1,3
100	Politisk styring og kontrollorganer	523	1,2
375	Museer	348	0,8
365	Kulturminnevern	26 000	0,1 %
373	Kino	-1 711 000	-3,8 %
	Totalt	44 749 000	100,0 %

Sektorens forslag til tiltak utenfor budsjetttrammen

	Tiltak	2013	2014	2015	2016
1*	Markedsfører Lørenskog hus	350	350	350	350
2	Vedlikehold/utstyr idrettsanlegg	300	300	300	300
3	Lørdags- og søndagsåpent på aktivitetshuset Volt	250	250	250	250
4	Mediebudsjett Lørenskog bibliotek	335	335	335	335
5	Egenproduksjoner Lørenskog hus	200	200	200	200
6	Møteplassfunksjonen Lørenskog bygdemuseum/Skårer gård100	100	100	100	
7	Søndagsåpent bibliotek		600	600	600
	Sum	1 535	2 135	2 135	2 135

Kommentarer til tiltakene

1. Lørenskog hus har til forskjell fra andre kulturhus ikke ansatt eget personell som arbeider med markedsføring og salg. Dette er en stor svakhet ved virksomheten, og viktig å få på plass for at kulturhuset skal nå ut til publikum på en best mulig måte. Det forventes økte inntekter som følge av å etablere en slik stilling. Halvparten av kostnadene til markedsfører foreslås dekket innenfor gjeldene ramme. Den resterende halvpart foreslås dekket over tiltaksgruppen «nye driftstiltak innenfor en ramme på 2 %».
2. Det er stort etterslep på vedlikehold og utstyr ved idretts- og friluftsanleggene i kommunen. Avdelingen har i dag et budsjett på ca 400 000 kr til slike formål, noe som er mindre enn det årlige behovet bare for reparasjoner på anleggene. Behovene gjelder i hovedsak
Alt inventar og utstyr i idrettshallene
Fotballmål, ballnett, søppeldunker etc
Sand, grus, brygger, broer, klopper etc
3. Kultur har lenge hatt en ambisjon om å etablere uformelle møtesteder for ungdom i helgene. I tillegg til åpen hall-tilbudet *Fridays* som holder åpent på fredagskveldene i Kjennhallen, er det med etableringen av Lørenskog hus nå også mulig å holde kafeen på aktivitetshuset Volt åpen på lørdager og søndager. Tiltaket vil også bygge opp under økonomiplanens fokus om å utvikle Lørenskog hus og Lørenskog sentrum.
4. Det er viktig at bibliotekets mediebudsjett har gode og forutsigbare rammer. Samlingen er nå mangelfull og foreldet på en rekke områder. Mediebudsjettet ble styrket i 2011, men ligger fortsatt ca 17 % under landsgjennomsnittet. Det er viktig å fylle biblioteket med et aktuelt og variert innhold av god kvalitet, samt å gi biblioteket mulighet til å delta i utviklingen av digitale tjenester og blant annet kunne kjøpe rettigheter til elektronisk formidling av musikk, film og litteratur. Det foreslås å øke mediebudsjettet (inkl. kulturformidling) til 35 kr per innbygger.
5. Lørenskog hus fikk i 2011 ekstraordinære midler til forsterket kulturproduksjon i åpningsåret. Midlene ble trukket ut igjen av budsjettet fra 2012. Midlene ble i hovedsak brukt til mangfoldsprosjektet *Fargerik* som ble arrangert sammen med Lørenskog kultur- og musikksskole, Hammer og Åsen skole. Det er ønskelig å videreføre *Fargerik* som et fast årlig prosjekt for nye barne- og ungdomsgrupper fra 2013.
6. Skårer gård spiller en viktig rolle som møteplass i Lørenskog. Lokalene leies ut både til foreninger og private formål, og det holdes en ikke ubetydelig mengde arrangement på gården i løpet av året. Det foreslås å styrke bygdemuseets mulighet til å ivareta denne oppgaven, blant annet med midler til å gjennomføre ulike former for åpne og inkluderende arrangement for kommunens innbyggere.
7. Det nye biblioteket i Lørenskog hus skal holde høy kvalitet. For å sikre dette må bemanningen styrkes. Publikum skal betjenes i tre etasjer, og innbyggerne skal i åpningstiden bli møtt av et kompetent personale. Plasseringen i Lørenskog hus gjør at mange, ikke minst skoleelever, vil etterspørre bedre åpningstider. Et åpent og levende bibliotek er en sentral suksessfaktor for Lørenskog hus. Biblioteket ble i økonomiplanen for 2012 - 2015 tilført ressurser til å utvide åpningstiden med fire timer per uke. Det foreslås nå å utvide åpningstidene ytterligere med åpent også på søndager. Søndagsåpent er populært i kommunene som har forsøkt dette. Sandefjord bibliotek rapporterer om at tilbudet er svært populært blant barnefamilier/foreldre med barn. For å kunne utvide med søndagsåpent kreves en ny stilling for å få den samlede ukearbeidsplanen til å gå opp med tilfredsstillende bemanning og kvalitet. Vanlig åpningstid på søndager er 12 – 16.

Rådmannens anbefalinger

Rådmannen gir sin tilslutning til tiltakene 1 og 2.

Rådmannens forslag til nettorammer 2013 – 2016

Tall i 1.000 kr	Regnsk	Budsj	Rådmannens forslag			
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Regnskap 2011	47 877					
Vedtatt budsjett 2012		44 749				
Lønns-/prisstign. 2011-12	958					
Lønns-/prisstign. 2012-13	977	895				
Regnskap/budsjett (2013-kr)	49 811	45 644	45 644	45 644	45 644	45 644
<u>Endrede budsjettforutsetninger:</u>						
Tilsk. Andre livsynssamfunn			250	250	250	250
Serviceavtaler bibliotek			90	140	140	140
Skateboardanlegg Kjenn			20	20	20	20
Turnhall - veldig usikker - ut				510	510	510
Krematorieovn Stahlsberghagen			400	400	400	400
Husleie Losby besøksgård					84	84
<u>Tekniske justeringer:</u>						
Korr. kalk. avskrivninger						
Til KS - resepsjon Lørenskog hus			240	240	240	240
Til SA - sentralt arkiv			-146	-146	-146	-146
<u>Forskrift- og oppgaveendringer:</u>						
- ingen						
Konsekvensjustert budsjett			46 498	47 058	47 142	47 142
<u>Driftskonsekvenser av nye invest.:</u>						
Toalettanlegg Mønevann					60	60
<u>Endringer vedtatt av k.st./f.s.k.:</u>						
- ingen						
<u>Nye tiltak m.m.:</u>						
Markedsfører Lørenskog hus			350			
Vedlikehold utstyr idrettsanlegg			300	300	300	300
Søndagsåpent bibliotek					600	600
Sum nettoramme			47 148	47 358	48 102	48 102

Kommentarer til de enkelte ansvarsområder

Kommunalsjefens kontor

Ansvarsområdet omfatter kommunalsjefens kontor og stab med oppgaver innen planlegging, utvikling, kvalitetssikring, personalforvaltning, post/arkiv/resepsjon, økonomi- og budsjettarbeid, samt fellestiltak for sektoren med hensyn til ansettelser, informasjon/markedsføring, representasjon, deltakelse på konferanser og kurs/opplæring. Ansvarsområdet omfatter også kulturvern, museum, kunstprosjekt i kommunale bygg og anlegg, navnsettingsoppgaver, Den kulturelle skolesekken, kulturpris og kulturstipend.

Ansvarsområde har til disposisjon 4,8 årsverk i 2012.

Hovedmål

- Sektoren skal være rasjonelt organisert og ha nødvendig faglig kompetanse.
- Sektorens arbeid skal være av høy kvalitet med vekt på best mulig service.
- Skape hensiktsmessige og tidsriktige informasjonskanaler som bringer aktuell og oppdatert informasjon om kulturelle aktiviteter og tjenester.
- Tilrettelegge for forskning og samle inn, bevare og formidle materielle og immaterielle minner fra fortiden. Bidra og inspirere til en aktiv formidling av kunst og kultur på et høyt nivå.

Det er utarbeidet en *Kommunedelplan for bevaring og forvaltning av kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap i Lørenskog* og en *Museumsplan for Lørenskog kommune*.

Utfordringer

Utfordringene som gjelder for Kultur samlet sett, vil i stor grad prege arbeidet og være ansvarsområdets hovedansvarliggende. Sektorens oppgaver på personalområdet hvor seniorpolitikk, inkluderende arbeidsliv og videreutvikling av sektorens organisasjon vil være sentrale utfordringer. Videre vil arbeidet med Lørenskog hus og Lørenskog sentrum stå sentralt.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	2 781	4 015	3 956	3 956	3 956	3 956
Andre utgifter	791	2 111	2 147	2 147	2 147	2 147
Sum driftsutgifter	3 572	6 126	6 103	6 103	6 103	6 103
Brukerbetaling	-7	0	0	0	0	0
Andre inntekter	-53	-577	-589	-589	-589	-589
Sum driftsinntekter	-60	-577	-589	-589	-589	-589
Netto drift	3 512	5 549	5 514	5 514	5 514	5 514

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Bibliotek

Ansvarsområdet omfatter kommunens samlede folkebibliotekjeneste: Lørenskog bibliotek, samt oppsøkende virksomhet. Virksomheten innebærer å kjøpe inn, registrere, låne ut og formidle bøker og andre media, samt informasjons- og kulturrelaterte tjenester.

Ansvarsområdet har til disposisjon 12,2 årsverk i 2012.

Hovedmål

- Biblioteket skal være kommunens effektive kunnskapsbank der brukernes behov for formidling og tilrettelegging av informasjon skal stå i sentrum.
- Virksomheten skal ha høy kvalitet og gi et tilbud til alle ved å omfatte allmenn folkeopplysning, utdanningsrettede tjenester og kultur.

Det er utarbeidet en Bibliotekplan for Lørenskog.

Utfordringer

Lørenskog bibliotek flyttet i 2011 til nye lokaler i Lørenskog hus. Biblioteket er blitt et fremtidsbibliotek. Det er blitt mer brukervennlig, utstyrt med utlånsautomater, innleveringsanlegg og sikkerhetsportaler. Gjennom ny type reoler har det endret sin logistikk for publikums bruk av samlingene. Dette har gitt personalet nye utfordringer med hensyn til opplæring og tilrettelegging for publikums bruk av tilbudene. Det er en stor utfordring å få betjent biblioteket i alle tre etasjer med nåværende bemanning.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	5 701	6 256	6 381	6 381	6 981	6 981
Andre utgifter	2 220	1 551	1 672	1 722	1 722	1 722
Sum driftsutgifter	7 921	7 807	8 053	8 103	8 703	8 703
Brukerbetaling	-189	-251	-256	-256	-256	-256
Andre inntekter	-814	-35	-36	-36	-36	-36
Sum driftsinntekter	-1 003	-286	-292	-292	-292	-292
Netto drift	6 918	7 521	7 761	7 811	8 411	8 411

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Kulturhus

Lørenskog hus omfatter kulturhusdriften i Lørenskog hus. I tillegg kommer ansvaret for Kjenn samfunnshus og Rådhusparken. Virksomheten innebærer publikumsarrangementer, samt å tilby lokaler for utleie.

Ansvarsområdet har til disposisjon 8 årsverk i 2012.

Hovedmål

- Formidle kulturtilbud av høy kvalitet til Lørenskogs innbyggere, og andre interesserte.
- Etablere og drive en profesjonell bookingtjeneste, der lokaler tilbys for utleie.

Det er utarbeidet en etablerings- og driftsplan for Lørenskog hus.

Utfordringer

Lørenskog hus åpnet i april 2011. Det nye kulturhuset har tre kultursaler tilgjengelig for programmering og utleie, og syv møterom for utleie. Eksternt er kulturhuset ansvarlig for programmering og utleie av Rådhusparken, og utleie av samfunnshuset. I tillegg leies kultursaler i musikk- og kulturskolen og aktivitetshuset Volt ut av kulturhuset og kinosalene brukes til konferansevirksomhet på dagtid.

Lørenskog hus har ambisjon om å bli den viktigste møteplassen for Lørenskogs innbyggere. Det er derfor av betydning at ansvarsområdet kulturhus baserer sin virksomhet på inkludering.

Kulturhusets visjon er: *DET ER ROM FOR ALLE I LØRENSKOG HUS*

Hovedutfordringene for det nye kulturhuset er:

- Å skape et velfungerende kulturhus i overensstemmelse med vedtatte planer.
- Å skape begeistring for huset.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	3 893	4 514	5 194	4 844	4 844	4 844
Andre utgifter	4 675	3 196	3 260	3 260	3 260	3 260
Sum driftsutgifter	8 568	7 710	8 454	8 104	8 104	8 104
Brukerbetaling	-2 632	-2 680	-2 734	-2 734	-2 734	-2 734
Andre inntekter	-478	-405	-413	-413	-413	-413
Sum driftsinntekter	-3 110	-3 085	-3 147	-3 147	-3 147	-3 147
Netto drift	5 458	4 625	5 307	4 957	4 957	4 957

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser

Situasjonen i 2013-2016:

I tillegg til lønns- og prisstigning på 2 % er følgende tiltak lagt inn i økonomiplanen:

Tiltak	2013	2014	2015	2016
Markedsfører Lørenskog hus	350			

Kultur og fritid

Ansvarsområdet omfatter frivilligsentral, fritidsklubb og prosjekter, aktivitetshus, besøksgård, kultur 60+ (Den kulturelle spaserstokken), utleie av lokaler, forvaltning av gratisprinsippet og diverse tilskuddsordninger, ferieklubb, ungdommens kulturmønstring, fritidstilbud for funksjonshemmede og velferdstiltak for eldre.

Ansvarsområdet har til disposisjon 10,33 årsverk i 2012.

Hovedmål

- Tilrettelegge, utvikle og drive rusfrie fritids- og kulturtilbud og aktivitetssentre for barn og ungdom
- Barn og ungdom skal selv delta og få ansvar i planlegging og gjennomføring av aktivitetene de er med i.
- Tilrettelegge slik at funksjonshemmede kan delta i kulturelle aktiviteter og opplevelsestilbud.
- I samarbeid med private aktører å drive et besøksgård- og opplevelsestilbud med utgangspunkt i gårdsbygningene på Losby.
- Bidra og inspirere til en aktiv formidling av kultur på et høyt nivå.

Lørenskog kommune har inngått avtale med Nitor A/S om drift av Losby besøksgård.

Utfordringer

Lørenskog kommune har prioritert mange og gode åpne fritidstilbud til barn og unge i kommunen, ikke minst arbeidet for at tilbudene skulle representere en bredde og i stor grad dekke geografiske nærområder i kommunen.

Med bakgrunn undersøkelsen i Ung i Lørenskog 2009, ble sak om kulturtjenestens fritidstilbud til barn og ungdom - strategiske veivalg 2011-2018, behandlet av kultur- og idrettsutvalget høsten 2010. Utvalget sluttet seg til de strategiske valgene skissert i planen, som omfattet at kulturtjenesten skulle konsentrere seg om utvikling og styrking av kultur- og fritidstilbud til ungdomsdelen av befolkningen.

Aktivitetshuset Volt og frivilligsentralen flyttet inn i Lørenskog hus i 2011. Aktivitetshuset har fått en mer sentral geografisk plassering, slik at huset bedre kan ivareta sin tiltenkte rolle som et møtested for ungdom fra hele kommunen.

Kommunen har et aktivt kultur- og organisasjonsliv og det er en stor utfordring å imøtekomme forventninger om tilrettelegging og støtte. Frivilligheten har stått sterkt, men en ser tendenser til at stadig flere lag og foreninger, med unntak av de fleste idrettsorganisasjoner, sliter med rekruttering av yngre medlemmer.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	5 970	5 322	5 428	5 428	5 428	5 428
Andre utgifter	1 474	3 937	4 016	4 016	4 100	4 100
Sum driftsutgifter	7 444	9 259	9 444	9 444	9 528	9 528
Brukerbetaling	-552	-844	-861	-861	-861	-861
Andre inntekter	-1 063	-589	-601	-601	-601	-601
Sum driftsinntekter	-1 615	-1 433	-1 462	-1 462	-1 462	-1 462
Netto drift	5 829	7 826	7 983	7 983	8 067	8 067

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Allmenn kultur

Området utgår.

Idrett/friluftsliv

Ansvarsområdet omfatter Kjenn folkebad, Sørlihavna ungdoms- og motorsenter, anlegg og områder for idrett og friluftsliv og andre idretts- og friluftsmål: herunder Rolvsrud friidrettsanlegg, 12 løkker og nærmiljøanlegg, fire idrettshaller (Lørenskoghallen, Skårerhallen, Fjellhamarhallen og Kjennhallen), alle turveier, bade- og rasteplasser og skiløypenettet i den ytre delen av kommunen (marka).

Ansvarsområdet har til disposisjon 13,6 årsverk i 2012.

Hovedmål

- Stimulere flest mulig til fysisk aktivitet og legge forholdene til rette for allsidig idrettslig aktivitet og helse- og trivselsfremmende friluftsliv i nær kontakt med naturen.
- Tilrettelegge forholdene slik at funksjonshemmede kan delta i idretts- og friluftaktiviteter.

Det er utarbeidet en Kommunedelplan for idrett og friluftsliv 2010–2013 og Folkehelseplan.

Lørenskog kommune har inngått en rekke avtaler om drift av anlegg og om tilsyn med anlegg.

Kommunen er også engasjert i Nedre Romerike friidrettsstadion gjennom en driftsavtale med Rælingen og Skedsmo kommune.

Utfordringer og rammebetingelser

De største utfordringene innen idrett og friluftsliv blir å lage gode, attraktive anlegg for ungdom og utvikle mosjonsanlegg knyttet til de ulike boligområdene i kommunen.

Utfordringen for kommunen blir å gjøre det mest mulig attraktivt å bruke kroppen som fremkomstmiddel både i jobb og på fritiden. Dette kan man gjøre ved å tilrettelegge innbydende og sikre turstier, turveier og mosjonsanlegg.

Lørenskog kommune har fra og med 2012 opprettet en frisklivssentral. Sentralen er et samarbeid mellom Helse og omsorg og Kultur. Målsettingen for frisklivssentralen er å skape økt fysisk aktivitet og psykisk velvære blant innbyggerne gjennom bedret helsetilstand og redusert sykefravær.

Rehabilitering, vedlikehold og videreutvikling av eksisterende anlegg og maskiner er viktig. Flere av anleggene Kultur har ansvaret for er etter hvert i ganske dårlig forfatning, eller i en slik stand at de ikke lenger tilfredsstill brukernes behov.

Sørlihavna ungdoms- og motorsenter skal fortsette sin satsing med å tilby spenningsaktiviteter for ungdom. Samtidig åpner byggingen av nytt servicebygg i 2012 opp for at også annen virksomhet - for eksempel friluftsliv og folkehelseaktiviteter, kan lokaliseres til Sørlihavna og være en del av senterets tilbud både til ungdom og andre grupper av befolkningen.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	5 616	6 975	7 115	7 115	7 115	7 115
Andre utgifter	3 670	4 561	4 972	5 482	5 542	5 542
Sum driftsutgifter	9 286	11 536	12 087	12 597	12 657	12 657
Brukerbetaling	-2 007	-2 200	-2 244	-2 244	-2 244	-2 244
Andre inntekter	-139	-35	-36	-36	-36	-36
Sum driftsinntekter	-2 146	-2 235	-2 280	-2 280	-2 280	-2 280
Netto drift	7 140	9 301	9 807	9 487	9 487	9 487

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser

Situasjonen i 2013-2016:

I tillegg til lønns- og prisstigning på 2 % er følgende tiltak lagt inn i økonomiplanen:

Tiltak	2013	2014	2015	2016
Vedlikehod av utstyr og idrettsanlegg	300	300	300	300

Livssyn

Ansvarsområdet omfatter kommunens engasjement i forbindelse med tros- og livssynssamfunn: Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn, kirkegård og krematorium.

Lørenskog kirkelige fellestråd er det lokale forvaltningsorganet for Den norske kirke i Lørenskog kommune i henhold til kirkeloven og gravferdsloven. I tillegg er forholdet mellom fellestrådet og kommunen regulert i en egen avtale. I den kirkelige lovgivning er kommunens ansvar behandlet eksplisitt i kirkeloven (§15) og Gravferdsloven (§ 3). Kirkeloven stadfester prinsippet om at kommunen har det økonomiske ansvaret for den lokale kirke.

Kultur har også ansvaret for den kommunale støtten til andre tros- og livssynssamfunn og krematorium.

I medhold av lov om trdomssamfunn og ymist anna og lov om tilskott til livssynssamfunn, utbetaler kommunen hvert år tilskudd til tros- og livssynsamfunn som har medlemmer bosatt i Lørenskog.

Utfordringer

De norske kirkes største utfordringer er knyttet til bemanning og personalkostnader. Kirken viser særlig til behovet for å styrke bemanningen innenfor diakoni og kirkemusikk. En annen krevende utfordring for kirken er drift og vedlikehold av kirkens bygningsmasse, spesielt ansvaret for Lørenskog kirke som er et av kommunens aller viktigste kulturminner.

Tilskuddet til andre tros- og livssynssamfunn reguleres i takt med de tilskudd som ytes direkte til Den norske kirke slik at det gis samme kronetilskudd per medlem i statskirken og i andre tros- og livssynssamfunn.

I 2008 inngikk Lørenskog kommune en avtale om eierskap og drift av Stalsberghagen krematorium. Avtalen innebærer at investeringskostnader knyttet til ny kremasjonsovn påløper i 15 år. Lørenskog kommune er forpliktet til å betale årlig 397 000 kr i renter og avdrag. Videre skal kommunen betale 3 595 kr per kremasjon. Beløpet er basert på selvkostprinsippet og avregnes årlig. Kremasjon og gravferd er gratis for kommunens egne innbyggere.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	0	0	0	0	0	0
Andre utgifter	12 603	11 638	12 521	12 521	12 521	12 521
Sum driftsutgifter	12 603	11 638	12 521	12 521	12 521	12 521
Brukerbetaling	0	0	0	0	0	0
Andre inntekter	0	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Netto drift	12 603	11 638	12 521	12 521	12 521	12 521

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Kino

Ansvarsområdet omfatter Lørenskog kommunes kinodrift.

Hovedmål

- Formidle kvalitetsfilm innenfor de fleste genre til et bredest mulig publikum og presentere filmene under visningsforhold av høy kinoteknisk og komfortmessig standard.

Det er inngått en rekke forretningsmessige avtaler (filmleie, reklame, billettsalg, kiosksalg med mer) som både på kort og lang sikt danner rammen rundt kinoens virksomhet.

Lørenskog kino disponerer fire rendyrkede kinosaler i Lørenskog hus. Det vil i perioder også bli vist film i Storstua. Alle salene har digitalt utstyr og det er mulighet for å vise film i 3D i tre saler.

Utfordringer og rammebetingelser

Lørenskog kino har med det nye kinosenteret gode muligheter til å gjenvinne den posisjonen kinoen hadde på begynnelsen av 2000-tallet, med høye besøkstall fra et interessert kinopublikum.

Konkurransen om publikum vil imidlertid fortsatt bli hard, både fra andre kinobedrifter, andre måter å oppleve film på og andre kultur- og fritidstilbud.

Ansvarsområdet har til disposisjon 5 årsverk i 2012.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	3 165	3 250	3 315	3 315	3 315	3 315
Andre utgifter	3 432	6 713	6 847	6 847	6 847	6 847
Sum driftsutgifter	6 597	9 963	10 162	10 162	10 162	10 162
Brukerbetaling	-6 408	-11 674	-11 907	-11 907	-11 907	-11 907
Andre inntekter	-11	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	-6 419	-11 674	-11 907	-11 907	-11 907	-11 907
Netto drift	178	-1 711	-1 745	-1 745	-1 745	-1 745

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Tolketjenesten

Ansvarsområdet omfatter leveranse av tolketjenester til Rælingen, Skedsmo og Lørenskog kommuner samt salg til private og andre statlige organisasjoner i området.

Hovedmål

- Formidle kvalitetssikrede tolke- og oversettertjenester til samarbeidende kommuner. Rekruttere, teste og lære opp tolkekandidater samt arbeide for å effektivisere tjenesten.

Utfordringer og rammebetingelser

Etterspørselen etter tolker er stor på landsbasis og innenfor enkelte språk kan det være vanskelig å rekruttere kvalifiserte tolkekandidater. Hvert år rekrutterer tolketjenesten om lag 20 nye tolker og tolkekandidater i aktuelle språk. Mange trenger grunnopplæring i tolketeknikk og etikk, samt fagterminologi på begge språk.

Å sikre en forsvarlig tolket kommunikasjon er en felles utfordring for tolketjenesten og de kommunale brukerne. Det er derfor viktig at bestillere av tolketjenester blir oppmerksomme på nødvendigheten av å vise fleksibilitet og samarbeide når det gjelder tidspunkt for oppdrag. Kunnskapen om å kommunisere gjennom tolk er ikke like god i alle deler av kommunene og det er viktig at denne kunnskapen økes idet en tolket samtale krever kunnskaper og ferdigheter både av tolk og for eksempel saksbehandler, lege eller barnehageansatt.

Ansvarsområdet har til disposisjon 5,5 årsverk i 2012.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	6 167	6 531	6 662	6 662	6 662	6 662
Andre utgifter	1 534	1 188	1 212	1 212	1 212	1 212
Sum driftsutgifter	7 701	7 719	7 873	7 873	7 873	7 873
Brukerbetaling	-1 098	-867	-884	-884	-884	-884
Andre inntekter	-6 380	-6 852	-6 989	-6 989	-6 989	-6 989
Sum driftsinntekter	-7 478	-7 719	-7 873	-7 873	-7 873	-7 873
Netto drift	223	0	0	0	0	0

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

4.2.4 Teknisk (TEK)

Leder

Kommunalsjef Gunnar F. Aasgaard

Sektorens ansvarsområder

Byggesak, regulering og geodata

- Behandling av byggesøknader
- Deling av eiendommer og seksjonering av bygg
- Utarbeidelse av reguleringsplaner
- Utarbeidelse av geografisk dokumentasjon innen en rekke temaer og arbeidsområder
- Vedlikehold av byggesaksregister, GAB-register og matrikkel
- Forvaltning av plan og bygningsloven

Kommunalteknikk

- Drift og vedlikehold av kommunale veier, gang- og sykkelveier
- Drift og vedlikehold av vann- og avløpsanlegg
- Forvaltning av vann og vassdrag
- Oppfølging av de interkommunale selskapene IKS-NRV, IKS-NRA, ROAF og NRBR
- Etablering og oppfølging av parkeringsrestriksjoner i kommunen
- Vedlikehold av rørleggerarkiv

Drift og vedlikehold, park og renhold

- Drift og vedlikehold av kommunale bygg
- Drift av utomhusanlegg, parker og grøntanlegg
- Renhold i kommunens eiendommer
- Kantinedrift i rådhuset
- Forvaltning av kommunens eiendomsmasse

Prosjekt

- Planlegging og bygging av barnehager, skoler og andre kommunale bygg
- Planlegging og bygging av veier, gang-/sykkelveier og turstier
- Planlegging og bygging av vann- og avløpsanlegg

Sektorens overordnede mål

- Utøve myndighet innenfor sektorens fagområder i henhold til lover, forskrifter og vedtekter
- Bidra til positiv utvikling av kommunen ved løsningsorientert behandling av regulerings- og byggesaker samtidig som det i den fysiske utviklingen av kommunen vektlegges estetiske og funksjonelle verdier og at universell utforming av offentlige rom prioriteres
- Forvalte bygningsmassen slik at den fungerer optimalt for sin virksomhet over tid og med optimal ressursbruk og minimering av miljøkonsekvenser
- Organisere, planlegge og gjennomføre bygge- og anleggsprosjekter innenfor vedtatte rammer for økonomi, tid og kvalitet
- Sørge for kontinuerlig levering av vann av god kvalitet og med tilfredsstillende trykk til alle abonnenter samt forhindre utlekking av kloakk og forbedre miljøet i bekker og vassdrag
- Sørge for sikker og god fremkomst for alle trafikantgrupper slik at ulykker ikke skjer

Utfordringer

- Videreutvikle informasjons- og kommunikasjonstilbudet for brukerne som bidrag til en døgnåpen forvaltning og bedre brukergrensesnittet mot publikum.
- Produktivitet og effektivitet i plan-, bygge- og delesaksbehandlingen som omfatter lovpålagte tidsfrister for saksbehandlingen, nedbygging av restanser, få frigjort tid for arbeid med kvalitetssikring av maler og rutiner samt beholde og rekruttere personell
- Heve kompetansen innen FDVU (forvaltning, drift/renhold, vedlikehold, utvikling) slik at bygningsmassen med tilhørende virksomhet ivaretas og utvikles i tråd med rammebetingelsene
- Dokumentere kapasitet og tilstand på det kommunale vann- og avløpsnett for å kunne planlegge å gjennomføre tiltak for å møte forventet befolkningsvekst i Lørenskog samt forventede klimautfordringer fremover, herunder helhetlig overvannshåndtering gjennom aktiv dialog mellom regulering, byggesak og kommunalteknikk

Etablere effektive og trafikksikre samferdselsløsninger på kort og lang sikt, med fokus på utfordringer knyttet til kommunens sentrumsutbygging og mange smale veier i boligområder

Nøkkeltall for sektoren

	2009	2010	2011
Fast ansatte	216	207	202
Årsverk	198,8	191,3	185,5
Årsverk besatt med vikar	0,7	4,8	7,8
Sykefravær i %	7,7	6,7	6,4
Totalt forvaltet areal i m ²	192.077	195.843	187.993
Innleid areal i m ² *	6.256	9.965	13.738
Egne arealer i m ²	160.576	160.925	174.255
Årlige FDV kostnader i mill. kr	116	137	132
Gjennomsnittlig FDV per m ²	682	790	736
Forsikringsverdi for bygningsmassen i mrd. kr	3,1	3,2	3,6
Ferdigstilte boenheter	135	140	73
Eiendomsgebyr vann (kr per år) **	1.372	1.372	1.785
Eiendomsgebyr avløp (kr per år)	1.923	1.923	1.510
Eiendomsgebyr renovasjon (kr per år)	2.111	2.111	2.111
Eiendomsgebyr feiing (kr per år)	430	538	549
Forbruk av vann i 1000 m ³	3.852	3.993	3.800
Asfalterte veier (m)	2.337	2.180	972
Asfalterte fortau (m)	373	1.140	670
Rehabiliterte vannledninger (m)	765	300	452
Rehabiliterte avløpsledninger (m)	591	400	738
Antall utbedret vannledningsbrudd	30	31	22
Antall prøver tatt av drikkevann	255	255	255

*Økning av innleid areal skyldes pensjonskassa sin overtakelse av Finstad bo og brannstasjonen.

**Gebyr oppgitt til en standard bolig på 120 m².

Nøkkeltall for sektoren og de enkelte ansvarsområdene

Tall i løpende priser		Regnskap 2011	Budsjett 2012	Forslag 2013
Teknisk totalt	Utgift	465 518 592	476 117 000	486 245 000
	Inntekt	-214 447 824	-200 431 000	-204 437 000
	Netto	251 070 768	275 686 000	281 808 000
<i>Byggesak</i>	Utgift	9 063 354	10 210 000	10 414 000
	Inntekt	-12 133 524	-9 757 000	-9 952 000
	Netto	-3 070 170	453 000	462 000
<i>Kart- og geodata</i>	Utgift	6 925 462	6 581 000	6 713 000
	Inntekt	-4 541 648	-5 533 000	-5 643 000
	Netto	2 383 814	1 048 000	1 070 000
<i>Regulering</i>	Utgift	5 303 478	5 516 000	5 138 000
	Inntekt	-5 268 297	-4 468 000	-4 557 000
	Netto	35 181	1 048 000	581 000
<i>Administrasjonen</i>	Utgift	99 010 519	91 878 000	94 229 000
	Inntekt	-20 098 796	-13 460 000	-13 729 000
	Netto	78 911 723	78 418 000	80 500 000
<i>Drift- og vedlikehold - bygg</i>	Utgift	92 914 504	103 958 000	104 865 000
	Inntekt	-9 679 274	-9 224 000	-9 408 000
	Netto	83 235 230	94 734 000	95 457 000
<i>Renhold</i>	Utgift	44 858 733	49 190 000	51 978 000
	Inntekt	-6 459 253	-6 037 000	-6 157 000
	Netto	38 399 480	43 153 000	45 821 000
<i>Park</i>	Utgift	10 707 473	11 842 000	12 249 000
	Inntekt	-1 169 921	-1 351 000	-1 378 000
	Netto	9 537 552	10 491 000	10 871 000
<i>Prosjekt</i>	Utgift	2 528 887	5 354 000	5 461 000
	Inntekt	-1 907 422	-4 644 000	-4 737 000
	Netto	621 465	710 000	724 000
<i>Kommunalteknikk</i>	Utgift	194 206 182	191 588 000	195 198 000
	Inntekt	-153 189 689	-145 957 000	-148 876 000
	Netto	41 016 493	45 631 000	46 322 000

Dagens situasjon

Per 30. april 2012 har sektoren et mindreforbruk på 7,6 mill. kr. Korrigert for selvkostområdene (VAR-områdene + feiing) er mindreforbruket 6,5 mill. kr.

Byggesak har et mindreforbruk på ca. 3 mill. kr som skyldes økt brukerbetaling. Utviklingen her viser at tiltakene med økt bemanning og innleid konsulenthjelp som ble iverksatt høsten 2011, har gitt resultater. Restanser på behandling av byggesak er redusert og byggesaksgebyrene blir nå fortløpende utfakturert.

Regulering har også et stort regnskapsført mindreforbruk på 1,3 mill. kr som skyldes at flere reguleringssaker blir behandlet og flere gebyrer blir utfakturert. Ved utgangen av mars er det utført, bestilt eller innhentet tilbud på ca. 60 % av planlagte vedlikeholdstiltak for hele sektoren. Også utviklingen innen kommunalteknikk viser positive avvik ved utgangen av mars, og forventes å gå i tilnærmet balanse ved årets slutt. Det anslås at sektoren vil være i balanse ved årets slutt.

Funksjoner i sektoren

Funksjon	Funksjonsnavn	Beløp	Andel
222	SKOLE- OG FRITIDSLOKALER	86 801	31,5
261	BOTILBUD I INSTITUSJON	34 039	12,3
350	RENSSETJENESTE RA-2	23 400	8,5
381	FORVALTNINGSUTG KOMMUNALE IDRETTSBYGG OG IDRETTSANLEGG	22 001	8,0
340	PRODUKSJON AV VANN	21 500	7,8
221	BARNEHAGELOKALER	20 382	7,4
339	BEREDSKAP MOT BRANN/ANDRE ULYKKER	18171	6,6
130	ADMINISTRASJONSLOKALER	16 352	5,9
386	DRIFT/VEDLIKEH KOMM KULTUR- OG IDRETT	14 861	5,4
357	GJENVINNING OG SLUTTBEH AV AVFALL	14 535	5,3
333	KOMMUNALE VEIER OG GATER	13 126	4,8
265	KOMMUNALT DISP BOLIGER	12 689	4,6
180	DIVERSE FELLESUTGIFTER	9 380	3,4
121	FORVALTNINGSUTGIFTER EIENDOMSFORVALTNING	7 250	2,6
334	KOMM VEIER, MILJØ- OG TRAFIKKSIKK.TILTAK	6 423	2,3
120	ADMINISTRASJON	6 272	2,3
870	RENTER/UTBYTTE OG LÅN	5 708	2,1
335	REKREASJON I TETTSTED	5 266	1,9
242	SOSIAL RÅDGIVNING OG VEILEDNING	3 728	1,4
233	FOREBYGGENDE ARBEID HELSE OG SOSIAL	2 577	0,9
232	FOREBYGGING - SKOLE-OG HELSESTASJ.TJEN	1 251	0,5
301	PLANSAKSBEHANDLING	1 048	0,4
303	KART OG OPPMÅLING	1 048	0,4
315	BOLIGBYGG OG FYSISKE BOMILJØTILTAK	500	0,2
375	MUSEER	440	0,2
880	INTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	330	0,1
100	POLITISK STYRING	313	0,1
302	BYGGE-, DELINGS- OG SEKSJONERINGSSAKER	294	0,1
231	AKIVITETSTILBUD BARN OG UNGE	250	0,1
373	KINO	20	0,0
354	TØMMING AV SLAMAVSKILLERE	-26	-0,0
338	PIPEFEIING	-50	-0,0
320	KOMMUNAL NÆRINGSVIRKSOMHET	-2 672	-1,0
355	INNSAMLING AVFALL	-16 975	-6,2
345	DISTRIBUSJON AV VANN – EGET LEDNINGSNETT	-26 424	-9,6
353	AVLØPSNETT/INNSAML AVLØPSV - EGET LEDN.N	-28 122	-10,2
	T O T A L T	275 686	100

Sektorens forslag til driftstiltak utenfor dagens nettoramme

Prioritet	Tall i 1000 kr	2013	2014	2015	2016
1	Nybygg/påbygg barnehager - økte arealer	3 000	3 000	3 000	3 000
2	Blåkollen - økte arealer	650	650	650	650
3	Vedlikehold	12 900	12 900	12 900	112 900
4	Avhendingskostnader fraflyttede arealer	600			
5	Skille mellom drift og investeringer	-100			
6	Lovpålagte oppgaver	2 000	2 000	2 000	2 000
7	Lørenskog hus - nødvendige tilleggsbevilgninger	3 600	3 600	3 600	3 600
8	Redusert husleie Blåkollen (VAR-området)	1 083	1 083	1 083	1 083
9	Økte fellesutgifter NAV bygget	600	600	600	600
10	Hammer skole - økte arealer	350	350	350	350
11	Ødegården skole - ny skole		5 000	10 000	10 000
12	Turnhall	700	700	700	700
13	Ny barnehage Rasta	700	1 400	1 400	1 400
14	3d web basert bymodell for Lørenskog	50	50	50	50
15	Egeninterte område- og detaljregulering	600	600	600	600
16	Oppgradering av park og grøntområder	200	200	200	200
17	Lekeplassutstyr	500	500	500	500
18	Brøyting av turveier/turstier	50	50	50	50
19	Rehabilitering overvannssystemene	500	500	500	500
20	Asfaltering	500	500	500	500
21	Fartshumper	50	50	50	50
22	Reasfaltering	1 200	1 200	1 200	1 200
23	Losbyeveien gang og sykkelsti				450
	Sum	29 743	34 933	39 933	40 383

1.

Fra tidligere er ikke FDV-utgifter for barnehager for 2.458 m² tilsvarende 3 mill. kr overført fra skole- og oppveksttjenesten, for de økte arealene.

2.

Administrasjonsbygget ble utvidet og økte driftskostnader tilsvarer FDV-kostnadene for disse nye arealene.

3.

Tidligere metoder for beregning av vedlikeholdsbehovet var beheftet med store feil og mangler. Metoden som nå benyttes, tar bedre hensyn til det intervall-bundne vedlikeholdet. Slik vedlikeholdsplanen nå er satt opp, vil de to første årene i planen for de eldre byggene, gjenspeile det vedlikeholdet som burde vært utført med bakgrunn i intervaller, levetid etc.; eller med andre ord - etterslepet.

I tillegg kommer kostnadene til ventilasjon i byggene som ikke har tilfredsstillende inneklima. Kostnadene legges inn som investeringer da det er snakk om oppgraderinger, kvalitetsforbedringer. De to første årene utgjør ca. 105 mill. kr. Legges det til 24 mill. kr for manglende inneklimaanlegg, blir etterslepet 129 mill. kr. Fordelt over ti år utgjør dette 12,9 mill. kr per år. Alternativt kan man vente til byggene må gjennomgå en større rehabilitering,

4.

I forbindelse med innflyttingen i Lørenskog hus vil det i en periode være behov for driftsmidler til fraflyttede arealer inntil disse blir solgt eller omdisponert. Revisjonens oppfatning er at dette er driftskostnader som ikke kan belastes investeringsbudsjettet. For 2013 er avhendingskostnadene beregnet til 1,6 million kroner. Dette gjelder arealene til Løkenåsveien 45, Benterud helsestasjon, arealene til botjenesten på Finstad og Dovre. I budsjett 2012 ligger det inne 1 million til dette formålet, og nødvendig tilleggsbevilgning er derfor 0,6 million kroner.

5.

Skille mellom drift og investering er drøftet med revisjonen. Kostnader til leie av moduler og merkostnader til drift av alternative lokaler skal omklassifiseres som en driftskostnad og skal ikke belastes investeringsregnskapet. For 2013 vil kostnader for leie av moduler for Hammer skole beløpe seg til 1,5 mill. kr. I budsjett 2012 ligger det inne 1,6 mill kr til formålet og budsjettet kan derfor reduseres med 0,1 mill kr.

6.

Kommunen er pålagt en rekke oppgaver som må løses. De oppgavene som er pålagt kommunen de seneste årene, er:

Internkontroll elektro: Innebærer løpende kontroll av kommunale bygg. Det skal utføres kontroll hvert 5. år. Kostnadene er beregnet til 350.000 kr per år i tillegg til utbedringer av feil og mangler til 400.000 kr. per. år.

Inneklimateknikk kommunale bygg: En betydelig del av bygningsmassen for skoler og barnehager har gjennom nybygg og rehabiliteringer fått tilfredsstillende inneklimateknikk. De som ikke har, antas å være på ca. 20 000 m². Kostnadene er beregnet til 24 mill. kr. Oppgradering og installering av nye ventilasjonsanlegg i eksisterende bygninger har så store bygningsmessige konsekvenser, at dette bør ses i sammenheng med andre større oppgraderinger/ombygginger.

Legionella: Kommunen har økt kompetanse om legionella gjennom kurs og risikovurderinger av 10 bygg med dusjanlegg. Lørenskog kommune har ingen kjøletårn i sitt eie.

Lekeplassutstyr: Det foretas egen kontroll av lekeplassutstyr i tillegg til kontroll av uavhengig konsulentfirma. Dette danner grunnlaget for utbedringer og reparasjoner som skal gjøres. Årlige kostnader beregnet til 600.000 kr.

Energimerking av bygninger og energivurdering av tekniske anlegg (energimerkeforskriften) gjelder i praksis alle Lørenskog kommunes bygninger over 500 m². Per dato er alle bygg med unntak av Lørenskog hus ferdigmerket. Energimerking av 26 bygg omfattet av forskriften er fullført i 2011. Merkingen vil som oftest medføre forslag til fysiske tiltak for å bedre energiattesten, som for eksempel utskifting av vinduer, etterisolering og utbedring av ventilasjonsaggregater og varmeanlegg.

7.

Det foreligger beregninger som tilsier at det er nødvendig med ca. 17 mill. kr til forvaltning, drift og FDV av Lørenskog hus. I dette beløpet er også medtatt forpliktelsene overfor Steen & Strøm/Metro Senter. Per i dag er det bevilget 12 mill. kr til drift av Lørenskog hus og 1,5 mill. kr til forpliktelsene.

8.

Bortfall av leieinntekter for Blåkollen. Som følge av at bygget delvis er blitt definert som VAR-område, vil leieinntektene reduseres med 1.083.000.

9.

Økte felleskostnader NAV-bygget. Bygget har nå godt over til ordinær drift, og gårdeier har nå alle serviceavtaler og driftskostnader med i fellesutgiftene til bygget. Dette medførte at avregningen for 2011 var 0,3 mill. kr høyere enn i 2010. På årsbasis vil fellesutgiftene øke med 0,6 mill. kr.

10.

Beløpet tilsvarer FDV-kostnadene tilsvarende de økte arealene.

11.

Beløpet tilsvarer FDV-kostnadene tilsvarende de økte arealene.

12.

Beløpet tilsvarer FDV-kostnadene tilsvarende de økte arealene.

13.

Beløpet tilsvarer FDV-kostnadene tilsvarende de økte arealene

14.

3d prosjektet som er beskrevet under investering, vil generer et årlig mer forbruk på om lag 50 000 kr.

15.

Egeninitierte reguleringsplaner, dvs. områderegulering og detaljregulering (områderegulering sør for Skårersletta og lovpålagt revisjon av reguleringsplaner i marka). Forslag til økte driftsmidler: kr. 600.000

16.

Grøntarealer er med på å gi mindre klimautslipp, bedre helse og trivsel og mindre kostnader til helsevesenet. Gode grøntanlegg er ett av de viktigste og mest kostnadseffektive tiltakene for å nå målet om bedre folkehelse. Det er viktig at det fra kommunens side utføres vedlikehold av de mer parkpregede områdene og friområdene etter hvert som innbyggertallet øker og områdene brukes mer intensivt og får større slitasje.

17.

Det har i mange år vært jobbet med å skifte ut slitt og ødelagt lekeplassutstyr i barnehager og skoler, men utskiftingen er en kontinuerlig prosess på grunn av hyppig bruk og stor slitasje.

18.

Kommunalteknikk får henvendelser om brøyting og vedlikehold av turveier og turstier i tettbebygde områder. Kommunsjefen foreslår at det bevilges 50.000 kr for å brøyte om vinteren og vedlikeholde om sommeren.

19.

En utfordring er å forberede for store nedbørsmengdene. Kommunsjefen foreslår å øke driftsmidlene med 500.000 kr hvert år i perioden for å kartlegge og rehabilitere overvannssystemene inklusive sandfang. Dette vil gi en reduksjon i driftskostnadene over tid.

20.

For å kunne opprettholde veistandarden bør asfaltbudsjettet økes med 0,5 mill. kr hvert år i perioden. I 2012 er det bevilget 2 mill.kr. I følge tilstandsvurderingen er det ideelle 2,5 mill. kr hvert år. Dette vil gi reduksjon i driftskostnadene over tid.

21.

Lørenskog kommune har i mange år lagt fartsreducerende tiltak på veiene som asfalterte humper. Mange av disse er ikke lagt etter dagens standard. Det foreslås 50.000 kr hvert år i perioden til nye og rehabilitering av gamle fartshumper.

22.

De siste tre årene har vintervedlikehold overskredet budsjettet. Resultatet er at det er reasfaltert færre veier. Reduksjonen i utgifter til reasfaltering var 0,6 mill. kr i 2009, 0,2 mill. kr i 2010 og 0,9 mill. kr i 2011. I 2011 ble det brukt 3.5 mill.kr til vintervedlikehold, mens det i 2012-budsjettet er satt av 3.4 mill.kr. Driftsmidlene bør økes med 0,4 mill. kr i perioden. Det forutsetter at samhandlingsmidlene videreføres.

23.

Losbyeveien gang- og sykkelsti er planlagt ferdigstilt i 2015. Kommunen vil overta driftsansvaret fra 2016. Reguleringen av traséen er ikke ferdig, men det antas at gang- og sykkelstien blir ca. 3,4 kilometer. Beregnede FDV-kostnader vil være på 450.000 kr.

Rådmannens forslag til nettorammer 2013 - 2016

Tall i 1.000 kr	Regnsk	Budsj	Rådmannens forslag			
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Regnskap 2011	248 909					
Vedtatt budsjett 2012		275 686				
Lønns-/prisstign. 2011-12	4 978					
Lønns-/prisstign. 2012-13	5 078	5 514				
Regnskap/budsjett (2013-kr)	258 965	281 200	281 200	281 200	281 200	281 200
<u>Endrede budsjettforutsetninger:</u>						
Avhendingskostnader			-220	-1 020	-1 020	-1 020
Skille drift/investeringer - Kjenn skole			-1 632	-1 632	-1 632	-1 632
Skille drift/investeringer - Hammer skole			1 020			
Blåkollen (VAR) - bortfall husleie			1 083	1 083	1 083	1 083
Økte fellesutgifter NAV-bygget			600	600	600	600
Strøm/energi			-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
<u>Økte arealer m.m.:</u>						
Hammer skole (OU)			200	550	550	550
Turnhall (KS)				700	700	700
Ny Rasta barnehage (OU)			700	700	700	700
Toalett rådhusparken+lekeplassutstyr			65	65	65	65
Blåkollen			650	650	650	650
<u>Tekniske justeringer:</u>						
Korr. kalk. avskrivninger						
Til SA - sentralt arkiv			-1 108	-1 108	-1 108	-1 108
<u>Forskrift- og oppgaveendringer:</u>						
- ingen						
Konsekvensjustert budsjett			280 558	279 788	279 788	279 788
<u>Driftskonsekvenser av nye invest.:</u>						
Ødegården skole				200	10 000	10 000
Ødegården barnehage						2 100
Paviljong Rasta skole				180	360	360
Om- og utbygging av Dovre bolig- og serv.senter						400
Tilbygg/gulv Fjellhamarhallen						50
Losbyeveien gang-/sykkelsti						450
Utskifting lekeplassutstyr			50	50	100	100
<u>Endringer vedtatt av k.st./f.sk.:</u>						
- ingen						
<u>Nye tiltak m.m.:</u>						
Lørenskog hus			1 200	1 200	1 200	1 200
Oppgradering park- og grøntområder					200	200
Sum nettoramme			281 808	281 418	291 648	294 648

Rådmannens anbefalinger

Rådmannen gir sin tilslutning til tiltakene 17 og Lørenskog hus i 2013, men finner ikke å kunne foreslå så store beløp som sektoren fremmer forslag om. I 2014 fremmes i tillegg forslag om økte FDV-kostnader til Ødegården skole og paviljong på Rasta skole, mens det i 2015 foreslås å øke bevilgningen til oppgradering av park og grøntområdene.

Byggesak

Seksjonen har 8,7 årsverk. Ansvarsområdet omfatter byggesakskontoret som har ansvar for saksbehandling og tilsyn etter plan- og bygningsloven og forvaltning av lov om eierseksjoner.

Ansvar/oppgaver:

Likebehandling i htlov og forskriftsverket

Estetisk i utforming av bygninger og det offentlige rom.

Universell utforming og energi og klimavennlige løsninger.

Overholde lovpålagte tidsfrister i saksbehandling og på klagebehandling

Tilsyn med godkjente tiltak og i foretak.

Utfordringer og rammebetingelser:

Arbeid med effektivisering og videreutvikling av rutiner, maler og kvalitetskriterier.

Bidra i arbeidet med rullering av kommuneplanen.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	4 041	7 100	7 242	7 242	7 242	7 242
Andre utgifter	5 022	3 110	3 172	3 172	3 172	3 172
Sum driftsutgifter	9 063	10 210	10 414	10 414	10 414	10 414
Brukerbetaling	-12 132	-9 757	-9 952	-9 952	-9 952	-9 952
Andre inntekter	-2	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	-12 134	-9 757	-9 952	-9 952	-9 952	-9 952
Netto drift	-3 070	453	462	462	462	462

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Geodata

Geodataseksjonen har 7,8 årsverk. Ved omorganisering har seksjonen fått tildelt en konsulentstilling.

Seksjonen har ansvar for kommunens geografiske informasjonssystem. Oppdaterte kart, flybilder og matrikkeldata stilles til rådighet for kommunens saksbehandlere og innbyggere 24 timer i døgnet.

Seksjonen bistår andre etater og avdelinger med geografiske analyser og temakart på forespørsel.

Seksjonen har ansvar for føring av matrikkelen, det vil si kommunens grunneiendoms-, adresse- og bygningsregister.

Seksjonen behandler søknader om opprettelse av ny grunneiendom og arealoverføringer mellom slike Oppmålingsforretninger avholdes i henhold til matrikkeloven. Seksjonen utfører også generelle landmålingstjenester. Nytt i år er at seksjonen har fått ansvaret for seksjonering etter lov om eierseksjoner.

Økonomiske rammer

Tall i kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	4 233	4 948	5 047	5 047	5 047	5 047
Andre utgifter	2 692	1 633	1 666	1 666	1 666	1 666
<i>Sum driftsutgifter</i>	6 925	6 581	6 713	6 713	6 713	6 713
Brukerbetaling	-3 240	-4 205	-4 289	-4 289	-4 289	-4 289
Andre inntekter	-1 302	-1 328	-1 354	-1 354	-1 354	-1 354
<i>Sum driftsinntekter</i>	-4 542	-5 533	-5 643	-5 643	-5 643	-5 643
<i>Netto drift</i>	2 384	1 048	1 070	1 070	1 070	1 070

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Regulering

Seksjonen har syv årsverk. Ved omorganisering har seksjonen fått tildelt en konsulentstilling..

Seksjonens hovedoppgave er å saksbehandle innsendte og utarbeide egeninitierte reguleringsplaner i henhold til plan- og bygningsloven , utarbeide kommunedelplaner, delta i kommuneplanprosessen, samt å vurdere og besvare forespørsler knyttet til arealplanlegging.

Høy aktivitet i byggemarkedet medfører at saksporteføljen øker, samt at det utarbeides flere reguleringsplaner som krevet konsekvensutredning.

Økonomiske rammer

Tall i kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	3 152	4 409	4 009	4 009	4 009	4 009
Andre utgifter	2 151	1 107	1 129	1 129	1 129	1 129
<i>Sum driftsutgifter</i>	5 303	5 516	5 138	5 138	5 138	5 138
Brukerbetaling	-4 710	-3 899	-3 977	-3 977	-3 977	-3 977
Andre inntekter	-558	-569	-580	-580	-580	-580
<i>Sum driftsinntekter</i>	-5 268	-4 468	-4 557	-4 557	-4 557	-4 557
<i>Netto drift</i>	35	1 048	581	581	581	581

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Administrasjon

Administrasjonen ledes av stabssjefen og har åtte årsverk inklusive kommunalsjef. Ansvarsområdet omfatter den overordnede administrative, økonomiske, personal- og forvaltningsmessige ledelse av Teknisk sektor. Staben har også det økonomiske ansvaret for rådhusets felles drift. Ansvarsområdet omfatter kommunalsjefens kontor (staben) med oppgaver innen planlegging, utvikling, kvalitets-sikring, personalforvaltning, økonomi- og budsjettarbeid, samt fellestiltak for enheten med hensyn til ansettelse, representasjon, deltakelse på konferanser og kurs/opplæring.

Etter omorganiseringen består den sentrale staben av administrasjonene i tidligere bygg- og eiendomstjenesten og ett årsverk fra utbyggingstjenesten. Administrasjonen til tidligere tekniske tjenester er i sin helhet organisert under kommunalteknikk, seksjon for service og logistikk..

I løpet av kommende år vil staben bli redusert med 0,8 årsverk, som vil bli overført sentralt arkiv.

Økonomiske rammer

Tall i kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	5 686	6 900	7 038	7 038	7 038	7 038
Andre utgifter	93 324	84 978	87 191	85 427	85 827	85 928
<i>Sum driftsutgifter</i>	99 011	91 878	94 229	92 465	92 865	92 966
Brukerbetaling	-12 656	-10 488	-10 698	-10 698	-10 698	-10 698
Andre inntekter	-7 443	-2 972	-3 031	-3 031	-3 031	-3 031
<i>Sum driftsinntekter</i>	-20 099	-13 460	-13 729	-13 729	-13 729	-13 729
<i>Netto drift</i>	78 912	78 418	80 500	78 736	79 136	79 237

Kalkulatoriske avskrivninger er ført opp under dette ansvarsområdet. Videre er det ført opp midler knyttet til administrative kostnader som følge av økte arealer.

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Drift og vedlikehold

Drift og vedlikeholdsseksjonens virke kan i hovedsak deles inn i to - den daglige driften av kommunens bygninger med utomhusanlegg og vedlikehold.

Driftsoppgaver utføres med en bemanning på 30,5 årsverk der drift- og vedlikeholdslederne tar hånd om brann og internkontroll-arbeider.

Vedlikeholdsoppgaver utføres med en bemanning på 4,4 årsverk, der vedlikeholdsingeniør har ansvaret for vedlikeholdsplaner.

Utfordringer og rammebetingelser

Under dette ansvarsområdet føres alle løpende driftsutgifter knyttet til bygg og anlegg. Det stilles stadig nye krav til dokumentasjon for tekniske bygningsinstallasjoner med hensyn til krav i forskrifter og normer.

Det er krevende å utarbeide en vedlikeholdsplan hvor akutte og uforutsette hendelser kan kreve store beslag i bevilgningene. Planen inneholder de mest prekære tiltak vurdert ut fra vedlikeholdsbeferinger, HMS-runder og faglig vurdering.

Økonomiske rammer

Tall i kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	18 173	19 457	19 846	20 610	20 610	20 610
Andre utgifter	74 742	84 501	85 019	85 019	90 348	91 710
<i>Sum driftsutgifter</i>	92 915	103 958	104 865	105 629	110 958	112 320
Brukerbetaling	-271	-40	-41	-41	-41	-41
Andre inntekter	-9 408	-9 184	-9 367	-9 367	-9 367	-9 367
<i>Sum driftsinntekter</i>	-9 679	-9 224	-9 408	-9 408	-9 408	-9 408
<i>Netto drift</i>	83 235	94 734	95 457	96 221	101 550	102 912

Situasjonen i 2013-2016:

I tillegg til lønns- og prisstigning på 2 % er følgende tiltak lagt inn i økonomiplanen:

Tiltak	2013	2014	2015	2016
Lørenskog hus	1 200	1 200	1 200	1 200

Renhold

Renholdsseksjonen har 76,8 årsverk. . Ansvarsområdet omfatter alt renhold av kommunens 70 bygninger, ca. 130 000 kvm. Det meste av renholdet blir utført av egne renholdere, men det benyttes i tillegg to rengjøringsbedrifter til vinduspuss og rengjøring over normal himlingshøyde.

Utfordringer: Moderne bygg i dag har store glassfasader som strekker seg over flere etasjer. Det er kostbart med lift/stillasje både innvendig og utvendig og det engasjeres fjellklatrere for å rengjøre vinduer, karmen og radiatorer i trappeløpene på Lørenskog hus. I tillegg har de nye byggene mange innvendige vegger av glass som er umulig å holde rene og frie for fingermerker til enhver tid.

Økonomiske rammer

Tall i kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	34 811	38 010	39 673	39 673	43 565	43 565
Andre utgifter	10 048	11 180	12 305	12 863	12 863	13 858
<i>Sum driftsutgifter</i>	44 859	49 190	51 978	52 536	56 428	57 423
Brukerbetaling	-1 462	-1 394	-1 421	-1 421	-1 421	-1 421
Andre inntekter	-4 997	-4 643	-4 736	-4 736	-4 736	-4 736
<i>Sum driftsinntekter</i>	-6 459	-6 037	-6 157	-6 157	-6 157	-6 157
<i>Netto drift</i>	38 399	43 153	45 821	46 379	50 271	51 266

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Park

Seksjonen har syv årsverk. I sommersesongen ansettes det 5 -7 sommerhjelper.

Parkseksjonen har ansvar for forvaltning, drift og vedlikehold av parkanlegg, lekeplasser, badeplasser og andre skog- og friluftsområder innenfor bebyggelsen. I ansvarsområdet inngår også fagansvaret for utomhusanleggene Ved kjøp av tjenester utfører kontoret kontroll og byggeledelse. Fra 2012 er ansvaret for drift og vedlikehold av gressflater og beplantninger på utomhusanleggene tilhørende byggene blitt overført til parkseksjonen.

Økonomiske rammer

Tall i kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	3 797	4 223	4 307	4 307	4 307	4 307
Andre utgifter	6 911	7 619	7 942	7 994	8 603	8 695
<i>Sum driftsutgifter</i>	10 707	11 842	12 249	12 301	12 910	13 002
Brukerbetaling	-48	-41	-42	-42	-42	-42
Andre inntekter	-1 122	-1 310	-1 336	-1 336	-1 336	-1 336
<i>Sum driftsinntekter</i>	-1 170	-1 351	-1 378	-1 378	-1 378	-1 378
<i>Netto drift</i>	9 538	10 491	10 871	10 923	11 532	11 624

Situasjonen i 2013-2016:

I tillegg til lønns- og prisstigning på 2 % er følgende tiltak lagt inn i økonomiplanen:

Tiltak	2013	2014	2015	2016
Utskifting lekeplassutstyr	50	50	50	50

Prosjekt

Prosjektseksjonen har seks årsverk. Virksomheten består av faglig ledelse, tilrettelegging, koordinering, kontroll og gjennomføring av investeringsprosjekter. Seksjonen har ansvar for byggherrerollen i prosjektene. En stor del av kontorets virksomhet er knyttet til bistand, utredninger og konsulenttjeneste for andre sektorer i kommunen. For å få gjennomført alle prosjektene leies det inn prosjektledere og byggeledere.

Utfordringer og rammebetingelser

Utfordringene er å få tid til kvalitetssikring av alle investeringsprosjektene med tanke på de krav som stilles fra offentlige myndigheter. I tillegg krever interne rutiner egne oppfølginger.. Det må også opprettholdes fokus på egne rutiner og bedre kontroll av innleide konsulenter.

Økonomiske rammer

Tall i kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	2 462	5 058	5 159	5 159	5 159	5 159
Andre utgifter	67	296	302	302	302	302
Sum driftsutgifter	2 529	5 354	5 461	5 461	5 461	5 461
Brukerbetaling	-1 910	-4 644	-4 737	-4 737	-4 737	-4 737
Andre inntekter	2	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	-1 907	-4 644	-4 737	-4 737	-4 737	-4 737
Netto drift	621	710	724	724	724	724

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

Kommunalteknikk

Seksjonen har 47 årsverk.

Kommunalteknikk har ansvar for kommunale veier/fortau/gangveier, vann og avløp, vassdragsovervåking og renovasjon samt tilhørende service- og logistiktjenester.

Seksjonen har følgende arbeidsfelt (avdelinger):

- Forvaltning VVA: Planlegging og tilrettelegging for nyanlegg og rehabiliteringsarbeider innen vei, vann og avløp, samt utarbeidelse av trafikksikkerhetsplaner, planer for trafikkskilting, tiltak mot støy og utbedring av veilys.

Drift- og vedlikehold av kommunaltekniske anlegg som veier, fortau og gangveier samt vann- og avløpsanlegg. Service og logistikk og publikumstjenester over skranke og telefon, ajourhold og fakturering av kommunale årsgebyrer og eiendomsskatt, postføring og arkivering samt ansvar for behandling av søknader om parkeringstillatelser for forflytningshemmede.

Kommunalteknikk har samarbeid med interkommunale selskaper som NRV-IKS, NRA-IKS, ROAF og NRBR IKS.

Innbyggerne skal sikres gode tjenester på vei, vann og avløp. Det gjøres ved å opprettholde kompetanse innenfor VAR-området og samferdselssektoren. Satsningsområdet blir å forbedre og forenkle informasjonsflyten og tilgang til ekstern og intern informasjon.

Utfordringene innen VAR er å vurdere konsekvensen av økt fortetting/utbygging for vannforsyning og brannvannsdekning, dokumentere kapasitet på avløpsnett og iverksette tiltak for å forebygge flom og kloakkstopp ved forventet økt nedbørintensitet.

Utfordringene innen samferdsel er å opprettholde standarden for å bevare kapitalen på de kommunale veiene, rehabilitere gamle og for smale fortau og asfaltere og grøfte velveier som nå er overtatt som kommunale veier. For å kunne yte bedre tjenester på en mer effektiv måte og samtidig redusere utslipp er en planlagt utskiftning av bil- og maskinparken nødvendig.

Økonomiske rammer

<i>Tall i kr</i>	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	29 580	27 856	28 192	28 192	28 192	28 192
Andre utgifter	164 626	163 732	167 006	167 006	167 006	167 456
<i>Sum driftsutgifter</i>	194 206	191 588	195 198	195 198	195 198	195 648
Brukerbetaling	-112 271	-127 997	-130 557	-130 557	-130 557	-130 557
Andre inntekter	-40 919	-17 960	-18 319	-18 319	-18 319	-18 319
<i>Sum driftsinntekter</i>	-153 190	-145 957	-148 876	-148 876	-148 876	-148 876
<i>Netto drift</i>	41 016	45 631	46 322	46 322	46 322	46 772

Situasjonen i 2013-2016:

Ingen endringer i konsekvensjustert budsjett utover lønns- og prisstigning på 2 %.

4.2.5 Folkevalgte organer / Sentraladministrasjonen / Nav

Ledere

Rådmann Tron Bamrud

Økonomi- og planavdelingen:
Økonomisjef Ellen Kvindesland

Organisasjonsavdelingen:
Organisasjonssjef Jan-Bendix Byhring

Sektorens ansvarsområder (5 stk.)

Folkevalgte organer

- Kommunestyre og formannskap
- Støtte til politiske partier
- Kommune- og stortingsvalg
- Revisjon
- Overformynderiet
- Kommunale utvalg

Sentraladministrasjonen

Økonomi- og planavdelingen

- Finans- og virksomhetsstyring
- Plan- og miljøseksjonen
- Budsjettseksjonen
- Regnskapsseksjonen
- Lørenskog kemnerkontor

Organisasjonsavdelingen

- Organisasjonssjef
- Personalpolitiske tiltak
- Helse, miljø og sikkerhet
- Lønnsseksjonen
- Arkiv og service
- IKT-seksjonen
- Juridisk seksjon og sekretariat

Nav

- Nav – kommunal del

Sektorens overordnede mål

- Koordinering: å bidra til en samordnet drift og planlegging, en helhetlig disponering av kommunens samlede ressurser og en god økonomisk forvaltning.
- Service: å være en serviceenhet de folkevalgte, kommunens innbyggere og for sektorene.
- Kommuneplan: å sørge for at intensjonene i den vedtatte kommuneplanen følges i hele kommunens virksomhet og gjennomføre revisjon av planen i inneværende fireårsperiode i henhold til vedtatt program.
- Den kommunale delen av Nav med utbetaling av økonomisk sosialhjelp og rådgiving, kvalifiseringsprogrammet (KVP), tilbud om gjeldsrådgivning og arbeid med frivillig/tvungen forvaltning.

Sentrale utfordringer

- Videreføre og utvikle tjenestene og tilbudene til kommunens befolkning. Prioritere arbeidet med de planer og planprosesser som trengs for at kommunen skal utvikle seg i tråd med de mål, bestemmelser og retningslinjer som foreligger til en hver tid.
- Styrke kvaliteten og forbedre prosesser knyttet til økonomi- og personalforvaltningen.
- Sette kommunens innbyggere og ansatte i stand til å takle de miljø- og sikkerhetsmessige utfordringer som kan oppstå.

Dagens situasjon

Etter 1. kvartal 2012 har avdelingene, ekskl. den kommunale delen av Nav, balanse. Nav har et merforbruk på 1,3 mill. kr. Rådmannen vil se an situasjonen, og eventuelt vurdere tiltak på et senere tidspunkt.

Nøkkeltall for sektoren:

	2010	2011	2012
Ansatte	69	73	74
Årsverk	67	71	68,9
Sykefravær	7,3	9,2	-

Det er i alt fem hovedansvarsområder.

Nøkkeltall for sektoren og de enkelte ansvarsområder

Tall i løpende priser

(Regnskapstallene er eksklusiv finansutgifter og -inntekter)

		Regnskap 2011	Budsjett 2012	Forslag 2013
Folkevalgte organer m.m./Sentraladministrasjonen/Nav	Utgift	153 192	149 697	153 007
	Inntekt	-21 107	-18 788	19 170
	Netto	132 085	127 909	133 838
Folkevalgte organer m.m.	Utgift	12 538	9 539	11 598
	Inntekt	-681	-433	-450
	Netto	11 857	9 106	11 148
Rådmannen	Utgift	5 978	2 597	2 649
	Inntekt	-1 172	0	0
	Netto	4 806	2 597	2 649
Økonomi- og planavdelingen	Utgift	26 841	26 149	27 621
	Inntekt	-8 438	-6 579	- 6 710
	Netto	18 403	19 570	20 911
Organisasjonsavdelingen	Utgift	49 626	53 033	54 654
	Inntekt	-6 693	-6 636	- 6 768
	Netto	42 933	46 397	47 886
Sentraladministrasjonens ansvarsområder	Utgift	82 445	82 279	84 924
	Inntekt	-16 303	-13 215	- 13 478
	Netto	66 142	70 264	71 446
Nav - kommunale del	Utgift	58 209	55 379	56 485
	Inntekt	4 123	-5 140	-5 242
	Netto	54 086	50 239	51 244

Forslag til tiltak utenfor dagens nettoramme – drift:

Prioritet	Tiltak	2013	2014	2015	2016
1	IT-lisenser	600	600	600	600
2	Godtgjøring folkevalgte	600	600	600	600
3	Økning bedriftshelsetjenesten	475	475	475	475
4	Plankapasitet, forlengelse av Furusetbanen	900	900	900	900
5	Leie av fjernarkiv		400	120	120
6	Inntektstap, Lørenskog kemnerkontor	300	300	300	300
7	Kursmidler, økonomi- og planavdelingen	600	600	600	600
8	Topplederprogram	300	300		
9	Intranett, oppfølging		400	400	400
10	Ny stilling, arkivet	400	400	400	400
11	Ny stilling, regnskap	400	400	400	400
12	Videreføring av prosjektstilling, balansert målstyring		700	700	700
13	Manglende dekning av egenandel KVP (Nav)	1 500	1 500	1 500	1 500
14	2 merkantile årsverk - Nav	1 100	1 100	1 100	1 100

Avdelingenes kommentarer

1. Nytt økonomisystem m.m.

I 2012 er kommunens økonomisystem oppgradert, samt at det er kjøpt inn program til balansert målstyring. Merkostnadene til lisenser er 600 000 kr per år.

2. Godtgjøring folkevalgte

Til økning av godtgjøringen til folkevalgte avsettes 600 000 kr hvert år i planperioden.

3. Økt behov for HMS-midler

Det ønskes avsatt ytterligere midler til helsefremmende arbeidsmiljøtiltak for å forhindre sykefravær og uførhet. Det har kommet et større krav til tettere oppfølging fra myndighetenes side og selv om kommunen får dekket noen av disse utgiftene gjennom refusjonsordninger, går en større andel av budsjettet til sykefraværsoppfølging. Man ser det som hensiktsmessig å kunne benytte en større andel av ressursene på å være i forkant og støtte prosjekter i de ulike sektorene for å se hvordan de kan virke positivt inn på sykefravær og uførhet.

4. Plankapasitet – forlengelse av Furusetbanen

I kommunestyrets møte 15. mai 2012 ble sak om igangsetting av planarbeid og organisering knyttet til forlengelse av Furusetbanen behandlet. Kommunestyret ba om det avsettes flere ressurser til planarbeidet.

5. Leie av fjernarkiv

På grunn av manglende kapasitet i rådhuset, må det leies plass til fjernarkiv fra og med 2014. Det første året er kostnadene 400 000 kr, de påfølgende år 140 000 kr.

6. Inntektstap, Lørenskog kemnerkontor

Skatteoppkriverne i Sørumsund har tidligere kjøpt arbeidsgiverkontrolltjenester fra Lørenskog. Dette samarbeidet er avsluttet, og medfører et inntektstap på 300 000 kr.

7. Kursmidler, økonomi- og planavdelingen

Økonomi- og planavdelingen ønsker å sette fokus på kompetanseutvikling og opplæring. Særlig er det behov for å styrke kompetansen innenfor internkontroll, men også knyttet til utvikling og forbedring av budsjett- og regnskapsrutiner.

8. Topplederprogram

Rådmannens ledergruppe er nyetablert i forbindelse med omorganiseringen, og det er ønskelig å gjennomføre et lederutviklingsprogram over to år.

9. Intranett

Kommunen finansierer en 80 % stilling som nettansvarlig (informatikk kompetanse) i samarbeid med NAV fra 1.7.2012 til 31.12.2013, og foreslår at denne stillingen innarbeides i driftsbudsjett fra 2014. Dette er kompetanse som ikke kan dekkes med det personell som IKT seksjonen har i dag, og en vekst i IKT-bemanningen på dette området bør prioriteres med henvisning til sterkere satsing på web-kommunikasjon og elektroniske tjenester på nett.

10. Styrket bemanning ved etablering av sentralt arkiv

Lørenskog kommune er gjennom lover og regler pålagt å ha en arkivtjeneste, og i forskriftene er det beskrevet hvilke kvalitetskrav et kommunalt arkiv skal oppfylle. Det er imidlertid ikke utarbeidet presise retningslinjer for hvordan man skal beregne størrelsen bemanningen i et sentralt arkiv. Basert på en dialog med Riksarkivet og sammenligninger med andre kommunale og statlige virksomheter er det beregnet at bemanningen i sentralt arkiv i Lørenskog kommune bør utgjøre åtte årsverk eksklusiv arkivleder. Med den bemanningen som er knyttet til arkivet i dag + de som overføres fra sektorene per 1. januar 2013 (se over) mangler det ett årsverk per 1. januar 2013. Det anbefales at det legges inn ett nytt årsverk f.o.m. 1.7.2013, dvs. 50 % effekt det første året.

11. Styrking av regnskapsseksjonen

Regnskapsseksjonen har de siste årene hatt problemer med å ferdigstille regnskap innen fristen, samt at kapasiteten knyttet til f.eks. fakturahåndtering o.l. har vært svært presset. Det er økonomisjefens oppfatning at seksjonen bør styrkes med ett årsverk.

12. BMS – videreføring av prosjektstilling, ett årsverk

I forbindelse med sak om disponering av overskudd i sentraladministrasjonen for 2010 i formannskapetets møte den 21.12.2011 ble det bevilget midler til å opprette en midlertidig prosjektstilling for å lede og koordinere prosessen med å innføre balansert målstyring. Det anbefales at det avsettes midler til videreføring av en prosjektstilling i økonomiplanperioden.

13. Kvalifiseringsprogrammet (KVP) - egenandeler

Utbetalingene til økonomisk sosialhjelp var allerede på et minimumsnivå ved innføringen av KVP i 2010. Kommunal delfinansiering ved ytterligere reduksjoner i sosialhjelpsutgiftene antas ikke å være mulig. For å dekke opp merutgifter til KVP fremmes det forslag om tilleggsbevilgning på 1,5 mill. kr i hele økonomiplanperioden.

14. Merkantile ressurser - Nav

Ressurser til merkantile oppgaver som journalhold av kommunens sosialarkivregistrering og føring av kommunal post og betjening av kommunale telefoner er for knappe og blir i dag ivaretatt av statlige ansatte. Nav har behov for å styrke merkantile tjenester med to årsverk for å frigjøre tid til oppfølging av brukerne.

Rådmannens kommentarer og tilrådninger:

Rådmannen slutter seg til forslag nr. 1, 2, 4 og 5. Rådmannen finner ikke plass for å tilrå bevilgning til flere forslag.

Rådmannens forslag til nettorammer 2013-2016

Tall i 1.000 kr	Regnsk	Budsj	Rådmannens forslag			
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Regnskap 2011	132 085					
Vedtatt budsjett 2012		127 909				
Lønns-/prisstign. 2011-12	2 642					
Lønns-/prisstign. 2012-13	2 695	2 558				
Regnskap/budsjett (2013-kr)	137 421	130 467	130 467	130 467	130 467	130 467
<u>Endrede budsjettforutsetninger:</u>						
Storings- og kommunevalg			1 500		1 500	
Skifte av kommunestyre					215	
Opplæring folkevalgte					100	100
Papirløse politiske møter			-450	-450		-450
Erstatning barnehjemsbarn			-1 821	-1 821	-1 821	-1 821
Prosjekt sentralt arkiv			-250	-250	-250	-250
Rullering kommuneplan			-400	-400	-400	-400
NRD - sekretærfunksjon			80	80	80	80
Frikjøp hovedverneombud			100	100	100	100
Losbyseminaret			130	130	130	130
<u>Tekniske justeringer:</u>						
Korr. kalk. avskrivninger						
Sentralt arkiv - overf. fra sektorene			1 932	1 932	1 932	1 932
Fra OU- indirekte utg. barnehage			450	450	450	450
<u>Forskrift- og oppgaveendringer:</u>						
- ingen						
Konsekvensjustert budsjett			131 738	130 238	132 503	130 338
<u>Driftskonsekvenser av nye invest.:</u>						
- ingen						
<u>Endringer vedtatt av k.st./f.sk.:</u>						
Stilling plan og miljø			900	900	900	900
Økt møtegodtgjøring folkevalgte			600	600	600	600
<u>Nye tiltak m.m.:</u>						
IT-lisenser			600	600	600	600
Leie plass i fjernarkiv				400	120	120
Sum nettoramme			133 838	132 738	134 723	132 558

Folkevalgte organer m.m.

Ansvarsområdet omfatter kommunestyre og formannskap, støtte til politiske partier, kommune- og stortingsvalg, revisjon, overformynderiet og kommunale utvalg. Ansvarsområdet har 1,7 årsverk for politikere.

Hovedmål

- Sikre at kommunens politiske organer har gode arbeidsvilkår og et godt grunnlag for sine beslutninger.
- Sikre gode kontrollsystemer

Budsjett 2012 – Kostrafunksjoner

Funksjon	Netto utgift	%
100 Politisk styring	5 432	65,7 %
110 Kontroll og revisjon	2 503	30,3 %
180 Diverse fellesutgifter	328	4,0 %

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	3 113	4 876	5 622	5 622	5 622	5 622
Andre utgifter	9 425	4 663	5 976	4 476	6 741	4 576
<i>Sum driftsutgifter</i>	<i>12 538</i>	<i>9 539</i>	<i>11 598</i>	<i>10 098</i>	<i>12 363</i>	<i>10 198</i>
Brukerbetaling	0	0	0	0	0	0
Andre inntekter	681	450	450	450	450	450
<i>Sum driftsinntekter</i>	<i>681</i>	<i>450</i>	<i>450</i>	<i>450</i>	<i>450</i>	<i>450</i>
<i>Netto drift</i>	<i>11 857</i>	<i>9 106</i>	<i>11 148</i>	<i>9 648</i>	<i>11 913</i>	<i>9 748</i>

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser.

Økonomiplan 2013-2016

Det er lagt inn lønnsøkning til ordfører og varaordfører i tråd med den generelle lønnsøkning og en justering av den øvrige godtgjøringen til folkevalgte i tråd med prisutviklingen. Det er avsatt midler til gjennomføring av stortingsvalg i 2013, kommunevalg i 2015 og til opplæring av folkevalgte og skifte av kommunestyre i 2015.

Situasjonen i 2013-2016:

Dagens virksomhet forutsettes videreført i perioden.

Rådmannen

Ansvarsområdet omfatter rådmannen.

Hovedmål

- Lede kommunens virksomheter i tråd med gjeldende lov- og forskriftsverk og politiske beslutninger
- Utvikle kommunens organisasjon og drift slik at det ytes gode tjenester innenfor vedtatt økonomiske rammer.
- Bidra til at politikere og øvrige beslutningstakere har tilstrekkelig informasjon til å fatte beslutninger

Budsjett 2012 – Kostrafunksjoner

Funksjon	Netto utgift	%
120 Administrasjon	2 597	100 %

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	3 344	1 774	1 809	1 809	1 809	1 809
Andre utgifter	2 634	823	840	840	840	840
<i>Sum driftsutgifter</i>	<i>5 978</i>	<i>2 597</i>	<i>2 649</i>	<i>2 649</i>	<i>2 649</i>	<i>2 649</i>
Brukerbetaling	0	0	0	0	0	0
Andre inntekter	1 172	0	0	0	0	0
<i>Sum driftsinntekter</i>	<i>1 172</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Netto drift</i>	<i>4 806</i>	<i>2 597</i>	<i>2 649</i>	<i>2 649</i>	<i>2 649</i>	<i>2 649</i>

Økonomi- og planavdelingen

Økonomi- og planavdelingen ledes av økonomisjefen, og består av stab for finans og virksomhetsstyring, plan- og miljøseksjonen, budsjettseksjonen, regnskapsseksjonen og Lørenskog kemnerkontor. Avdelingen har 32 årsverk.

Økonomiplan 2013 – 2016

Hovedmål

- Sørge for god økonomistyring og ivareta skatteoppkreverfunksjonen på en god måte.
- Utarbeide overordnede planer og prognoser som er nødvendig for utvikling av kommunen
- Øke innsatsen for oppfølging av handlingsplanen for det 21. århundre som ble vedtatt på FNs verdenskonferanse om miljø og utvikling i Rio de Janeiro i 1992.
- Delta aktivt i det økende samarbeid på regionalt nivå når de gjelder samordnet areal- og transportplanlegging (SNR, Samarbeidsalliansen for Osloregionen, Oslopakke 3 og annet regionalt og bilateralt samarbeid).
- Legge om rekvisisjons- og bestillingsrutinene i forbindelse med innkjøp, slik at dette går via regnskapssystemet, for å effektivisere arbeidet og som et ledd i forberedelse til fremtidig elektronisk handel

Utfordringer

Lørenskog kommune har høy gjeld og en krevende økonomisk situasjon. Samtidig er kommunen inne i en offensiv utviklingsfase hvor mange større prosjekter skal utredes, planlegges eller realiseres. For økonomi- og planavdelingen er det avgjørende viktig å kunne bidra til at planarbeid og økonomistyringen har så høy kvalitet at det sikrer gode beslutninger, samtidig som kommunens økonomiske soliditet opprettholdes.

Budsjett 2012 – Kostrafunksjoner

	Funksjon	Netto utgift	%
120	Administrasjon	13 059	72,9 %
301	Plansaksbehandling	1 988	11,1 %
360	Naturforvaltning, friluftsliv	1 851	10,3 %
325	Tilrettelegging og bistand til næringslivet	623	3,5 %
180	Diverse fellesutgifter	364	2,0 %
320	Kommunal næringsvirksomhet	29	0,2 %

Forslag til tiltak utenfor dagens nettoramme - drift

Tiltak	2013	2014	2015	2016
Styrke bemanningen, plan- og miljø	900	900	900	900

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	18 302	21 448	23 041	23 041	23 041	23 041
Andre utgifter	8 539	4 701	4 580	4 580	4 580	4 580
<i>Sum driftsutgifter</i>	<i>26 841</i>	<i>26 149</i>	<i>27 621</i>	<i>27 621</i>	<i>27 621</i>	<i>27 621</i>
Brukerbetaling						
Andre inntekter	8 438	6 579	6 710	6 710	6 710	6 710
<i>Sum driftsinntekter</i>	<i>8 438</i>	<i>6 579</i>	<i>6 710</i>	<i>6 710</i>	<i>6 710</i>	<i>6 710</i>
<i>Netto drift</i>	<i>18 403</i>	<i>19 570</i>	<i>20 911</i>	<i>20 911</i>	<i>20 911</i>	<i>20 911</i>

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser.

Organisasjonsavdelingen

Organisasjonsavdelingen ledes av organisasjonssjefen og består av kommunikasjonssjef i stab og fem seksjoner: arbeidsgiverseksjonen, lønnsseksjonen, IKT-seksjonen, juridisk seksjon og seksjon for sentralt arkiv og servicetjenester. Avdelingen har 39,8 årsverk.

Hovedmål

- Organisasjonsavdelingen er en stabs- og servicetjeneste som skal bidra til at kommunen har effektive og gode tjenester, gir god informasjon til publikum og har et godt grunnlag for politiske beslutninger.
- Lørenskog kommune skal ha en arbeidsgiverpolitikk som gir et godt arbeidsmiljø som bidrar til at kommunen når sine mål.
- Organisasjonsavdelingen skal bidra til at kommunen har et positivt omdømme.

Utfordringer

Kommunen trenger å rekruttere, utvikle og beholde godt kvalifiserte medarbeidere for å sikre god kvalitet på tjenestene til publikum. Rådmannen har prioritert lederopplæring, og et eget program for mellomlederopplæring har vært tilbud nye ledere.

Rådmannen har gjennomført en medarbeiderundersøkelse to år på rad. Det har vært høy oppslutning om undersøkelsene, og Lørenskog kommune sin score i undersøkelsene er noe bedre enn gjennomsnittet i kommuner som har gjennomført tilsvarende undersøkelse.

I arbeidet med å redusere sykefraværet og følge opp forhold som kommer fram i medarbeiderundersøkelsene, har rådmannen et nært samarbeid med bedriftshelsetjenesten.

Kommunens infrastruktur innen IKT har fortsatt store mangler, og det er forslag om å avsette ekstra midler til å fullføre plan om fiberdekning til kommunens virksomhet i løpet av de neste fire årene. Organisasjonsavdelingen har ansvaret for implementering av BMS (Balansert målstyring) i Lørenskog kommune (se eget tema).

Det etableres sentralt arkiv i Lørenskog kommune fra 2013.

Økonomiplan 2013-2016

Budsjett 2012 – Kostrafunksjoner

Nr.	Funksjon	Netto utgift	%
12000	Administrasjon	46 225	96,2 %
28500	Andre tjenester (barnehjemsbarn)	1 750	3,6 %
38020	Idrettsformål i egen regi	70	0,2 %

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	23 677	26 511	27 041	27 041	27 041	27 041
Andre utgifter	25 949	26 522	27 613	28 033	27 753	27 753
<i>Sum driftsutgifter</i>	<i>49 626</i>	<i>53 033</i>	<i>54 654</i>	<i>55 074</i>	<i>54 794</i>	<i>54 794</i>
Brukerbetaling						
Andre inntekter	6 693	6 636	6 768	6 768	6 768	6 768
<i>Sum driftsinntekter</i>	<i>6 693</i>	<i>6 636</i>	<i>6 768</i>	<i>6 768</i>	<i>6 768</i>	<i>6 768</i>
<i>Netto drift</i>	<i>42 933</i>	<i>46 397</i>	<i>47 886</i>	<i>48 306</i>	<i>48 026</i>	<i>48 026</i>

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser.

- *Nye driftstiltak innenfor gjeldende ramme*

Overføring av ressurser fra sektorene til sentralt arkiv, 3,9 årsverk.

I forbindelse med etablering av sentralt arkiv er det avtalt å overføre til sammen 3,9 årsverk fra de fire sektorene til sentraladministrasjonen for å utføre oppgaver hittil har ligget i sektorene, og som nå skal utføres i sentralt arkiv. Overføringene gjøres per 1. januar 2013 etter følgende nøkkel: Teknisk 2,3 årsverk, Oppvekst og Utdanning 1,0 årsverk, Helse og Omsorg 0,3 årsverk og Kultur 0,3 årsverk.

- *Nye driftstiltak*

Den kommunale delen av Nav

Ansvarsområdet omfatter den kommunale delen av Nav med utbetaling av økonomisk sosialhjelp og rådgiving, kvalifiseringsprogrammet (KVP), tilbud om gjeldsrådgivning og arbeid med frivillig/tvungen forvaltning, samt avregning av fellesutgifter mellom Nav stat og kommunen.

Det er i 2013 budsjettet med til sammen 30,1 kommunale årsverk. I tillegg vil Nav ha 36,8 statlige årsverk.

Hovedmål

- Styrke arbeidsmarkedskompetansen.
- Følge felles og tydelige krav til kvalitet og like arbeidsprosesser.
- Styrke ferdighetene i veiledning og samhandling med bruker.
- Øke kunnskapene om hvilke tiltak som gir størst effekt.
- Utøve tydelig ledelse og helhetlig styring.
- Ha fokus på HMS.

Budsjett 2012 – Kostrafunksjoner

	Funksjon	Netto utgift	%
281	Økonomisk sosialhjelp	23 876	47,5 %
242	Sosial rådgivning og veiledning	15 244	30,4 %
276	Kvalifiseringsprogrammet	10 819	21,5 %
243	Tilbud til personer med rusproblemer	300	0,6 %

Utfordringer og rammebetingelser

Det har vært en nedgang i sosialhjelpsutgiftene til alle brukergrupper de siste årene. Utviklingen nådde et bunnivå i 2009, og har siden holdt seg relativt konstant. Nedgangen skyldes flere år med godt sosialfaglig arbeid, tilgang til alle Navs virkemidler og styrking av ressurser til forvaltnings- og gjeldsrådgivningstjenesten. Forutsatt at arbeidsledigheten ikke øker og andre forhold som påvirker sosialhjelpsutgiftene forblir uendret, antas det at sosialhjelpsutbetalingene kan holde seg stabile også i årene framover.

Nav har til enhver tid 12 - 17/18 av kommunens innbyggere i midlertidige boliger for brukere med rus- og/eller psykiske problemer, noe som bidrar til store utgifter til hospits. Det har vært en økning i bruk

av hospitsplasser de siste årene og det forventes at utgiftene fortsatt vil være høye inntil det etableres botilbud innen kommunen for denne gruppen.

I april 2012 var det ca. 65 deltakere i KVP-programmet. Gitt at befolkningssammensetningen i kommunen ikke endres, antas det at antall deltakere i KVP vil holde seg på dagens nivå i 2013. Ved innføringen av KVP ble det satt som krav at kommunens medfinansiering skulle skje gjennom reduksjon i sosialhjelpsutgiftene. I Lørenskog ble KVP gjennomført først i april 2010. På det tidspunktet var sosialhjelpsutgiftene allerede redusert til dagens nivå, noe som er årsaken til merutgifter til KVP i 2010 og 2011. Gjennom ulike tiltak har det lyktes å redusere utgiftene til 1,5 mill. kr. Det kan imidlertid ikke forventes ytterligere innsparing.

Samarbeidet mellom Nav og kommunen er basert på en avtale som bl.a. regulerer utgiftsfordelingen mellom partene. Utgifter til drift og vedlikehold av lokalene i Skårersletta 61 dekkes over budsjettet til teknisk sektor. I en del tilfeller forskotter kommunen ordinære driftsutgifter som skal deles mellom partene. Avregningen foregår regelmessig og slik at budsjett og regnskap er i balanse ved årets slutt.

Økonomiske rammer

Tall i 1000 kr	R 2011	B 2012	2013	2014	2015	2016
Lønnsutgifter	29 209	27 192	27 735	27 735	27 735	27 735
Andre utgifter	30 563	29 207	29 771	29 771	29 771	29 771
<i>Sum driftsutgifter</i>	<i>59 772</i>	<i>56 399</i>	<i>57 506</i>	<i>57 506</i>	<i>57 506</i>	<i>57 506</i>
Brukerbetaling	6	0	0	0	0	0
Andre inntekter	5 143	6 160	6 262	6 262	6 262	6 262
<i>Sum driftsinntekter</i>	<i>5 149</i>	<i>6 160</i>	<i>6 262</i>	<i>6 262</i>	<i>6 262</i>	<i>6 262</i>
<i>Netto drift</i>	<i>54 629</i>	<i>50 239</i>	<i>51 244</i>	<i>51 244</i>	<i>51 244</i>	<i>51 244</i>

Beløp i 2013-2016 er ført opp i faste 2013-priser

4.2.6 Tilleggsbevilgninger / nye bevilgninger

I budsjettet for 2012 ligger det inne 28 mill. kr til formannskapetets disposisjon til tilleggsbevilgninger og nye bevilgninger, hvorav 18 mill. kr som lønnsreserve og 7 mill. kr til økte pensjonsutgifter.

Rådmannens anbefalinger

Rådmannen foreslår at det i økonomiplanperioden avsettes 28 mill. kr årlig til formannskapetets disposisjon til tilleggsbevilgninger og nye bevilgninger, fordelt som følgende:

- til tilleggsbevilgninger/nye bevilgninger 1,5 mill. kr
- lønnsreserve 18,0 mill. kr
- til egenandeler 0,4 mill. kr
- til attføringstiltak 1,1 mill. kr
- økte pensjonskostnader 7,0 mill. kr

Lønnsreserven på 18 mill. kr tilsvarer i underkant av 2 % av kommunens lønnsmasse, og dekker en lønnsvekst på ca. 2,5 % gjeldende fra 1.5.

Rådmannen har prinsipielt et ønske om at de enkelte hovedutvalg ved budsjett detaljeringen avsetter en reserve til utvalgenes disposisjon i løpet av året, men dette må skje innenfor de nettorammer som gjelder for sektorene, og er følgelig ikke ført opp her.

4.2.7 Renter og avdrag

Renteinntekter av VAR-fondene (vann, avløp og renovasjon) og "tilfluktsromsfondet" avsettes til styrking av disse fondene.

Per 30.4.2012 fordelte kommunens gjeld seg slik på flytende og fast rente. Husbankens formidlingslån er ikke inkludert i disse tallene:

Spesifikasjon	Gjeld per 31.3.2012	I prosent av total	Rente per 31.3.2012
Lån med fast rentebinding	2 359 572 735	82,57 %	3,954 %
Netto lån med flytende rente	498 139 046	17,43 %	3,476 %
<i>Kommunens samlede lån med fast og flytende rente</i>	<i>2 857 711 781</i>	<i>100,00 %</i>	<i>3,871 %</i>

Renter:

Gjennomsnittrenten for den samlede kommunegjelden for per 31.3.2011 ligger på 3,871 %.

For en kommune med så stor gjeld som Lørenskog er det viktig å minimalisere effekten av renteøkninger. Bruk av lån med fastrente, eller renteswaper som "fryser" rentenivå er tid fremover, bidrar til dette. Som det fremgår av oppstillingen ovenfor ligger gjennomsnittrenten for fastrentelån lån med rentebinding per 30.4 2012 ca. ½ % -poeng over flytende rente. Dette er i realiteten den "forsikringspremie" kommunen betaler for å unngå effekten av økende rente. Dersom renten stiger vil kostnaden reduseres.

På den annen side vil kommunens renteavhengige plasseringer gi økt avkastning i en situasjon med økende rente.

En stresstest utført samme dato viser at Lørenskog kommune ved en renteøkning på 2 % ville få en mindretgift på 1,5 mill. kr. Dette indikerer omtrent likevekt mellom lån med flytende rente og plasseringer med flytende rente, slik kommunestyrets retningslinjer tilsier.

Kommunens flytende gjeld følger 3 måneders NIBOR. I gjennomsnitt vil det derfor være 1,5 måneder til neste fornyelse.

Lån med fast rente utgjør per mai 2012 litt i overkant av 1 mrd. kr. 1,14 mrd. kr er sikret via rentebytteavtaler.

Rådmannen følger med i markedet og vil benytte anledningen til å foreta ytterligere rentebindinger hvis situasjonen tilsier dette.

Renteutgifter og -inntekter i 2011:

Norges bank har signalisert at renten vil holde seg uendret ut 2012, men at det i 2013 vil komme renteøkninger. Det er alltid knyttet usikkerhet til hvordan renten vil utvikle seg, men sett i lys av den økonomiske situasjon i Europa usikkerheten for tiden betydelig større. Det er derfor vanskelig å vurdere hvilke renten som skal legges til grunn ved beregning av kommunens renteinntekter/-utgifter.

Grunnlaget for beregning av kommunens inntektsrenter for perioden er som følger:

Aktivklasse	Rentebeløp 2013	Rentebeløp 2014	Rentebeløp 2015	Rentebeløp 2016
Løpende likviditet - bank	14 062 500	15 625 000	16 500 000	16 500 000
Løpende likviditet - pengemarked	4 000 000	4 000 000	4 000 000	7 500 000
Langsiktige plasseringer	7 425 000	8 050 000	8 400 000	8 400 000
Byggelån	8 000 000	6 500 000	9 100 000	6 200 000
Plass. ubrukte lånemidler	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Barnehager, renter	1 900 000	1 900 000	1 900 000	1 900 000
Selvkostområdene	6 252 768	6 395 268	7 249 361	7 249 361
Renteinntekter	44 640 268	45 470 268	50 149 361	48 100 000
Kompensasjonstilskudd	4 136 307	3 820 712	3 506 117	3 300 000
Renteinntekter og tilskudd	48 776 575	49 290 980	53 655 478	51 400 000

I denne oppstilling er det ikke tatt med renteandelen av husleieinntektene.

Kompensasjonstilskuddene er også renter, men føres som statstilskudd i regnskapet.

Basert på en gjeld på 3 mrd. kr ved inngangen til 2013, og at gjelden øker med 150 mil. kr per år, og en rente på 3,900 % i 2013, økende til 4,250 % i 2016, vil kommunens renteutgifter bli som følger:

	2013	2014	2015	2016
Antatt gjeld	3 000 000 000	3 150 000 000	3 300 000 000	3 450 000 000
Antatt rente	3,900 %	4,000 %	4,100 %	4,250 %
Renteutgifter	117 000 000	126 000 000	135 000 000	147 000 000

Avdrag:

På grunnlag av forventet gjeldsutvikling, vil avdragene i planperioden, beregnet etter "regneark-modellen" bli som følger:

	2013	2014	2015	2016
Antatt gjeld	3 000 000 000	3 150 000 000	3 300 000 000	3 450 000 000
Avdrag	85 000 000	86 000 000	88 000 000	90 000 000

Beregning av avdragene er basert på uendret verdi av anleggsmidlene fra år til år, og tilsvarende uendret gjennomsnittlig veiet levetid. Beregningsgrunnlaget for avdrag, basert på "regneark-modellen" vil reelt sett endres årlig fordi det tilkommer nye investeringer, som både endrer verdien av anleggsmidlene og gjennomsnittlig veiet levetid. Følgelig vil avdragene for årene etter 2013 kunne endres fra det som er oppgitt i denne økonomiplan.

4.3 Interkommunale selskaper mv.

4.3.1 Generelt om de interkommunale selskaper mv.

Lørenskog kommune deltar i en rekke interkommunale selskaper, sammenslutninger og samarbeidsordninger med svært ulike funksjonsområder. Særlig innen teknisk sektor står interkommunale selskaper for en stor del av virksomheten. De planlagte bidrag til selskapene er her ført opp som "tjenestekjøp" uansett om dette i regnskapene føres som bidrag, tilskudd eller som betaling for tjenester, og uavhengig av om utgiften finansieres helt eller delvis med avgifter, ved bidrag fra staten, eller direkte fra kommunekassen.

I henhold til kommuneloven kapittel 8 skal kommunens økonomiplaner være fullstendige i den forstand at de også skal omfatte bevilgninger til "tjenestekjøp" fra interkommunale selskaper mv. I kommunens egen økonomiplan tas således med kommunens netto utgift til den enkelte virksomhet.

De samarbeidende kommunene har jevnlig møter der blant annet spørsmål knyttet til budsjett og økonomiplaner for de største selskapene diskuteres. I disse drøftingene er kommunenes administrasjoner blitt enige om å legge seg på en generell økning på 2 % fra 2012 til 2013 for de interkommunale selskaper. I økonomiplanen 2012 – 2015 uttalte rådmannen at lønnsutviklingen for de lønnsintensive selskapene Nedre Romerike brann- og redningsvesen (NRBR) og Nedre Romerike Distriktsrevisjon (NRD) kan føre til at dette tallet blir i minste laget. Skulle en gjøre noe med dette, ville dette forutsette en felles opptreden fra eierkommunenes side som man eventuelt ville komme tilbake til i forbindelse med årsbudsjettene for 2012.

Det ble imidlertid ikke gjort. Rådmannen mener at det er viktig å framskaffe informasjon om utviklingen i disse selskapene for å sikre at de står godt rustet til å møte oppgavene i årene framover, og vil derfor ta initiativ for å avklare om det kompensasjonen er tilstrekkelig.

Av andre interkommunale samarbeidstiltak vil rådmannen spesielt nevne Romerike krisesenter. Her ble finansieringen lagt om fra 2012, noe som førte til en relativt stor økning i kommunens driftstilskudd. Tilskuddet er videreført på samme nivå i 2013. Rådmannen vil også nevne samarbeidet med stiftelsen Alternativ til Vold (ATV) om et ATV-senter på Nedre Romerike, jfr. KS 063/12. Det vises til nærmere omtale under avsnitt 9.

Den vedtatte økonomiplan oversendes de berørte interkommunale selskaper så vel som kommunens representanter i styrer, generalforsamlinger, representantskap mv.

Det må imidlertid understrekes at bevilgninger til de interkommunale selskaper ikke foreligger før eierkommunene har vedtatt sine budsjetter for 2013, dvs. omkring november/desember 2012.

4.3.2 Romerike Avfallsforedling IKS (ROAF)

Generelt om ROAF

Romerike Avfallsforedling IKS (ROAF) er et interkommunalt selskap med ansvar for avfallshåndteringen i kommunene Enebakk, Fet, Gjerdrum, Lørenskog, Nittedal, Rælingen, Skedsmo og Sørum. ROAF skal drive innsamling, transport, behandling, mottak, sortering og omsetning av avfall, samt utstrakt informasjonsvirksomhet for å oppnå avfallsreduksjon.

Økonomisk sammendrag for ROAF

Den økonomiske situasjon for selskapet de siste år har vært som følger:

Alle beløp i 1.000 kr	Regnskap 2009	Regnskap 2010	Regnskap 2011	Budsjett 2012
Brutto utgifter	131.020	143.620	164.457	166.828
Brutto inntekter	128.242	137.339	160.416	170.883
Netto finansresultat	516	179	579	2.595
Netto resultat	- 3.703	-6.101	4.620	1.460
Lørenskog kommunes tjenestekjøp	20.276	20.720	24.132	25.510

Statlige avgifter og pålegg om nye tiltak samt økt avfallsmengde har gitt betydelige økninger i renovasjonskostnadene – og derved avgiftene - gjennom de senere år.

Anslag til økonomiplan 2013 - 2016

Selskapets årsmeldinger, budsjetter og forslag til økonomiplaner gir godt innblikk i virksomheten. Selskapets ledelse utmerker seg ved et godt samarbeid med eiernes administrasjoner, hvilket reduserer tidsforbruket på begge sider og bedrer den gjensidige forståelse og effektivitet.

Utgangspunktet for økonomiplaninnspillet er selskapets prognose og anslaget for 2012 er justert med hensyn på befolkningsvekst, oljetillegg og økte transportutgifter. Det beregnede driftstilskuddet for 2012 er 129,3 mill. kr, hvorav 2,5 er underskudd på selvkost i 2010 som skal tas med i driftstilskuddsberegningene 2012. Fratrasket underskuddet fra 2010 blir nødvendig driftstilskudd 2012 126,8 mill. kr, eller en økning på 2,3 % fra 2011. Det beregnede driftstilskuddet i forrige økonomiplan var på 138 mill. kr. Årsaken til et såpass mye lavere tilskudd er bedre inntekter på salg av en del avfallstyper, noe lavere kostnader og gode anskaffelser. I tillegg er noen investeringer utsatt i tid.

	2013	2014	2015	2016
Tjenestekjøp i hele 1.000 kr	26.010	26.010	26.010	26.010

ROAF IKSs forslag til investeringsprogram er som følger: (i hele kr 1.000):

	2013	2014	2015	2016
Investeringer	98.000	7.000	198.000	27.000

Økonomiplanen 2012 – 2015 la til grunn at bygging av et sorteringsanlegg ville medføre store investeringer i 2012 og 2013. Dette er endret slik at sorteringsanlegget er skjøvet ut til 2015, noe som medfører store endringer i investeringsprogrammet fra forrige økonomiplanperiode. Driftskonsekvenser av dette er ikke innarbeidet i økonomiplanen, men dette vil man måtte komme tilbake til. En regner med at den nødvendige nedbygging av egenkapitalen er avsluttet i 2010. Egenkapitalen vil da etter planen være redusert til et nivå ROAF selv vurderer som minimum for forsvarlig drift.

4.3.3 Nedre Romerike brann- og redningsvesen IKS (NRBR)

Generelt om NRBR

NRBR er et interkommunalt selskap for kommunene Lørenskog, Rælingen og Skedsmo. Organisasjonen har 87 årsverk.

Økonomisk sammendrag for NRBR

NRBR ble IKS fra 1. januar 2005. Etter IKS-avtalen skal regnskapene føres etter kommunale regnskapsregler.

Kommunens tilskudd til NRBR ble i 2012 økt med i alt 1,7 mill. kr. Årsaken var behovet for økt bemanning i beredskapsavdelingen, samt en ny fagstilling i forebyggende avdeling og en ny fagstilling i feiervesenet.

Selv med denne økningen varslet NRBR et behov for økte budsjettmidler for å kunne holde en høyere beredskap. En minimumsbemanning vil gi økt risiko i området. Innbyggertallet har økt med 23.000 siden NRBR ble etablert, samtidig som store forretningsbygg med butikker og industribygg har økt betydelig med bl.a. Ahus, Posten Norge, Norges Varemesse og Lørenskog Hus.

Den økonomiske situasjon for selskapet de siste år har vært som følger:

(Alle beløp i 1.000 kr)	Regnskap 2009	Regnskap 2010	Regnskap 2011	Budsjett 2012
Brutto utgifter	75.627	85.774	91.523	97.217
Brutto inntekter	77.723	85.150	89.691	96.681
Driftsresultat	2.095	-625	-1.833	-537
Finansposter	318	1.411	1.423	1.697
Interne finanskostnader	425	1.048	1.382	1)
Regnskapsresultat	2.839	-1.814	-1.873	1)
Tjenestekjøp fra Lørenskog i hele 1.000 kr	18.447	18.892	20.247 ²⁾	24.250

1) Tall ikke tilgjengelig på skrivetidspunktet

2) Inkl. Lørenskogs bidrag til sivilforsvaret: 345.000 kr per år

Anslag til økonomiplan 2013 – 2016

	2013	2014	2015	2016
Tjenestekjøp i hele 1.000 kr	24.735	24.735	24.735	24.735

4.3.4 Nedre Romerike Vannverk AS – NRV / AS Sentralrenseanlegget – RA-2

Selskapene er avløst av NRA IKS og NRV IKS – se 4.3.6 og 4.3.7. Aksjeselskapene er videreført inntil sakene mot tidligere direktør og andre er endelig avgjort og alle økonomiske forhold er opp- og avgjort. Se for øvrig også kap. 3.6.

4.3.5 Nedre Romerike Avløpsselskap IKS – NRA

Generelt om NRA

Selskapet ble opprettet 1.1.2008. I løpet av 2008 overtok selskapet alle eiendeler og anlegg som tilhører kjernevirksomheten fra RA-2 til bokført verdi. Eiendommer og bygg i Strandveien og ved Berger ble imidlertid værende igjen i RA-2 i forbindelse med oppryddingen.

Alle overtatte anleggsmidler ble finansiert ved låneopptak. Renter og avskrivninger av anleggene blir lagt inn i regnskapene – og dermed prisene – i samsvar med selvkostreglene (H-2140 fra januar 2003 fra KRD).

Eierandelene for NRA IKS eies av Skedsmo med 50 %, Lørenskog med 34,9 % og Rælingen med 14,1 %.

Se for øvrig Kap. 3.6.

Den økonomiske situasjonen de siste årene har vært som følger:

(Alle beløp i 1.000 kr)	Regnskap 2009	Regnskap 2010	Regnskap 2011	Budsjett 2012
Brutto driftsinntekter	60.348	56.463	72.251	78.590
Brutto driftskostnader	46.244	56.369	60.332	67.054
Finanskostnader	11.601	12.917	25.116	24.851
Netto resultat	2.539	-2.414	-699	648
Skatt før utregnet skattekostnad	154			
Ekstraordinære poster *)	11.989	11.989	9.576	
Årsresultat	11.989	9.576	8.877	648
Tjenestekjøp fra Lørenskog	17.939			16.900

*) gjelder mindreforbruk tidligere år

Anslag økonomiplan 2013 – 2016

	2013	2014	2015	2016
Totalinntekt i hele 1.000 kr		60.220	60.220	60.220
Herav tjenestekjøp fra Lørenskog		17.238	17.238	17.238

Hva angår effektene av dette for publikum, vises til Kap. 4.1.4 Virkninger for publikum.

4.3.6 Nedre Romerike Vannverk IKS - NRV

Generelt om NRV

Selskapet ble opprettet 1.1.2008. Selskapet videreførte aktiviteten knyttet til NRV-AS, og kjøpte ut eiendeler fra NRV-AS, finansiert med låneopptak. Det vises for øvrig til foregående kapittel om NRA IKS og kap. 3.6.

Den økonomiske de siste årene er som følger:

(Alle beløp i 1.000 kr)	Regnskap 2009	Regnskap 2010	Regnskap 2011	Budsjett 2012
Brutto driftsinntekter	96.898	81.995	78.001	81.402
Brutto driftskostnader	64.517	83.200	65.164	68.928
Finanskostnader	12.882	17.168	27.634	29.063
Netto resultat	19.499	-5.320	-835	6.299
Skatt før utregnet skattekostnad				
Ekstra ordinære poster *)	13.772	13.772	8.452	
Årsresultat	5.320	8.452	7.617	6.299
Tjenestekjøp fra Lørenskog	19.365	19.365	19.527	23.500

*) gjelder mindreforbruk tidligere år

Anslag økonomiplan 2013 – 2016

	2013	2014	2015	2016
Totalinntekt i hele 1.000 kr	81.671	81.671	81.671	81.671
Herav tjenestekjøp fra Lørenskog	24.450	24.450	24.450	24.450

4.3.7 Nedre Romerike Distriktsrevisjon (NRD)

Generelt om NRD

NRD er en interkommunal revisjonsvirksomhet for kommunene Nittedal, Rælingen, Skedsmo og Lørenskog. Politisk ledelse utføres gjennom et distriktsstyre. Virksomheten har 9,1 stillinger.

Anslag økonomiplan 2013 - 2016

Kontrollutvalgets forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet skal følge formannskapetets innstilling til kommunestyret. Ultimo mai foreligger ikke vedtak, og det foretas et anslag for økonomiplanperioden.

Lørenskogs utgifter til distriktsrevisjonen i 2011 var 2 175 000 kr. Merutgiftene som følge av endringen av sekretærfunksjonen ble ivaretatt i økonomiplanen 2012 – 2015. Forøvrig videreføres aktiviteten på dagens nivå.

Utgiftene fordeler seg slik:

Tall i 1.000 kr

	2013	2014	2015	2016
Totalbudsjett for NRD	8 937	8 937	8 937	8 937
- herav Lørenskogs andel	2 264	2 264	2 264	2 264
Utgifter til sekretærfunksjon	275	275	275	275
Kontrollutvalgets utgifter	168	168	168	168
Lørenskogs utgifter til sammen	2 707	2 707	2 707	2 707

4.3.8 Forhold vedrørende de andre interkommunale selskaper

For de øvrige interkommunale virksomheter er bidraget/rammen for tjenestekjøp fra Lørenskog kommune ført opp som i 2011, med en justering på 2 % lønns- og prisstigning fra 2011 til 2012.

Dette vil omfatte følgende virksomheter:

- Regionkontor landbruk
- Stalsberghagen krematorium
- Legevakten
- Interkommunal barnevernsvakt
- Romerike krisesenter
- Tolketjenesten
- Beredskap mot akutt forurensning – region 2
- Romerike krisesenter
- Alternativ til vold

De budsjettmessige konsekvenser av dette fremgår under den enhet som virksomhetene hører inn under.

5.1 Innledning

Fra sektorene er det foreslått 80 investeringer for i alt 1 256,9 mill.kr i økonomiplanperioden. Rådmannen har funnet plass til 51 investeringer til en samlet kostnadsramme på 1 080,4 mill. kr.

Prioriteringen fra rådmannens side har vært som følger:

1. Alle prosjekter som er i gang, som er bundet opp av inngåtte avtaler og som følger av konkrete lovpålegg.
2. "Selvkostprosjekter" innen vann, avløp, renovasjon, feiing osv. når dette ikke fører til vesentlige økninger i publikums betaling. Disse prosjektene dekkes ved brukerbetaling; kommunens "frie inntekter" berøres ikke.
3. Vedtatte og prioriterte prosjekter som ikke uten problemer kan utsettes.
4. Prosjekter som er vedtatt realisert, men hvor rådmannen mener disse kan utsettes noe.

Flere nye forslag er kommet fra enhetene. Nye forslag må vurderes i forhold til ovennevnte kriterier. Dersom det ikke anses tvingende nødvendig, vil forslagene måtte utstå til senere.

I vedlegg til forslag til økonomiplan er alle enhetenes forslag tatt med. De forslag som rådmannen ikke har inkludert i sitt forslag, ligger sist som en egen gruppe.

Fordelingen av rådmannens forslag over perioden (inklusive bevilgning for de aktuelle prosjekter tidligere år) er som følger:

Bevilget tidligere år	2 013	2 014	2 015	2 016	Sum
280 389 000	183 322 000	226 609 000	197 300 000	192 843 000	1 080 463 000

Inklusive tidligere bevilgninger til 18 prosjekter gir dette en sum på 1 080,4 mill. kr. I denne økonomiplanen er det ikke foreslått igangsatt prosjekter som forutsetter ytterligere bevilgninger til investeringer etter 2016. Imidlertid skal en være klar over at driftsutgiftene for flere investeringer først slår inn med full tyngde fra 2017 og utover.

Forslag til investeringer i økonomiplanperioden fordeler seg slik på formålene:

BEVILGNING TIL INVESTERINGSPROSJEKTER 2013 - 2016 (tall i kroner) FORDELT PER SEKTOR		
Sektor	Total kostnad	Fordelt i %
Helse- og omsorg	185 112 000	17,13 %
Kultur	94 051 000	8,70 %
Oppvekst og utdanning	631 007 000	58,40 %
Sentraladministrasjonen	30 280 000	2,80 %
Teknisk	140 013 000	12,96 %
Sum	1 080 463 000	100,00 %

Et visst etterslep i gjennomføringen av vedtatte investeringer skal det godt gjøres å komme utenom. De senere år har imidlertid etterslepet vært langt større enn ønskelig. Rådmannen har som ambisjon å bidra til at dette etterslepet reduseres betydelig, allerede tidlig i økonomiplanperioden. Dette kan oppnås ved at man i budsjettforslaget for 2013 vurderer nøye hvilke prosjekter det anses realistisk å kunne utføre i løpet av året.

5.2 Rådmannens forslag til investeringer (rettet versjon)

I oppstillingen viser rådmannens forslag: prosjektets tittel, hva som tidligere er bevilget og forslagene til bevilgning i årene 2013 til og med 2016. Hva angår ytterligere detaljer – herunder finansiering, renter, avdrag, driftsutgifter – finner man dette i vedleggsheftet i egne skjemaer for hver investering. Renter og avdrag i disse skjemaene er estimerte størrelser, og de faktiske budsjetterte renter og avdrag vil fremgå av driftsbudsjettet.

INVESTERINGER I ØKONOMIPLAN 2013-2016

INVESTERINGSPROSJEKTER 2013-2016 (tall i kroner)								
NR	Prosjektnavn	Sektor (fore-slåer)	Bevilget tidligere år	2013	2014	2015	2016	
0	Nybygging Hammer skole	OUS	172 434 000	33 893 000				
1	Ødegården skole	OUS	8 044 000	69 622 000	144 322 000	24 722 000		
2	Ødegården barnehage	OUS			2 040 000	50 020 000	3 060 000	
3	Fjellhamar skole - rehab	OUS		510 000	1 030 000	15 330 000	56 430 000	
4	Barnehage i sentrum	OUS			510 000	3 070 000	40 360 000	
6	Paviljong - Rasta skole	OUS			918 000			
11	Innvendige arbeider Solheim skole	OUS		4 692 000				
13	Turnhall	KUL	41 206 000	20 290 000				
14	Vasshullet i Losby – rehabilitering og vernebygg	KUL		5 814 000				
15	Snøsikring Losby besøksgård	KUL		388 000				
16	Nytt toppdekke på kunstgressbanene på Torshovbanen og Rolvsrud 1	KUL		2 550 000	2 600 000			
17	Utskifting av biler	KUL		350 000	200 000			
18	Vedlikehold lysløypa Vallerud – Mariholtet	KUL		424 000	1 147 000			
25	Tilknytning vann/avløp – nytt toalettanlegg Mønevann	KUL			2 244 000			
26	Utvidelse av Lørenskog kirkegård og gravlund	KUL		612 000	1 950 000	5 150 000	5 250 000	
27	Forbindelsesløype Mariholtet - Losby	KUL			306 000			
29	Nytt gulv/tilbygg Fjellhamarhallen	KUL					3 570 000	
30	Hagasvingen 15-17 - oppgradering/ombygging	HOS	11 066 000		12 457 000	12 697 000		
31	Om- og utbygging av Dovre bolig- og servicesenter	HOS	510 000		520 000	40 820 000	41 620 000	
32	Boligsosialt utviklingsprogram	HOS	5 100 000	5 100 000	5 100 000	5 100 000	5 100 000	
33	Kjøp av boliger	HOS		6 000 000	6 000 000	10 000 000	12 000 000	
34	Utskifting av biler i hjemmetjenesten	HOS	900 000	300 000	600 000	300 000	600 000	
35	Utskiftingsprogram for senger, Lørenskog sykehjem	HOS	480 000	600 000				
36	Telefonisystem og sykesignalanlegg ved sykehjemmene	HOS		1 530 000				
39	El biler til mottaks- og utredningskontoret	HOS		612 000				
42	Utskiftning av lekeplassutstyr	TEK	500 000	250 000	250 000	250 000		
43	Bjørndalsveien	TEK	1 030 000	530 000				
44	Losbyveien gang og sykkelvei	TEK	11 500 000	230 000	5 330 000	5 430 000		
45	Digitalisering av målesaksarkiv	TEK		1 020 000				
46	3D Web basert nymodell for Lørenskog	TEK		153 000	513 000			
47	Digitalisering av plansaksarkivet	TEK		204 000				
51	Lørenskog brannstasjon - ventilasjon	TEK		2 040 000				
53	Ombygning av energisentraler	TEK	1 000 000	1 019 000	1 039 000			
62	Trafikksikring skoleveier	TEK	3 800 000	2 040 000	2 040 000	2 040 000	2 040 000	
63	Fotgjengerundergang - Hans Egdes vei	TEK		510 000	5 620 000			
64	Diverse tiltak veier og gater	TEK	2 965 000	2 099 000	2 139 000	1 159 000	1 179 000	
65	Diverse veilys	TEK	11 254 000	4 610 000	5 614 000	3 372 000	3 634 000	
66	Kjøp av biler og maskiner - vei	TEK	3 600 000	1 000 000	2 000 000	2 000 000	1 500 000	
67	Utrykningsbil	TEK			300 000			
69	Utskiftning av løftebukker	TEK		450 000				
70	Utredning av utvidelse for avfallssug	TEK		510 000				
71	Utgiftsbesparende tiltak	TEK		4 000 000	4 000 000	4 000 000	4 000 000	
72	Biler og maskiner VA	TEK	3 000 000	1 850 000	1 150 000	1 250 000	1 400 000	
73	Drivstoffanlegg blåkollen	TEK		300 000				
74	VA-anlegg snorres vei	TEK			7 650 000			
75	VA-anlegg Lørdagsrudveien vest	TEK				3 570 000		
76	VA-anlegg Ringveien øst	TEK					4 080 000	
77	Utbygging av fibernett	SEN		1 020 000	1 020 000	1 020 000	1 020 000	
78	Bud bil	SEN		200 000				
79	IKT investeringer løpende	SEN	2 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	
80	Netto kjøp av eiendommer	SEN		5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	
SUM:				280 389 000	183 322 000	226 609 000	197 300 000	192 843 000

5.3 Finansielle og budsjettmessige forhold (rettet versjon)

Mye av investeringsprogrammet må dekkes ved å øke gjelden. All gjeld dekkes ikke av kommunens "frie inntekter" – eller kommunekassa, for enkelthets skyld – noe dekkes ved brukerbetaling. Dette gjelder selvkostområdene – vann, avløp, renovasjon, feiing.

NETTO ORDINÆRE LÅN 2013 - 2016 (tall i kroner) FORDELT PER SEKTOR		
Sektor	Total kostnad	Fordelt i %
Helse- og omsorg	71 520 000	12,47 %
Kultur	43 583 080	7,60 %
Oppvekst og utdanning	377 705 000	65,87 %
Sentraladministrasjonen	19 360 000	3,38 %
Teknisk	61 284 400	10,69 %
Sum	573 452 480	100,00 %

5.4 Generelle betingelser for bruk av investeringsbudsjettet

Grunnleggende i kommuneøkonomien er skillet mellom driftsregnskap og investeringsregnskap. Den kommunale regnskapsforskriftens § 3 trekker opp prinsippene for dette skillet. Løpende inntekter og løpende anvendelse av midler føres i driftsregnskapet. Bruk av lånemidler, salg og anskaffelse av anleggsmidler, utlån og øvrige økonomiske transaksjoner som ikke er løpende føres i investeringsregnskapet og -budsjettet.

Investeringer kan ha ulike finansieringskilder. Disse fremgår av skjemaer over det enkelte prosjekt i vedleggsheftet.

5.5 Investeringsbudsjettets konsekvenser

Rådmannen er bekymret for de driftsøkonomiske konsekvenser av det ambisiøse investeringsnivået en har lagt seg på forut for, og i sist vedtatte økonomiplan. En stor del av investeringene finansieres med låneopptak. Kommunens totalgjeld beløper seg til kr 2 858 mill. kr. per 31.12.11. Lørenskog befinner seg allerede blant de kommunene med høyest gjeldsnivå i forhold til driftsinntekter i kommunegruppe 13.

Tabell nedenfor viser gjeldsutvikling basert på beregnet låneopptak og budsjetterte/foreslåtte avdrag, gitt foreslåtte investeringsnivå

	2012	2013	2014	2015	2016
Inngående balanse	2 858	3 067	3 128	3 218	3 243
Årets nye lån	287,1	145,4	176,2	113,0	138,8
Årets avdrag	-77,9	-85,0	-86,0	-88,0	-90,0
Utgående balanse	3 067	3 128	3 218	3 243	3 292

For 2012 det det lagt inn budsjettert låneopptak, men reelt låneopptak blir sannsynlig betydelig mindre.

For årene 2013-2016 er det lagt inn lånefinansierte andel av foreslåtte investeringer, jf. oppsett i detaljert investeringsforslag i eget vedleggshefte.

6 Årlig omprioritering av ressurser

I forbindelse med kommunestyrets behandling av budsjettutvalgets sluttrapport ble følgende vedtatt:

For å synliggjøre politikernes handlingsrom for omprioriteringer av kommunens drift, utarbeider enhetene hvert år foran økonomiplanbehandlingen en oversikt over de lavest prioriterte av enhetens tjenester tilsvarende 2 % av enhetens (netto) ramme.

Hver enkelt sektor har i sitt innspill til økonomiplanen utarbeidet en oversikt over de minst prioriterte områdene, og hvor mye som eventuelt kan omdisponeres på de enkelte områdene/tiltakene. Denne oversikten skal omfatte økonomiplanens første år – årsbudsjettet for 2013.

Dette er ikke en oversikt over omdisponeringer som skal gjennomføres, men det gis et signal fra sektoren om hvor det eventuelt kan skje en omprioritering av ressurser.

Nedenfor vises de aktuelle beløp for den enkelte sektor, etter korrigeringer knyttet til kalkulatoriske avskrivninger, tilskudd til interkommunale tjenester m.m.

Sektor/avdeling	Handlingsrom 2 %
Oppvekst og utdanning	11 600
Helse og omsorg	6 300
Kultur	900
Teknisk	3 900
Folkevalgte	0
Organisasjonsavdelingen	1 300
Økonomi- og planavdelingen	
Nav	0
Sum	24 000

Dersom alle presenterte tiltak gjennomføres vil det frigjøre et beløp tilsvarende dette som enten kan nyttes til nye prioriterte tiltak eller til bedring av kommunens resultat.

Sektorenes forslag til mulig omprioritering av ressurser 2013

Oppvekst og utdanning

Prioritet	Tiltak	Til omdisponering
1	Fjerne tilsynsvaktene ved skolene	1 200
2	Avvikle miljøarbeidere (flyktning-/innvandrer-tjenesten)	200
3	Avvikle Lørenskogmodellen	760
4	Avvikle utekontakten	1 100
5	Omdisponering ved kultur- og musikkskolen	400
6	Redusere vikarbudsjetten i barnehagene	700
7	Omdisponere faste vikarer i grunnskolen	500
8	Omdisponere bemanning i barnehager og skoler	6 740
Sum		11 600

Ved fem skoler er det tilsatt tilsynsvakter i forbindelse med bruk av skolene på kveldstid. Nettokostnaden er på 1,2 mill. kr. Konsekvensen av å fjerne tilsynsvaktene er at det vanskeliggjør utlån av skolene.

For å oppnå best mulig inkludering, benytter flyktning- og innvandrer-tjenesten seg av miljøarbeidere til leksehjelp, boveiledning og generell selvstendigjøring i familier med sammensatte problemer. Det vil kunne påregnes en årlig innsparing på 0,2 mill. kr.

Lørenskogmodellen er et ikke-lovpålagt tiltak om fysisk aktivitet om morgenen, frokost og leksehjelp. Nedleggelse av Lørenskogmodellen kan gi rom for å omprioritere 0,76 mill. kr.

Utekontakten er en ikke-lovpålagt tjeneste. Innsparingen vil være 1,1 mill. kr årlig. Samtidig vil de to stillingene som er statlig finansiert bli avviklet som følge av at midlene fra staten trekkes tilbake.

Musikk- og kulturskolen omfatter instrumentalopplæring individuelt og i ensembler, samt dirigenter til skolekorpsset. I tillegg gir skolen tilbud om kurs til selvkost innenfor ulike områder. Selvkostaktiviteten er økende og omfatter betydelige deler av bemanningen i den ordinære virksomheten. Det kan være mulig å omprioritere omkring 0,4 mill. kr. Konsekvensen vil være at tilbudet blir redusert, samt at kontingenten vil økes.

De kommunale barnehagene har et vikarbudsjett på omkring 1 mill. kroner. I praksis settes det ikke inn vikar i alt fravær og ofte er vikarene lavere betalt. Det kan være grunnlag for å omprioritere 0,7 mill. kr fra vikarbudsjetten. Barnehagene kan da sette inn vikar i 90-95 % av det refusjonsberettigede fraværet.

Vikarpoolen ble redusert fra 14,5 årsverk til 11,3 i 2009. Under arbeidet med omdisponeringer er det forsøkt å skåne bemanningen i skoler og barnehager. Bakgrunnen er at Lørenskog allerede har en svært presset personalsituasjon i grunnskolen. Det anbefales at en eventuell reduksjon i bemanningen ved skolene først tas inn gjennom å redusere ressursen til faste vikarer. I det foreliggende forslaget er det lagt til grunn en omprioritering på 0,5 mill. kr.

Kommunen kommer ikke utenom omprioriteringer fra den faste bemanningen i barnehager og skoler dersom det til skal foretas omprioriteringer på til sammen 11,6 mill. kr.

Helse og omsorg

Prioritet	Tiltak	Til omdisponering
1	Nitor	1 000
2	Maisenteret	3 700
3	Dagsenter	1 600
Sum		6 300

Store deler av virksomheten er lovpålagte tjenester. Ikke-lovpålagte tjenester som dagsenter, aktivitetssenter og andre typer aktiviseringstiltak, har vært foreslått avvirket ved tidligere anledninger. Det er avgjørende for sektoren å ha stabil og robust grunnbemanning i tjenestene, og det anses ikke tjenlig å foreslå flate omdisponeringer, men omdisponeringer som gjør at de tjenester som ikke berøres vil være i stand til å levere på samme nivå som før.

Avvikling av avtalen med Nitor innebærer at all aktivitet knyttet til arbeidstilrettelegging for psykisk syke i kommunen nedlegges.

Maisenteret er et åpent dag- og aktivitetstilbud til innbyggere som har psykiske lidelser. Målet er å bistå gruppen slik at de etter hvert kan oppnå egen boevne. Driften er slik at det ikke er hensiktsmessig å legge ned deler av virksomheten. Konsekvensen er at denne gruppen vil få en vanskeligere hverdag med dårligere utsikt mot å oppnå selvhjelp.

Dagsentertjenesten har høy forebyggende effekt. I en tid der samarbeidsreformen implementeres er dagsentrenes betydning forsterket. Tjenesten er ikke lovpålagt og kommunen kan omdisponere dersom dette antas hensiktsmessig. Det er tre dagsenter i Lørenskog og en omdisponering på 1,6 mill. kr vil medføre betydelig lavere aktivitet.

Kultur

Prioritet	Tiltak	Til omdisponering
1	Kultur- og idrettsutvalgets disposisjonspost	400
2	Fritidsklubber	200
3	Økte inntekter idrettshaller – alternativt redusert organisasjonsstøtte	300
SUM		900

Det har siden 2010 vært avsatt midler til kultur- og idrettsutvalgets disposisjon i budsjettet. Det foreslås å omdisponere posten i den kommende økonomiplanperioden.

Kultur driver i dag fire fritidsklubber for barn i barneskolealder. Det foreslås å omdisponere inntil 0,2 mill. kr i kommende økonomiplanperiode enten ved å redusere antall klubbkvelder eller antall klubber.

Mange organisasjoner har i dag utgifter knyttet til bruk av hus og anlegg. Brukerne av kommunens idrettshaller betaler verken for lokaler eller bruk av utstyr. Kultur har samtidig et stort etterslep på vedlikehold og utstyr i hallene. Det forslås å omdisponeringer ved å øke idretts- og friluftslivsavdelingens inntektsside ved å innføre utstyrsbidrag ved bruk av hallene.

Teknisk

Prioritet	Tiltak	Til omdisponering
1	Byggesak/regulering/geodata: Effektivisere kontakten med meglere og takstmenn	60
2	Administrasjon: 0,8 årsverk blir overført sentralt arkiv. Resterende arbeidsoppgaver fordeles. Innsparing: 0,2 årsverk	100
3	Administrasjon: Reduserte forsikringer	200
4	DV: Redusere strømforbruket og inngå langsiktig og forutsigbare kraftkontrakter	2 000
5	DV: Reduksjon av vedlikehold som følge av utskiftning av ventilasjon på investeringsbudsjettet.	410
6	Renhold: kutt ved skoler ved naturlig avgang på omlag 1 årsverk fra 2013	400
7	Park: Reduksjon til vedlikehold av lekeplassutstyr i barnehager	200
8	Prosjekt: Øke utfaktureringsgraden på prosjektene og redusere bistand til enhetene i planleggingsfasen	100
9	Kommunalteknikk: Redusere med 1 årsverk ved naturlig avgang	430
Sum		3 900

I forbindelse med endringer som følge av at ett årsverk blir overført til sentralt arkiv, kan arbeidsoppgavene ovenfor meglere og takstmenn ivaretas på en mer effektiv og kostnadsbesparende måte.

Som følge av at 0,8 årsverk blir overført sentralt arkiv vil resterende arbeidsoppgaver bli fordelt slik at en sparer 0,2 årsverk.

Omdisponering av 0,410 mill. kr i planlagt vedlikehold vil kunne forsvares hvis utskiftninger av tekniske installasjoner følges opp og bevilges over investeringsbudsjettet til ventilasjon.

Ved å satse på energikonkurranser internt i kommunen, samt ved å inngå langsiktige kraftkontrakter for kommende fireårs periode, vil en kunne omdisponeres 2 million kroner årlig, samtidig som en vil få en forutsigbar pris i planperioden.

Renholdseksjonen har allerede planlagt forsvarlige kutt ved skoler ved naturlig avgang på omlag ett årsverk fra 2013. Dette er siste del av innsparinger på skolerenholdet, og vil kunne gjennomføres ved naturlig avgang.

Parkseksjonen kan omdisponere 0,2 mill. kr til vedlikehold av lekeplassutstyr i barnehager ved å redusere oppsetting av nytt lekeplassutstyr når det gamle ikke er i forskriftsmessig stand.

Prosjektkontoret vil arbeide mer aktivt å konsentrere seg om kun konkrete vedtatte prosjekter som en kan belaste medgått tid på, fremfor å bistå sektorene med diverse utredningsarbeid for mulige fremtidige prosjekter.

Ved naturlig avgang vil en omdisponere antall stillinger med ett årsverk. Arbeidsoppgavene vil bli ivaretatt innenfor resterende årsverk.

Sentraladministrasjonen

Prioritet	Tiltak	Anslått beløp ved omdisponering
1	En stilling ved Lørenskog kemnerkontor avvikles	500
2	Redusert kostnad ved nyrekruttering i økonomi- og planavdelingen	400
3	Besparelser trykkeri	400
SUM		1 300

1. Større bruk av elektroniske løsninger ved Lørenskog kemnerkontor bidrar til at manuelle og tidkrevende rutiner kan avvikles. Kemnerkontor kan derfor reduseres med et årsverk.
2. På grunn av betydelig forskjell i lønnsnivå mellom tidligere medarbeider og ny medarbeider i økonomi- og planavdelingen, er det 400 000 kr til disposisjon til andre formål.
3. Mer bruk av "papirløse" løsninger reduserer behov for kapasitet i trykkeriet. Det kan derfor omdisponeres inntil 400 000 kr.

7 Saldering og prioritering

Rådmannen er pålagt av kommunestyret å legge frem et saldert forslag til budsjett og økonomiplan. Budsjettforslaget skal være i samsvar med kommunestyrets vedtak om iverksettelse av konkrete tiltak.

Konsekvensjustert budsjett for de enkelte år gir følgende driftsresultat:

Tall i hele 1.000 kr	2013	2014	2015	2016	I alt
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	- 36 316	- 51 779	- 70 478	-94 110	- 252 685

NB! Negative tall representerer et overskudd.

Etter innarbeiding av rådmannens forslag til nye tiltak og investeringer – og driftsmessige konsekvenser av disse inkl. renter og avdrag, har forslaget som her legges frem til økonomiplan for 2013-2016, følgende driftsresultater for de enkelte år:

Tall i hele 1.000 kr	2013	2014	2015	2016	I alt
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	-12 449	-18 161	-12 321	2 677	-40 253

Tallene viser at det er budsjettmessig overskudd for perioden samlet, om enn noe mindre enn ønskelig. Samlet for perioden er det et budsjettmessig overskudd på 40,250 mill. kroner.

Resultatene de enkelte år varierer mye og 2016 viser et negativt resultat. Dette foreslås løst ved at "overskuddene" i 2014 og 2015 avsettes henholdsvis 9 og 3 mill. kr til disposisjonsfond. Disse midler brukes i 2016 til å bedre resultatet slik at 2016 også får et positivt resultat.

Dette gir følgende tall for de enkelte år:

Tall i hele 1.000 kr	2013	2014	2015	2016	I alt
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	-12 449	-9 161	-9 321	-9 323	-40 253

I kap. 6 Årlig omprioritering av ressurser, er det vist konsekvensene av 2 % reduksjon for sektorene. Dette gir et handlingsrom for å øke prioriteringene på enkelte områder, eventuelt styrking av kommunens resultat.

8 Forslag til vedtak

Rådmannen tilrår at formannskapet fremmer følgende forslag til vedtak

ØKONOMIPLAN 2013 – 2016

A. Generelle forhold – rammebetingelser

- A-1. Den visjon og de overordnede satsingsområder kommunestyret vedtok ved rulleringen av kommuneplanen er styrende for økonomiplanen for perioden 2013 – 2016.
- A-2. Inntil ny befolkningsprognose er utarbeidet, legges befolkningsprognosen for Lørenskog kommune for perioden 2012 – 2015 som vist i administrasjonens saksframlegg, kap. 2.3 til grunn for videre planlegging i økonomiplanperioden.

B. De interkommunale selskaper

B-1. Generelt

Retningslinjer for kommunens representanter i generalforsamlinger, representantskap og styrer:

1. Arbeidet i interkommunale selskap skal ha som formål å sikre kommunens innbyggere en tjeneste med riktig kvalitet, til lavest mulig kostnad.
2. Representantene i styrer, representantskap m.v. i de interkommunale selskaper skal arbeide for de føringer kommunestyret gir, men kommunestyret er innforstått med at interkommunalt samarbeid bygger på den målsetting at de beste fellesskapsløsninger skal velges. Representantene må derfor innrette seg etter det lovverk og de vedtekter som gjelder for det enkelte selskap.
3. Der utgifter til interkommunale selskap og sammenslutninger innkreves via brukerbetaling, skal det tilstrebes 100 % egendekning av kommunens utgifter.
4. De interkommunale selskapene bør legge til grunn selvkostprinsippet i sin prising, slik dette er definert i retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester H-2140 fra Kommunal- og regionaldepartementet, januar 2003.
5. De oppførte tall i administrasjonens saksframlegg representerer en videreføring av selskapenes egne tall (innspill). Der det i tekstdelen forventes at disse kan bli endret i den planlagte samordning av eierkommunenenes standpunkt som det er lagt opp til, kan de oppførte tall i talldelen således ikke påberopes som kommunens endelige godkjenning av disse.

B-2. Romerike Avfallsforedling IKS (ROAF)

Betaling for ROAF's tjenester føres opp som vist i kap. 4.3.2.

B-3. Nedre Romerike brann- og redningsvesen IKS (NRBR)

Lørenskog kommunes betaling for tjenester fra NRBR føres opp som vist i kap. 4.3.3.

B-4. Nedre Romerike Avløpsselskap IKS (NRA)

Lørenskog kommunes betaling for tjenester fra NRA føres opp som vist i kap. 4.3.5.

B-5. Nedre Romerike Vannverk IKS (NRV)

Lørenskog kommunes betaling for tjenester fra NRV føres opp som vist i kap. 4.3.6.

B-6. Nedre Romerike Distriktsrevisjon (NRD)

Lørenskog kommunes betaling for revisjonstjenester føres opp som vist i kap. 4.3.7.

B-7. Forhold vedrørende øvrige interkommunale selskaper

Lørenskog kommunes betaling for tjenester fra de øvrige interkommunale selskaper holdes konstant for økonomiplanperioden, med justering for prisstigningen på 2 % fra 2012 til 2013. Se for øvrig kap. 4.3.8.

C. Økonomiplanens talldel

C-1. Økonomiplanens talldel – drift

- a) Økonomiplanens driftsdel vedtas som vist i vedlegg i administrasjonens saksframlegg – Vedlegg 1 – driftsdel, med følgende endringer:
- 1) Ingen.
- b) Den generelle pris- og lønnsvekst fra 2012 til 2013 settes til 2 %. Alle tall er oppført i 2013-priser.
- c) Tilleggsbevilgninger / nye bevilgninger avsettes årlig slik:
- til tilleggsbevilgning/nye bev.	1,5 mill. kr
- lønnsreserve	18,0 mill. kr
- til egenandeler	0,4 mill. kr
- til attføringstiltak	1,1 mill. kr
- økte pensjonskostnader	7,0 mill. kr
- d) Kommunestyret slutter seg til rådmannens anbefalinger under den enkelte sektor som foreslått i administrasjonens saksframlegg, jf. kap. 4.2 Kommentarer til de enkelte enheter, med følgende endringer:
- 1) Ingen.
- e) Personskatteanslaget fastsettes i samsvar med administrasjonens saksframlegg – Vedlegg 1 – driftsdel.
- f) Tilskudd til flyktninger budsjetteres ved gradvis bortfall av tilskudd for flyktninger som følge av 5-årsgrensen og årlig mottak av 20 nye flyktninger. Tidligere vedtak om mottak av inntil 20 + 2 flyktninger årlig opprettholdes.

C-2. Investeringer

- a) Økonomiplanens kapitaldel og investeringer vedtas som vist i kap. 5.2 i administrasjonens saksframlegg med følgende endringer:
  - 1) Ingen.
- b) Investeringer kan ikke iverksettes før
  - tiltakene er fullfinansiert med lån, tilskudd, refusjoner eller annet
  - det er klarlagt at eventuelle inntekter fra driften vil bli realisert etter forutsetningene
  - eventuelle tjenester knyttet til investeringen er fullfinansiert på de relevante sektorens budsjetter.

C-3. Avsetninger – Finansiering

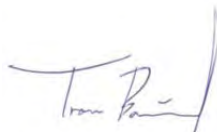
- a) Renter av avgiftsfinansierte fond, samt "tilfluktsromsfondet" legges til fondene. Øvrige renter legges ikke til fond.
- b) Investeringer i perioden finansieres som vist i oversikt per prosjekt i vedleggsheftet til administrasjonens saksframlegg.

C-4. Formidlingslån

Ordningen med formidlingslån videreføres med inntil 60 mill. kr per år.

D. Verbale vedtak

Lørenskog, den 24. mai 2012.

Tron Bamrud
rådmann

**VEDLEGG 1 - Rådmannens forslag økonomiplan 2013-2016 - driftsdel
FASTE 2013-PRISER**

(Tall i 1000 kr.)

Ansvarsområder m.m.		Regnsk 11	Budsj 12	2013	2014	2015	2016
Tilleggsbev./nye bevilgninger		0	21 430	28 000	28 000	28 000	28 000
Andre fellesutgifter/-inntekter	Utgift	-14 397	0	0	0	0	0
	Inntekt	-3	0	0	0	0	0
	Netto	-14 400	21 430	28 000	28 000	28 000	28 000
2. Oppvekst og utdanning (OUS)	Utgift	766 475	738 745	765 225	765 660	773 232	782 562
	Inntekt	-170 783	-138 099	-152 494	-152 494	-152 494	-152 494
	Netto	595 692	600 646	612 731	613 166	620 738	630 068
5. Helse og omsorg (HOS)	Utgift	551 275	573 989	572 857	577 080	580 039	590 352
	Inntekt	-153 046	-143 220	-135 499	-135 499	-135 499	-135 499
	Netto	398 229	430 768	437 358	441 581	444 540	454 853
6. Kultur (KS)	Utgift	73 012	72 838	74 697	74 907	75 651	75 651
	Inntekt	-23 201	-27 194	-27 549	-27 549	-27 549	-27 549
	Netto	49 811	45 644	47 148	47 358	48 102	48 102
8. Teknisk (TS)	Utgift	474 065	469 368	486 245	485 855	496 085	499 085
	Inntekt	-215 100	-188 169	-204 437	-204 437	-204 437	-204 437
	Netto	258 965	281 200	281 808	281 418	291 648	294 648
9. Folkevalgte organer og sentraladministrasjonen	Utgift	95 626	94 199	97 570	96 470	98 455	96 290
	Inntekt	-16 226	-14 976	-14 976	-14 976	-14 976	-14 976
	Netto	79 400	79 223	82 594	81 494	83 479	81 314
9.8 Nav Lørenskog	Utgift	63 755	56 591	57 505	57 505	57 505	57 505
	Inntekt	-5 734	-5 347	-6 262	-6 262	-6 262	-6 262
	Netto	58 021	51 244	51 243	51 243	51 243	51 243
SUM PROGRAMOMR.	Utgift	2 009 810	2 027 160	2 082 099	2 085 477	2 108 967	2 129 445
SUM PROGRAMOMR.	Inntekt	-584 092	-517 004	-541 217	-541 217	-541 217	-541 217
SUM PROGRAMOMR.	Netto	1 425 718	1 510 156	1 540 882	1 544 260	1 567 750	1 588 228
Personskatt	Inntekt	-873 263	-885 870	-912 000	-922 000	-940 500	-962 100
Rammetilskudd	Inntekt	-498 759	-617 100	-650 330	-658 920	-664 670	-664 850
Inntektsutjevning	Utgift	0	56 100	58 000	58 000	58 000	58 000
Eiendomsskatt	Inntekt	-63 504	-58 140	-59 000	-59 000	-59 000	-59 000
Sum Frie inntekter/eiendomsskatt	Netto	-1 435 526	-1 505 010	-1 563 330	-1 581 920	-1 606 170	-1 627 950
Øvrige generelle statstilskudd	Inntekt	-8 272	-10 710	-10 500	-10 500	-10 500	-10 500
Generelt statstilsk. flyktninger m.v.	Inntekt	-19 720	-14 072	-14 100	-14 100	-14 100	-14 100
Momskompensasjon	Inntekt	-109 136	-52 020	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000
Andre statlige overføringer	Netto	-137 128	-76 802	-64 600	-64 600	-64 600	-64 600
Inntekter fra programomr.		-584 092	-517 004	-541 217	-541 217	-541 217	-541 217
SUM DRIFTSINNTEKTER		-2 156 746	-2 098 816	-2 169 147	-2 187 737	-2 211 987	-2 233 767
SUM DRIFTSUTGIFTER		2 009 810	2 027 160	2 082 099	2 085 477	2 108 967	2 129 445
BRUTTO DRIFTSRESULTAT		-146 936	-71 656	-87 048	-102 260	-103 020	-104 322

Ansvarsområder m.m.		Regnsk 11	Budsj 12	2013	2014	2015	2016
Renter m.v.	Utgift	157 295	119 412	117 000	126 000	135 000	147 000
	Inntekt	-59 914	-44 092	-48 800	-49 300	-53 700	-51 400
	Netto	97 381	75 321	68 200	76 700	81 300	95 600
Avdrag på lån	Utgift	72 221	79 458	85 000	86 000	88 000	90 000
Utlån	Utgift	713	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag	Inntekt	-446	0	0	0	0	0
Netto gjeldsavdrag		72 488	79 458	85 000	86 000	88 000	90 000
Netto renter/avdrag		169 869	154 779	153 200	162 700	169 300	185 600
Motpost avskrivninger	Inntekt	-91 343	-78 801	-78 801	-78 801	-78 801	-78 801
NETTO DRIFTSRESULTAT		-68 409	4 322	-12 649	-18 361	-12 521	2 477
Brukt slik :							
Overf. til kapitalregnskapet		38 068	0	0	0	0	0
Dekn./bruk av tidl. års USK/OSK		-1 593	0	0	0	0	0
A - Avsetninger		43 313	204	200	9 200	3 200	200
B - Bruk av avsetninger		-55 560	-12 954	0	0	0	-12 000
Sum netto avsetninger		24 228	-12 750	200	9 200	3 200	-11 800
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk		-44 182	-8 428	-12 449	-9 161	-9 321	-9 323